

MAGYARORSZÁG ÁLLATVILÁGA
FAUNA HUNGARIAE

XVII. KÖTET

HETEROPTERA, HOMOPTERA

3. FÜZET

POLOSKÁK III. —
HETEROPTERA III.

(50 ábrával)

ÍRTA

DR. VÁSÁRHELYI TAMÁS

Fauna Hung. 157.

1983

A XVII. kötethez tartozó valamennyi
füzet borítólapjának beszolgáltatása ellené-
ben a kötet kemény kötéstábláját bármelyik
könyvesbolt kiadja.

Szerkesztő bizottság:

1965-ig: *Dr. Boros István, Dr. Dudich Endre* (elnök), *Dr. Kotlán Sándor,*
Dr. Soós Lajos és Dr. Székessy Vilmos (szerkesztő)

1965-től: *Dr. Balogh János, Dr. Jermy Tibor, Dr. Kaszab Zoltán* (főszerkesztő),
Dr. Kolosváry Gábor, Dr. Kotlán Sándor (elnök) és
Dr. Steinmann Henrik (szerkesztő)

1981-től: *Dr. Balogh János* (elnök), *Dr. Jermy Tibor, Dr. Kaszab Zoltán* (főszerkesztő),
Dr. Mahunka Sándor, Dr. Papp Jenő és Dr. Steinmann Henrik (szerkesztő)

A kézirat a szerkesztő bizottsághoz 1982. II. 16-án érkezett

Lektorálta:

DR. SOÓS ÁRPÁD

Az ábrákat **DR. MAGYAR ANNA** és a szerző rajzolta

ISBN 963 05 3293 X

A kiadásért felelős az Akadémiai Kiadó igazgatója

Szerkesztésért felelős: dr. Bíró Eszter — Műszaki szerkesztő: Agócs András

Terjedelem: 7,865 (A/5) ív + 2 oldal melléklet — AK 1445 k 8385

HU ISSN 0076—2474

83.11471 Akadémiai Nyomda, Budapest — Felelős vezető: Bernát György

POLOSKÁK III.—HETEROPTERA III.

Írta:

DR. VÁSÁRHELYI TAMÁS

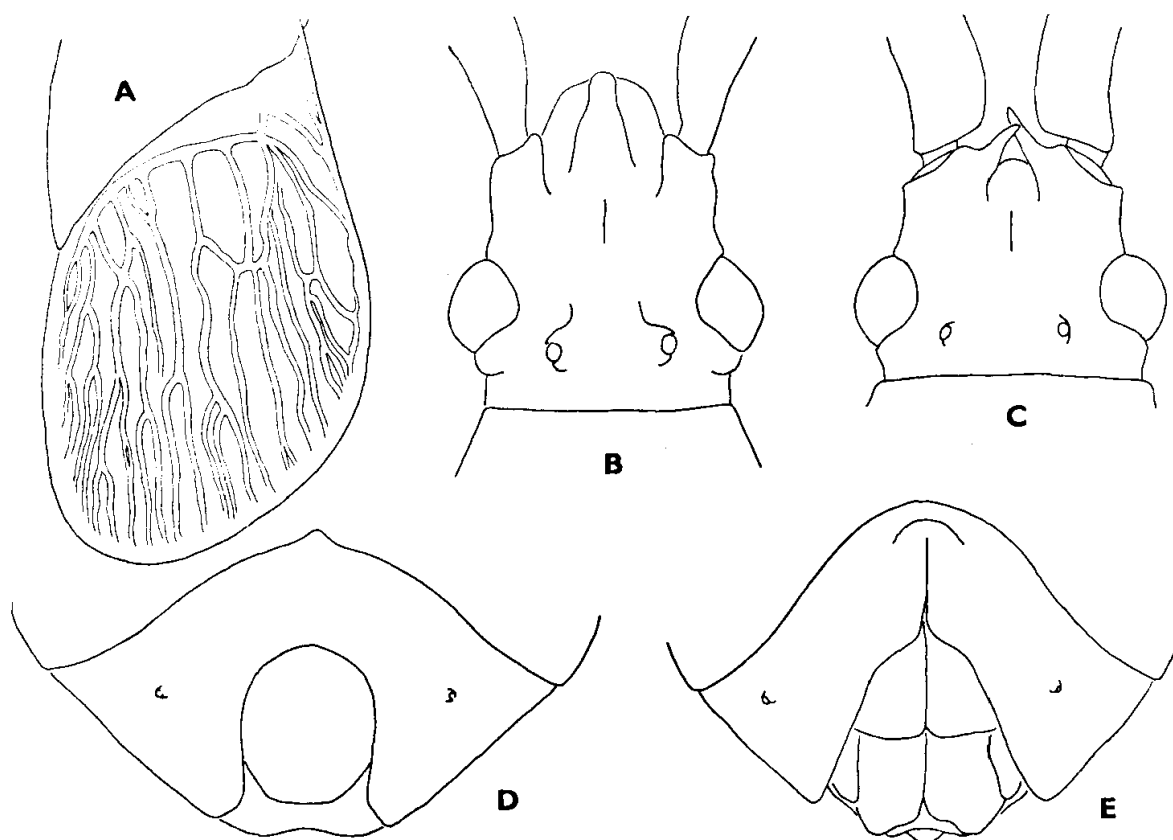
A Poloskák III. — Heteroptera III. füzetben 7 családhoz tartozó fajok magyarországi, illetve Kárpát-medencei anyagát tárgyaljuk. A Fauna Hungariae — Magyarország Állatvilága sorozat tervezésekor a *Coreidae* sensu lato család az 5. család lett. Azóta ezt a családot több családra osztották fel. Miután a magyar nyelven eddig megjelent családhatározók (pl. MÓCZÁR L. szerk.: Állathatározó) is egy családként tárgyalják, az egyes családok megkülönböztetésére az alábbi kulcsot közöljük.

A *Coreidae* sensu lato családok határozókulcsa

- 1 (2) A csáp, a középső és hátulsó combok és a lábszárak élénk fekete-sárgán gyűrűzöttek. A connexivumokon fekete és sárga foltok váltakoznak. A pofák a fejpajzson túlnyúlva találkoznak, és kettős csúcsot alkotnak — **G y ű r ű s p o l o s k á k**
5/d. család: **Stenocephalidae**
- 2 (1) A felsorolt testrészek közül nem mindegyik ilyen. A pofák más-milyenek, esetleg a csápudor belső oldaláról nyúlhat egy tövis a fejpajzs elé.
- 3 (4) Az utótori bűzmirigy nyílása alig látható keskeny hasíték, a középső és hátulsó csípők között található. A potroh 5. hátlemezésének elülső és hátulsó szegélye beöblösödik, így az 5. hátlemez közepén megrövidül — **Ü v e g p o l o s k á k**
5/c. család: **Rhopalidae**
- 4 (3) Az utótori bűzmirigy nyílása jól látható, néha fülecskeszerűen kiszélesedik. A potroh 5. hátlemezésének elülső és hátulsó szegélye is hátrafelé görbült.
- 5 (6) A fej háromszögletű, olyan széles, mint az előhát. Karcsú állatok, csápjuk 4. íze görbült, hosszabb, mint a 3. íz — **T ö v i s p o l o s k á k**
5/b. család: **Alydidae**
- 6 (5) A fej négy- vagy ötszögletű, sokkal keskenyebb, mint az előhát. Csápjuk 4. íze csak kivételesen hosszabb, mint a 3. íz — **K a r i m á s p o l o s k á k**
5/a. család: **Coreidae**

5/a. család: COREIDAE — KARIMÁSPOLOSKÁK

Közepes és nagytetű, többnyire barnás színű poloskák. Pontszemeik vannak (1. ábra: B, C), összetett szemeik a fej oldalán mérsékelten kiállnak. Fejük hosszúkas, sokkal keskenyebb, mint az előhát. A fejpajzs előrenyúlva lefelé hajlik, a pofák többnyire szintén előreállnak. Csápjaik 4-ízűek, csápdudoron erednek, mely utóbbi néha jól fejlett, hegyben végződik. A fejtetőn fogak, tövissek lehetnek. A szipóka a pofalemezek által alkotott csatornában ered, nyugalmi helyzetben a torokhoz simul, 4-ízű. Pajzsocskájuk többnyire háromszögletű. A félfedők csak ritkán rövidültek meg, a fedőn és a pásztán a hosszanti erek többé-kevésbé kiemelkednek. A hártya erezetét legtöbbször egyetlen harántérből eredő, nagyjából párhuzamosan hátrafelé futó számos ér jellemzi (1. ábra: A), néha azonban az erezet szórt (Spathocerinae, 2. ábra: E). Bűzmirigyeik nyílása jól látható a közép- és utótor oldalmezei között. Combjaik, különösen a hátulsó, gyakran erősen megvastagodtak, a belső oldalon sekély barázda szolgál a lábszárak befogadására. Lábfejük 3-ízű. A potroh 1. szelvénye nem látható, a 2. részben takart, a 2—7.-ig 6 potrohszelvény látható. A potrohszelvények connexivumai kiszélesedtek. A nőstények ivarszelvényei a 7. haslemez hátulsó szegélyének többnyire mélyen bevágott öblében láthatók (1. ábra: E). Néha a 7. haslemez is középen fel van hasítva. A hímek ivarszerve a 9. haslemez által alkotott tokban helyezkedik el. Ez a 7. haslemez hátulsó szegélyénél, annak többé-kevésbé mély kivágásában látható (1. ábra:

1. ábra. A: *Coreus marginatus* LINNÉ hártájának erezete — B: *Gonocerus juniperi* HERRICH-SCHÄFFER és C: *Coreus marginatus* LINNÉ feje — D: *Coreus marginatus* LINNÉ hímjének és E: nőstényének potrohvége alulnézetben (Eredeti)

D). A fogók (paramer) görbültek, gyakran különféle nyúlványokkal, egyes nemeknél határozási bélyegül is szolgálnak.

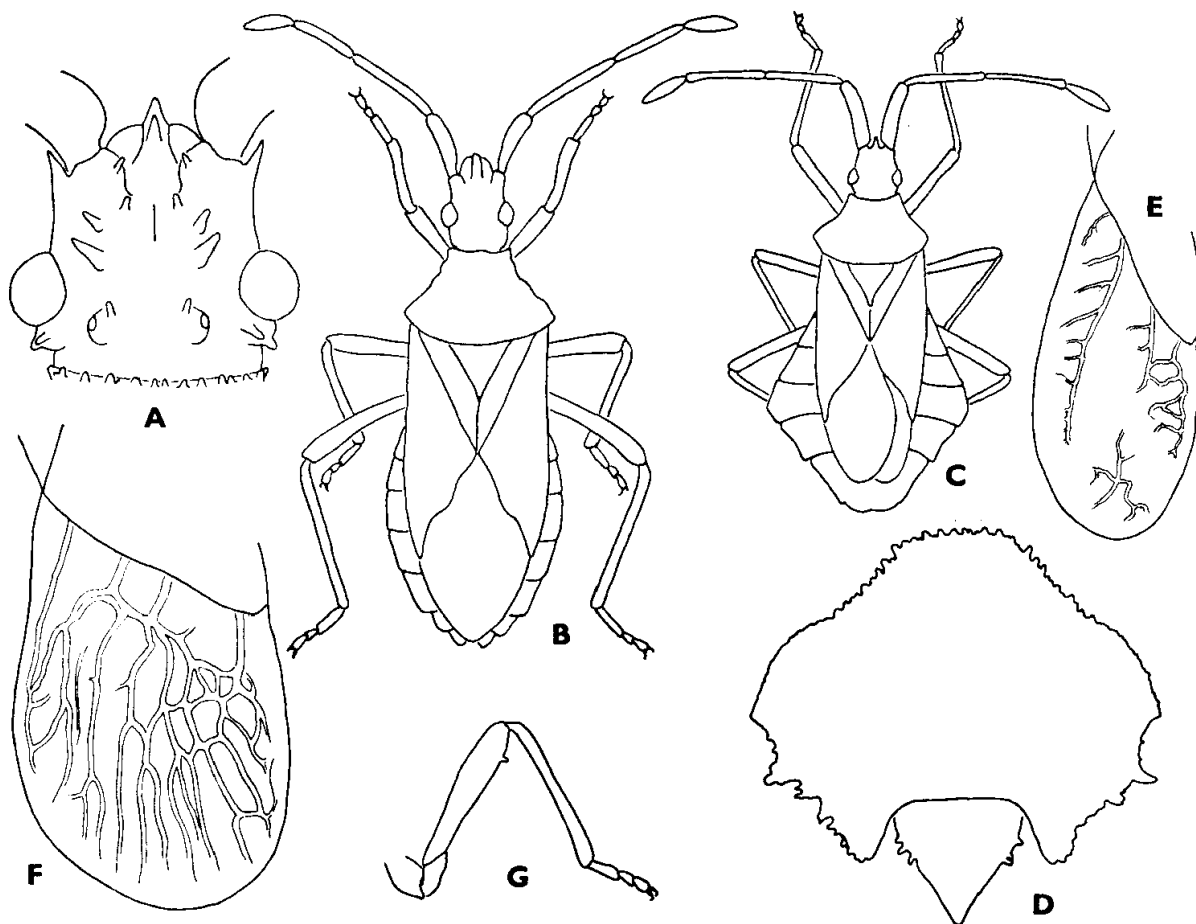
A karimáspoloskák növényevők, elsősorban a tápnövény magját vagy termését szívogatják. Termésérésükre gyakran a hajtáson, egyébként többnyire a tápnövény alatt a talajon, elszáradt növényi törmelék között, esetleg a laza törmelékes talajban találhatók. Hazai fajaink között kártevőt nem tartanak számon, a trópusokon viszont, ahol e családot igen nagy szín- és alaggazdagsággal számos nem és faj képviseli, súlyos károkat okozó fajok is élnek. Mérsékelt égövi viszonyok között évente többnyire 1 nemzedékük fejlődik ki. Petéik általában tojásdadok, máskor igen különböző alakúak lehetnek, rendszerint petefedővel, operculummal nyílnak. A nőtény a petéket a tápnövény különböző részeire rakja le, egyesével, sorba vagy egymás melletti sorokba. A peterakás egy sajátos esetét is megfigyelték, a *Phyllomorpha laciniata* VILLERS nőténye petéit a hímre ragasztja, s a lárvák itt is kelnek ki. Őt lárvállapotuk van, az utolsó kettőben a szárnykezdemények már jól láthatók, az 5. (utolsó) állapotban a félfedő kezdeménye túlnyúlik a hátulsó szárnyon. A lárvák feje keskenyebb, mint az előhátuk, fejpajzsuk nem nyúlik feltűnően előre. Két bűzmirigyük van, a potroh hátoldalán levő nyílásaik kiemelkedéseken vannak az 5. és 6. potrohszelvényen (mint a 9. ábra: A). Az imágók többnyire mozgékonyak, jó repülők, megzavarva viszonylag könnyen szárnyra kapnak.

A családnak a Földön több mint 2000 faja él, zömmel a trópusokon.

A n e m e k h a t á r o z ó k u l c s a

- 1 (12) A hártya tövén egyetlen ér ered, ez egy kifelé, a tőhöz közelítő harántérbe fut, s e harántérből számos, többé-kevésbé párhuzamos ér fut hátrafelé (1. ábra: A) (1. alcsalád: *Coreinae*).
- 2 (7) A csápdudor külső felén nincs tövis (1. ábra: B, C).
- 3 (4) A csápdudor belső oldalán befelé álló erős görbült tövis van (1. ábra: C) (= *Mesocerus* REUTER, 1888, *Syromastes* auct.)
4. nem: *Coreus* FABRICIUS, 1794
- 4 (3) A csápdudor belső oldalán nincs ilyen nyúlvány.
- 5 (6) A fejpajzs nem sokkal nyúlik túl a pofákon (1. ábra: B), a connexivumok csak mérsékelten szélesedtek ki (2. ábra: B)
1. nem: *Gonocerus* LATREILLE, 1825
- 6 (5) A fejpajzs jócskán túlnyúlik a pofákon. A connexivumok erősen kiszélesedtek (2. ábra: C) (= *Verlusia* SPINOLA, 1840)
2. nem: *Syromastes* LATREILLE, 1825
- 7 (2) A csápdudor külső felén van tövis, esetleg a fejet vagy az egész hátoldalt hosszú, feltűnő tüskék borítják (2. ábra: A).
- 8 (11) Az előhát hátulsó sarkai és a connexivumok nem lebenyszerűek, a hátoldalon és a combokon nincsenek a combok átmérőjénél jóval hosszabb tüskék.

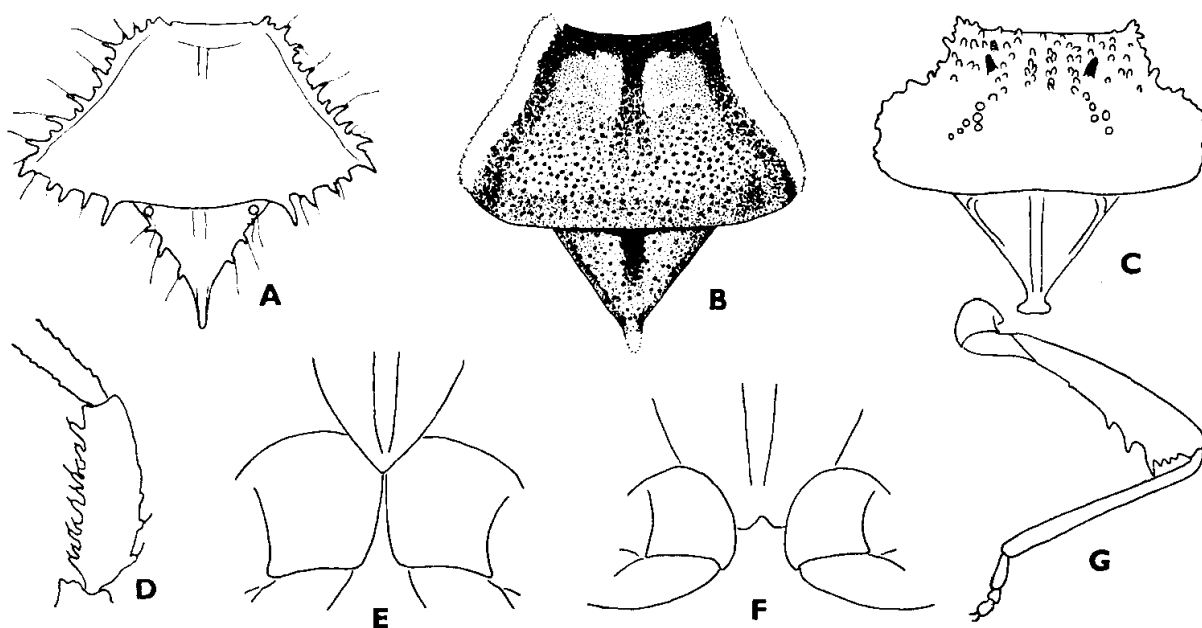
- 9 (10) Az előhát hátulsó szegélye a pajzsocska két oldalán hátrafelé hajlik, innen a hátulsó-oldalsó sarkáig kisebb-nagyobb tüskék borítják (2. ábra: D) 5. nem: *Centrocoris* KOLENATI, 1845
- 10 (9) Az előhát hátulsó szegélye egyenletesen, domborúan ívelt, a hátulsó oldalsó sarkak mögött egyetlen tompa fog látható. A fejen nincsenek tövisek, a pajzsocskán nincs taraj (= *Coreus* auct.) 3. nem: *Enoplops* AMYOT & SERVILE, 1843
- 11 (8) Az előhát pereme és a connexivumok lebenyszerűek, a hátoldalon és a combokon a combok átmérőjénél jóval hosszabb tüskék vannak [6. nem: *Phyllomorpha* LAPORTE, 1832]
- 12 (1) A hártya tövén 3—4 ér ered, ezek többnyire egy harántérbe torkollnak, mely a fedő csúcsi szegélyével nagyjából párhuzamosan fut (2. ábra: E, F).
- 13 (14) A hátulsó combokon nincs tövis. A lábszárak külső oldalán hosszanti keskeny barázda van. A hártya erezete szórt (2. ábra: E) (2. alcsalád: *Spathocerinae*) 7. nem: *Spathocera* STEIN, 1860

2. ábra. A: *Centrocoris variegatus* KOLENATI feje — B: *Gonocerus juniperi* HERRICH-SCHÄFFER nősténye, C: *Syromastes rhombeus* LINNÉ hímje, D: *Centrocoris variegatus* KOLENATI előháta — E: *Spathocera obscura* GERMAR és F: *Nemocoris falleni* F. SAHLBERG hártyájának erezete — G: *Bathysolen nubilus* FALLÉN hátulsó combja (Eredeti)

- 14 (13) A hátulsó combok belső oldalán rendszerint legalább 1 apró világos fog, legtöbbször azonban 1 vagy több feltűnő sötét tövis van (2. ábra: G). A lábszáron nincs barázda. A hártya haránteréből többé-kevésbé párhuzamos erek futnak hátrafelé (2. ábra: F) (3. alcsalád: *Pseudophloeinae*).
- 15 (22) A hátulsó comb belső oldalán nincs vagy csak egyetlen tövis van (2. ábra: G); ha a comb csúcsa előtt apró tövisek lennének, az előhát szegélye finoman fűrész, sárga.
- 16 (21) Az előhát hátulsó sarka finoman, egyenletesen rücskös lehet, szegélye itt sima vagy finoman fűrész (3. ábra: B). A hátulsó combokon van tövis, a pajzsocska hegye hátrafelé enyhén megnyúlik.
- 17 (18) A csáp 2. íze hosszabb, mint a 3. íz. Az előhát oldalsó szegélye mentén széles, sárga színű sáv húzódik, mely áterjed a szárnytőre is (3. ábra: B) 11. nem: *Nemocoris* F. SAHLBERG, 1848
- 18 (17) A csáp 2. íze jóval rövidebb, mint a 3. íz. Az előhát oldalsó szegélye sárga lehet.
- 19 (20) Az összetett szemek oldalt az előhát elülső csücskén túlnyúlnak (15. ábra). A csáp 3. íze több mint 2-szer olyan hosszú, mint a 2. íz 9. nem: *Bathysolen* FIEBER, 1860
- 20 (19) Az összetett szemek oldalt nem nyúlnak túl az előhát elülső csücskein (16. ábra). A csáp 3. íze nincs 2-szer olyan hosszú, mint a 2. íz (= *Arenocoris* auct.) 10. nem: *Ulmicola* KIRKALDY, 1909
- 21 (16) Az előhát hátulsó sarka durván, egyenetlenül rücskös. Hasonló egyenetlen rücskök 2 hosszanti tarajt képeznek az előháton (3. ábra: C). A hátulsó combok belső oldalán rendszerint nincs tövis. A pajzsocska háromszögletű, hátrafelé szélesedő nyúlványban végződik (= *Pseudophloeus* BURMEISTER, 1835) 8. nem: *Arenocoris* HAHN, 1834
- 22 (15) A hátulsó combok belső oldalán több tövis van, melyek általában úgy helyezkednek el, hogy a belső tövisek után csúcsi irányban nagyobb távolságra következik egy nagy tövis, majd ehhez közel egyre kisebbödő tövis vagy tövisek lehetnek (3. ábra: G). Ha a belső nagy tövis hiányoznak, az előhát hátulsó szegélyén 2 hátrafelé álló vékony tövis van (3. ábra: A).
- 23 (24) Az előhát hátulsó szegélyén, a pajzsocska tövének két oldalán, hátrafelé nyúló vékony tövis van (3. ábra: A) 12. nem: *Coriomeris* WESTWOOD, 1842
- 24 (23) Az előhát hátulsó szegélyén nincsenek ilyen nyúlványok.

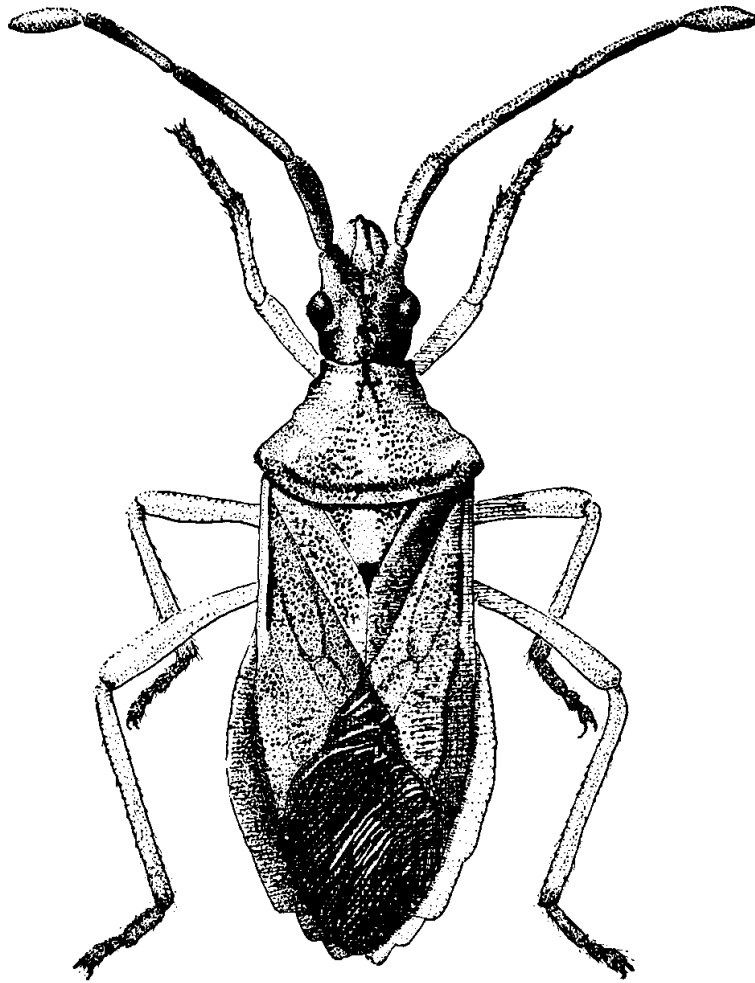
- 25 (26) A hátulsó combok hosszúak, majdnem a potroh végéig érnek. A hátulsó lábszár közepén a legvastagabb (20. ábra: B). A csáp 4. íze a leghosszabb íz. Egész testét sűrű pelyhes szőrzet fedi
[13. nem: *Loxocnemis* FIEBER, 1861]
- 26 (25) A hátulsó combok rövidebbek, a hátulsó lábszár közepén enyhén elvékonyodik. Nem a csáp 4. íze a leghosszabb íz. Testét másmilyen szőrözet borítja.
- 27 (28) A csáp 1. ízének külső oldalán néhány feltűnő, hosszú, elálló fogacskák van, melyek végén sörte ered (3. ábra: D). Az előhát szegélyén, a hátulsó sarkak előtt oldalt álló hegyes nyúlvány van
14. nem: *Bothrostethus* FIEBER, 1861
- 28 (27) A csáp 1. ízének külső oldalán lehetnek nem feltűnő fogacskák. Az előhát oldalsó szegélyén nincs hegyes nyúlvány.
- 29 (30) A hátulsó csípők egymáshoz közel erednek, köztük a közép mell nyúlványa hegyes (3. ábra: E). A csáp 2. és 3. íze közel egyforma hosszú
15. nem: *Ceraleptus* COSTA, 1847
- 30 (29) A hátulsó csípők egymástól ugyanolyan messze erednek, mint a többi csípők. A közép mell nyúlványa kettős csúcsban végződik (3. ábra: F). A csáp 3. íze nagyjából 1,5-szer olyan hosszú, mint a 2. íz
[16. nem: *Anoplocerus* KIRITSZENKO, 1926]

3. ábra. A: *Coriomeris* sp., B: *Nemocoris falleni* F. SAHLBERG és C: *Arenocoris falleni* SCHILLING előháta és pajzsocskája — D: *Bothrostethus annulipes* COSTA csápjának 1. íze — E: *Ceraleptus* sp. és F: *Anoplocerus* sp. hátulsó csípői a közép mell nyúlványával — G: *Bothrostethus annulipes* COSTA hátulsó lába (Eredeti)

1. nem: *Gonocerus* LATREILLE, 1825

Nagytestű, hosszúkás alakú poloskák (4. ábra). Fejük hosszabb, mint amilyen széles, a fejpajzs és a pofák előreállnak. Összetett szemeik csak mérsékelten állnak ki. Csápjuk hosszú, a 2. íz a leghosszabb. Az előhát trapéz alakú, hátulsó sarkai néha hegybe kihúzottak, felszíne hátrafelé emelkedik. A pajzsocska háromszög alakú, hegye enyhén kihúzott. A fedő feketén pontozott, csakúgy, mint a pajzsocska, az előhát, a fejtető és néha a connexivumok is.

4. ábra. *Gonocerus juniperi* HERRICH-SCHÄFFER nősténye (Eredeti)

A hártya sűrűn, párhuzamosan erezett. Lábaik sárgák, mérsékelten hosszúak, a hátulsó combok nem sokkal hosszabbak és nem feltűnően vastagabbak a többinél. A nőstények jóval nagyobbak és szélesebbek, mint a hímek.

A nemnek 9 palearktikus faja van, melyek közül 2 él Magyarországon, egy 3. faj előfordulása lehetséges.

- 1 (2) A csáp 2. és 3. íze a vége felé ellaposodva kiszélesedik, csúcsi fele sötétebb, vagy mert az alapszíne sötétebb vöröses, vagy mert a rajta levő finom rücskök feketék (6. ábra: A). A pajzsocska középvonalában nincsenek fekete pontok. A connexivumok sárgák, esetleg

néhány elszórt fekete ponttal (4. ábra). A következő fajnál valamivel kisebb, karcsúbb. A fejtetőn levő fekete pontok hosszanti csíkokban, de legalább közepén hosszanti sávban állnak. Az előhát hátrafelé kiszélesedik, hátulsó sarkai kiállnak, nem hegyesek, szegélye elől keskeny sávban fekete. A pajzsocska háromszögletű, sárga, haránt irányban ráncolt, a ráncokban, főleg a pajzsocska elülső sarkain, fekete pontok vannak, hegye fekete. A fedők sárgák, feketén pontozottak, de ez a fekete mintázat szegélyük tövi felén hiányzik. A szegélyen, a sugáréren, a pászta csúcsán és esetenként a fedő csúcsán fekete foltok vannak. A hártya egyszínű barnás, áttetsző. A connexivumok szélesebbek, mint a combok átmérője, a fedő alól jól kilátszanak. A hasoldal egyszínű sárga. 9,5—13,6 mm.

Egész Európában elterjedt faj, mely nálunk is él. Mint a neve is mutatja, boróka-fajok (*Juniperus*) idősebb, már termő egyedein él, a terméseket szívogatja. Kifejletten telet át, lárváit (9. ábra: A) nyáron, nyár végén gyűjthetjük. Hazai imágóit június eleje és november közepe között fogták — **B o r ó k a k a r i m á s p o l o s k a**

juniperi (HERRICH-SCHÄFFER, 1839)

- 2 (1) A csáp 2. és 3. íze csak elvétve szélesedik ki, akkor is enyhébben, és a csápízek egyszínűek (6. ábra: B). A connexivumok legtöbbször feketén pontozottak.
- 3 (4) A connexivumok feketén pontozottak, szélesebbek, mint a combok átmérője. A csáp 2. íze hengeres, a 3. enyhén ellaposodik, kiszélesedik, töve gyakran világos. A fejtető fekete pontozása néha sorokat alkot. Az előhát erősen kiszélesedik, hátulsó sarkai nem kihúzottak, bár enyhén hegyesek lehetnek. Az előhát oldalsó szegélye egyenletesen, feketén pontozott. A pajzsocska egyenletesen pontozott, a pontok a középvonalban (nem sávban) hiányozhatnak. A pajzsocska hegye csak kivételesen fekete. A fedő egyszínű, a sárga pajzsocskánál sötétebb, hátulsó szegélye vörösesbarna, egyenletesen pontozott, de a pontozás a szegélyének tövi felén hiányzik. A connexivumok elülső és hátulsó szegélye mentén a pontozás hiányzik. Hasoldala sárga. 12—14,5 mm.

Európában, Kisázsiaiban elterjedt faj, mely Magyarországon a Dunántúl több pontjáról került elő. Rózsa (*Rosa*) és kutyabenge (*Frangula*) fajokon él, azok termését szívja. Kifejletten telet át, lárvái nyár végén—ősszel találhatók. Hazai imágóit május közepe és október közepe között fogták

acuteangulatus (GOEZE, 1778)

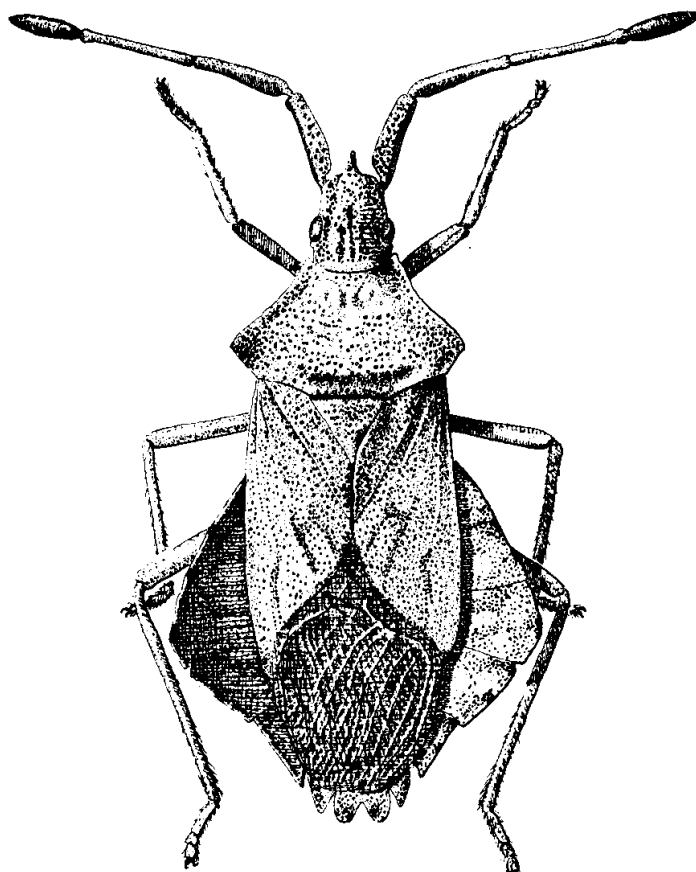
- 4 (3) A connexivumok sárgák, nem pontozottak, keskenyebbek, mint a combok átmérője. Az előhát hátulsó sarkai hegybe kihúzottak. Az előző fajhoz hasonló, de karcsúbb, színe inkább a vörösesbe játszó. 12,5—14,5 mm.

Mediterrán faj, mely hazánkban is előfordulhat. Életmódja nem ismert kielégítően

[insidiator (FABRICIUS, 1787)]

2. nem: *Syromastes* LATREILLE, 1825

Jellegzetesen kiszélesedett potrohú állatok (2. ábra: C, 5. ábra). A fejpajzs taraja elől nem fogazott. A csáp hosszú, közepén elvékonyodik. Az előháton oldalt keskeny perem van, amely hátrafelé csúcsba fut ki. A pajzsocska

5. ábra. *Syromastes rhombeus* LINNÉ nősténye (Eredeti)

és a félfedők egy síkban fekszenek. A potroh rombusz alakban kiszélesedett, a connexivumok enyhén felfelé állnak. Lábaik hosszúak.

A nemnek eddig egyetlen faja ismeretes, ez nálunk is él.

- — Nagy termetű, világosbarna, hátoldalán feketén pontozott poloska. Hasoldala erősen domború. Feje hosszabb, mint amilyen széles. Az összetett szemek lencse alakúak. Az erős 1. csápíz rücskös, vége felé vékonyodik, 3-élű. A csáp 2. íze erősebben lapított, tovább vékonyodik, szintén 3-élű. A hengeres 3. íz töve valamivel, vége sokkal vastagabb, mint a közepe. A 4. íz fekete, orsó alakú, vastagabb a 2. íznél. Előháta hátrafelé enyhén emelkedik, elülső sarkai hegybe futnak ki, a vékony, nem pontozott, sárga perem szegélye finoman fűrészes. Néha az előhát hátulsó-oldalsó sarka nem hegyes, hanem tompa, ilyenkor potroha sem szélesedik ki annyira (f. *quadrata*). A pajzsocska hátul enyhén kihúzott. A fedő feketén pontozott, a hártya sárgás színű, átlátszó, sűrűn erezett. Lábai hosszúak,

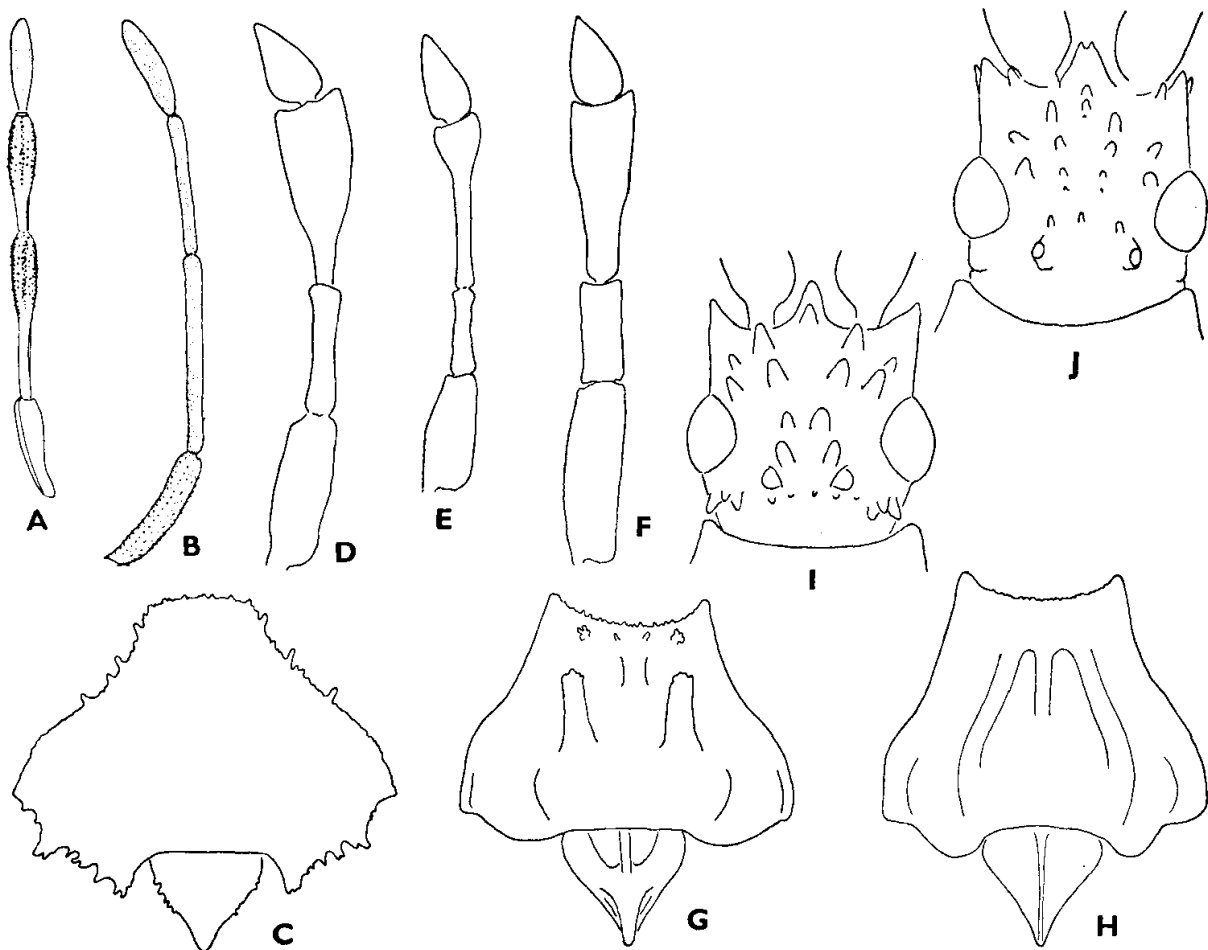
a combokon hosszanti barna csíkok vannak. A potrohon a connexivum és a hátlemezek között nincs éles határ. A connexivumok elülső csücske lekerekített, hátulsó csücske sarkos. A nőstények potrohvége felülről fogazottnak látszik, a hímeké enyhe kettős ívben lemetezett. 9—11,5 mm.

Egész Európában elterjedt faj, elterjedési területe kelet felé egészen Törökországig nyúlik. Hazánkban sokfelé közönséges. Száraz, napos helyeken, elsősorban az aljnövényzeten, néha alacsonyabb cserjéken is található, polifág faj. Kifejletten telet át. Április végétől októberig rajzik, az új generáció június végén jelenik meg — Vitorlás karimáspoloska

rhombeus (LINNÉ, 1767)

3. nem: **Enoplops** AMYOT & SERVILLE, 1843

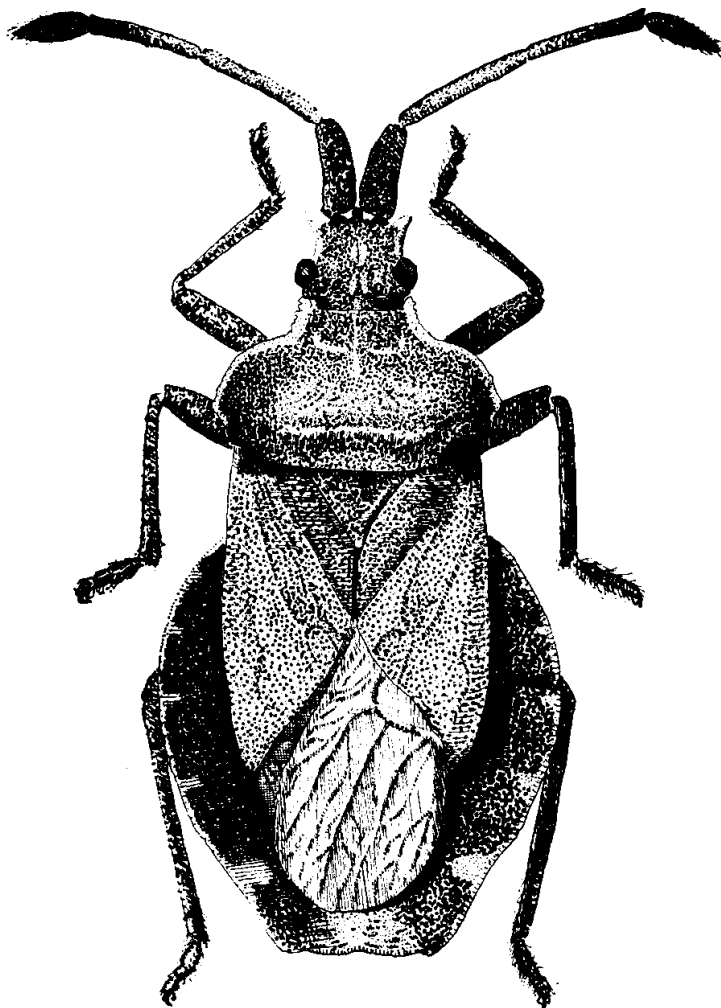
Nagy testű, vállas, sötétbarna poloskák (7. ábra). Fejük olyan hosszú, mint amilyen széles. Csápjuk 1. íze 3-élű. Az előhát domború, hátrafelé erősen kiszélesedik, felmagasodik, szegélye finoman fűrészes. A pajzsocska három-

6. ábra. A: *Gonocerus juniperi* HERRICH-SCHÄFFER és B: *G. acuteangulatus* GOEZE csápja — C: *Centrocoris spiniger* FABRICIUS előháta — D: *Spathocera laticornis* SCHILLING, E: *S. lobata* HERRICH-SCHÄFFER és F: *S. obscura* GERMAR csápja — G: *S. dalmani* SCHILLING és H: *S. lobata* HERRICH-SCHÄFFER előháta — I: *S. tuberculata* HORVÁTH és J: *S. dalmani* SCHILLING feje (Eredeti)

szögletű. A félfedők a potroh végét megközelítik vagy el is érik. A connexivumok szélesek, a potroh oldalt túlnyúlik a félfedőkön. Combjaik nem különösen vastagok, a hátulsó comb körülbelül ugyanolyan vastag, mint a többi. A hasoldal erősen domború.

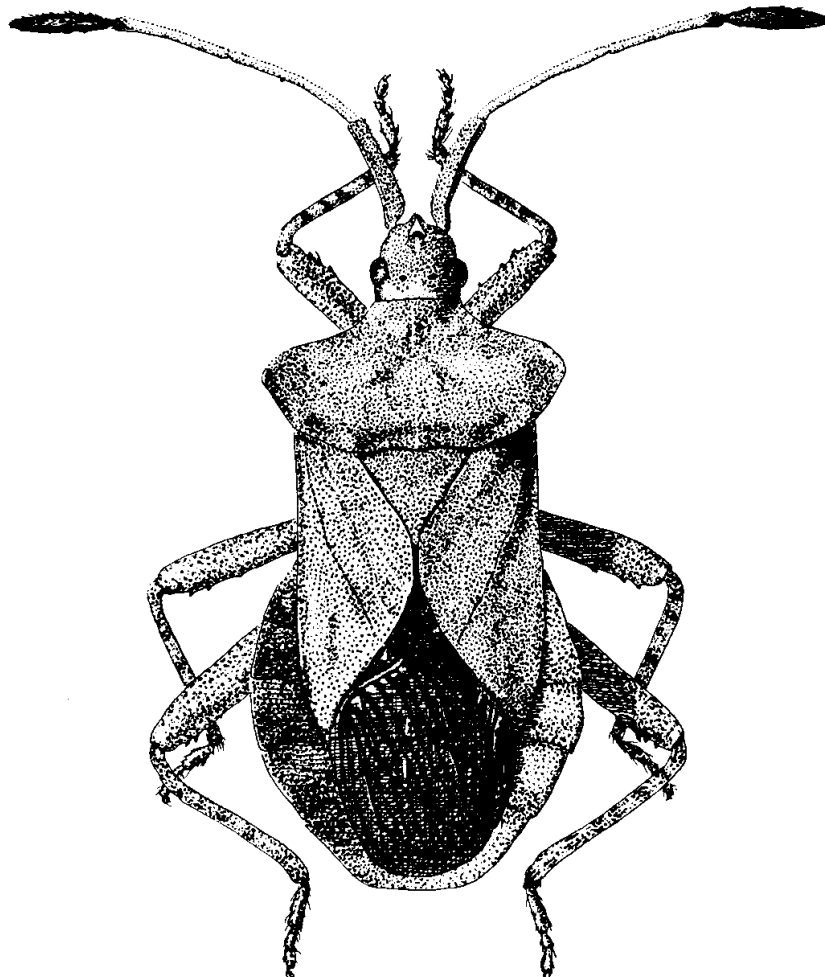
A nemnek 7 palearktikus faja van, melyek közül 1 él Magyarországon.

7. ábra. *Enoplops scapha* FABRICIUS hímje (Eredeti)

- — Hátoldala sűrűn, feketén pontozott, illetve helyenként fehér hegyű apró fogacskák fedik (7. ábra). Ugyanilyen fogacskák találhatók a csáp első 3 ízén is, az 1. íz fogacskáin rövid, görbe serték erednek. A vörösesbarna 2. íz enyhén, a 3. íz főleg a csúcsán erősebben lapított, itt fekete. A fejpajzs hegyesen előreáll, a csápdudorokon enyhén túlnyúlik. A csápdudorok hegyesek, fehérek, innen a fej szélén, annak hátulsó szegélyéig, majd ennek folytatásaképpen az előhát oldalsó szegélyén annak közepéig világos keskeny sáv húzódik. Az előhát elülső sarkai hegybe kihúzóttak, előre állnak, hátulsó sarkai enyhén felfelé állnak. A pajzsocska pontozott, hegye fehér. A fedő pontozott, tövi szegélyén apró fogacskák vannak, itt világos. A hártya áttetsző, bronzos, az erek között hullámos. A connexivu-

mok szélesek, feketék, rajtuk apró fehér fogacskák ülnek, szegélyükről sárga, élesen határolt folt nyúlik befelé. Barna foltos sárga combjaikon szintén fogacskák ülnek. A lábszárak sárgák, hosszanti sorokba rendeződött barna foltokkal, külső felszínükön pontozott hossz-

8. ábra. *Coreus marginatus* LINNÉ hímje (Eredeti)

szanti barázda húzódik. A hasoldal sárga, feketén pontozott, illetve fehér fogacskákkal borított. 11–13 mm.

A magas északot kivéve egész Európában elterjedt faj. Nálunk szórványosan került elő, többnyire a Dunántúlról, illetve Budapest környékéről. Elsősorban érdeslevelűek (Boraginaceae) tölevélrózsái alatt található, tápnövényének magvait szívja. Kifejletten telel át, lárvái nyáron—nyár végén találhatók. Hazai kifejlett példányait március vége és október vége között fogták — F e k e t é s k a r i m á s p o l o s k a

scapha (FABRICIUS, 1794)

4. nem: *Coreus* FABRICIUS, 1794

Nagy testű, zömök, barna állatok. Csápjuk 1. íze 3-élű, erős. A csápudor befelé szarvacskában folytatódik (1. ábra: C, 8. ábra). Az előhát hátrafelé meredeken emelkedik és kiszélesedik. A pajzsocska háromszögletű. Teljes

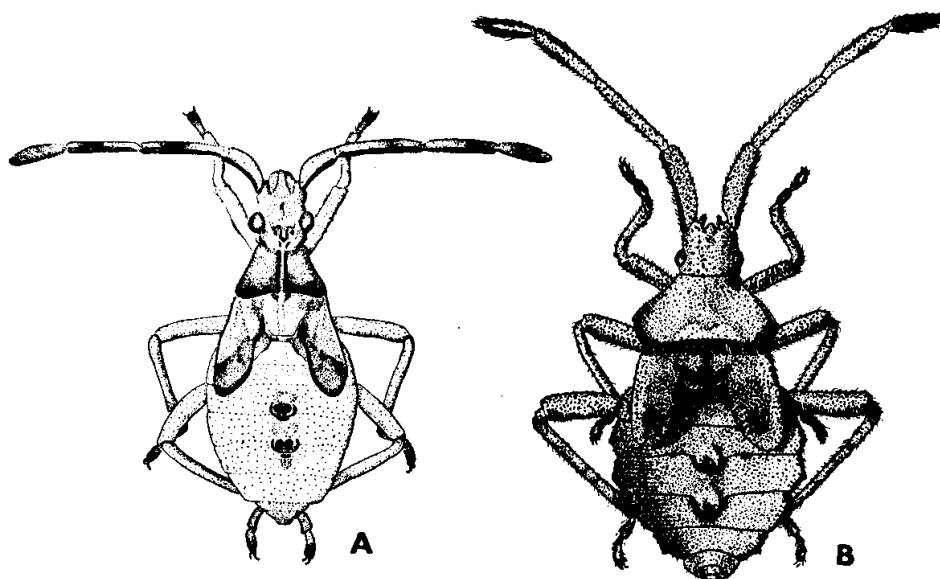
szárnyúak. Combjaik erősek, de tövük elvékonyodik, belső oldalukon 2 sorban fogacskák vannak. A lábszárak, főleg a hátulsó kettő, S alakban enyhén meggörbültek. A potroh szélesen kikerekedik, a connexivumok oldalt a félfedőkön jócskán túlnyúlnak.

A nemnek eddig összesen 2 fajt írták le, az egyik Kínában, a másik az egész Palearktikumban elterjedt.

- — A család egyik legnagyobb faja (8. ábra). Barna, háta, hasa, a fedők és a combok, valamint a csáp 1. íze feketén pontozott, ez a pontozás néhol mintázatot ad. Feje körülbelül olyan hosszú, mint amilyen széles. Összetett szemei lencse alakúak. A csáp 1. íze 3-élű, rücskös, a 2. és 3. íz hengeres, vékony, sárga, a 4. íz szürkés, orsó alakú. A szipóka eléri a középső csípőket. Előháta erősen kiszélesedik, pereme oldalt tompa hegybe fut ki, hátulsó-oldalsó szegélye finoman fűrészkes. A pajzsocska háromszögletű, hegye finoman kihúzott. A félfedők ritkán a potroh végén is túlnyúlnak, a hártya átlátszó, barna, sűrűn erezett. A connexivumok felfelé állnak, valamivel a fedők fölé nyúlnak. Lábaik hosszúak, a combok erősek, tövük vékony. Az elülső lábszár vége erősen, a hátulsó kettő enyhén megvastagszik. Az 1. lábfejíz körülbelül olyan hosszú, mint a másik 2 együttvéve. 10—15 mm.

Az egész Palearktikumban elterjedt faj, melynek egyes szerzők egy Távol-Keleten és egy Szíriában előforduló alfaját is említik. A törzsalak hazánkban mindenütt közönséges, elsősorban azonban a nedvesebb területeket kedveli. Polifág faj, leggyakrabban keserűfűféléken, azok közt is lórom (*Rumex*) fajokon található. Petéit a nőstény a tőlevelekre rakja, sorokban. A nyáron kikelő lárvák eleinte a leveleket, majd a terméseket szívogatják, őszre lesznek ivarérettek. Kifejlett példányai a talajszintben telelnek át. 5. stádiumú lárvája (9. ábra: B) felismerhető a csápudorján befelé álló szarvacskáról — K ö z ö n s é g e s k a r i m á s p o l o s k a

marginatus (LINNÉ, 1758)

9. ábra. A: *Gonocerus juniperi* HERRICH-SCHÄFFER és B: *Coreus marginatus* LINNÉ 5. stádiumú lárvája (Eredeti)

5. nem: *Centrocoris* KOLENATI, 1845

Közepes testű, feltűnő fekete-sárga mintázatú poloskák (10. ábra). A fejtetőn és előhátuk oldalsó szegélyén hegyes tövisek vannak. Fejük hosszabb, mint amilyen széles, összetett szemeik oldalt kiállnak. A fejpajzs és a pofák lefelé hajlanak. A fejtetőn 4 nagyobb és több kisebb tövis van, a fejpajzson is vannak tövisek. A csápudorok hegyesek. Az összetett szemek mögött 2—2 szétálló tövis látható. A csáp 1. íze 3-élű, a 2. és 3. íz hengeres. Előhátuk hátrafelé felmagasodik, kiszélesedik (2. ábra: D, 6. ábra: C). Szegélyén elől nagy tövisek vannak, a hátulsó sarkakon finoman fűrészes szegélyű keskeny perem van. Az előhát hátulsó szegélye közepén kivágott, ott sima, mellette kétoldalt hátrafelé álló nyúlvány van, innen a hátulsó sarkakig a szegély tövises. A pajzsocska oldalsó szegélye S alakban ívelt, hegye kihúzott, felületét fogacskák borítják. A fedő feketén pontozott, a mélyedések előtt apró fehér fogacskákön rövid serték erednek. A potroh erősen kiszélesedik, sárga-fekete mintás. A hátulsó combok nem vastagabbak a többinél.

A nemnek 9 palearktikus faja ismert, Magyarországon 1 faj él és még 1 előfordulása valószínű.

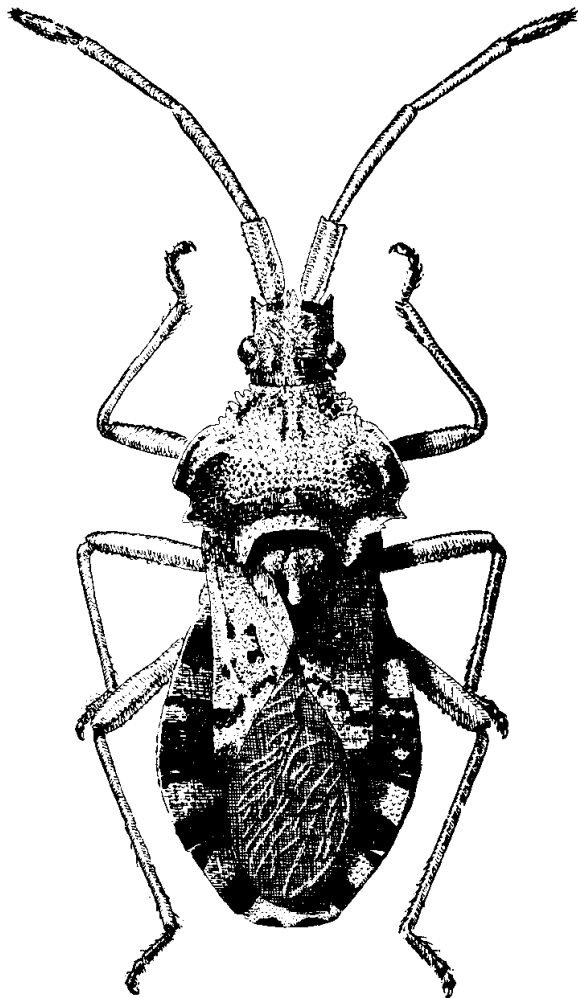
- 1 (2) Az előhát hátrafelé álló nyúlványai lekerekítettek, a hátulsó szegély tövisi rövidebbek (2. ábra: D, 10. ábra). A csáp 1. ízének alsó hosszanti éle végén nincs feltűnő tövis. A szipóka a középső csípőkön túlnyúlik, a hátulsó csípőket nem éri el. Robusztusabb, sötétebb faj. A fejtetőn tekervényes, összefüggő fekete mintázat van. A fejpajzson 1 sor tövis ül. Az előhát szegélyének tövisi rövidebbek, mint a következő fajon. Az előháton nagyobb, összefüggő fekete foltok vannak, különösen a hátulsó sarkok táján. A hátulsó nyúlvány sárgásfehér. A pajzsocska mérsékelten domború, megnyúlt hegye felfelé állhat. A fejtetőtől a pajzsocska hegyéig, a középvonalban sárga csík húzódik, mely néhol megszakad. A fedő világossárga, közepétől hátra elszórt fekete és fehéres foltok vannak. A hártya áttetsző, tövén sötétebb barna, párhuzamos erei között fehéres foltok vannak. A connexivumok feketék, sárga foltokkal, az 5. kivételével a többi közepén a szegélytől benyúló sárga sáv díszíti. Combjai sárgák, fekete foltokkal, a lábszárak sárgák, külső és belső oldalukon apró barna foltok vannak. A hasoldal vörössárga, elszórtan barna-fekete foltos. 10—11,5 mm.

Mediterrán faj, elterjedésének északi határa Magyarország, illetve Svájc. Hazánkban eddig Bátorligeten, Gödöllőn, Komáromtarjánban, Kovácsházán, Solton és Szegeden találták. Életmódjára vonatkozóan az irodalom adatai nem egységesek. Tápnövényeként említik az aszatot (*Cirsium*) és a lóromot (*Rumex*). Hazai imágóit május—júniusban fogták

variegatus KOLENATI, 1845

- 2 (1) Az előhát hátrafelé álló nyúlványai hegyesek, a hátulsó szegély tövisi hosszabbak (6. ábra: C). A csáp 1. ízének alsó hosszanti éle csúcsán is van feltűnő tövis. A szipóka eléri a hátulsó csípők közepét. Kisebb, karcsúbb és világosabb faj. A fejtetőn barna mintázat van, az összetett szemek belső oldalán összefüggő sáv látható.

A fejtetőn 4 nagyobb, sötétebb és több kisebb, világos tövis van. A hátulsó 2 sötét tövis hosszabb az elülső kettőnél. Az előhát erősen domború, elülső részén és hátulsó sarkain barna, szórványosan

10. ábra. *Centrocoris variegatus* KOLENATI hímje (Eredeti)

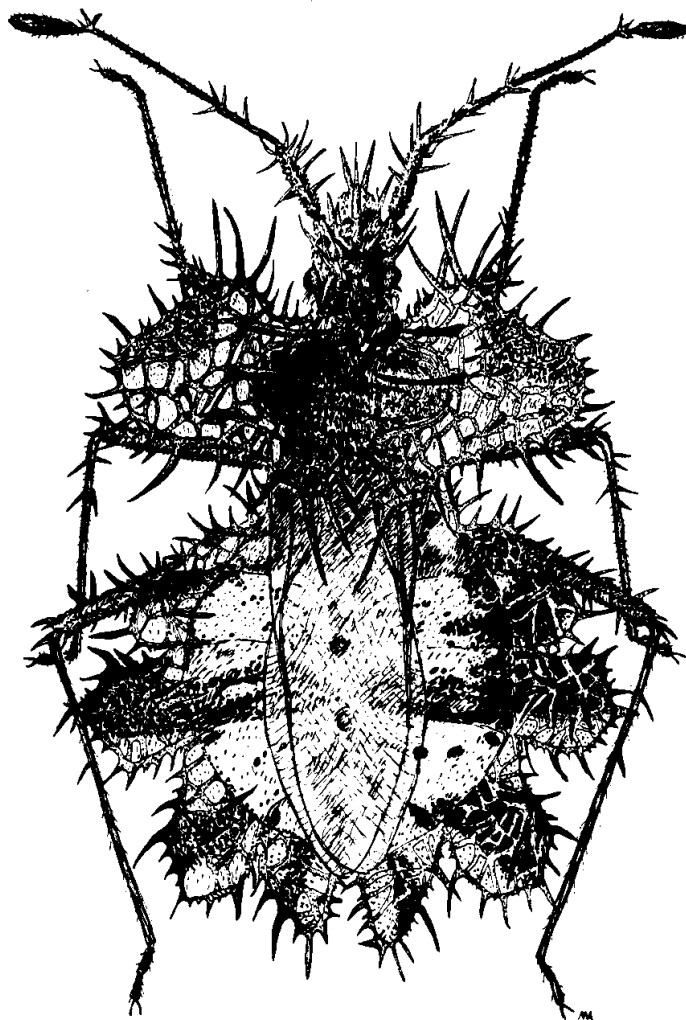
fekete foltos mintázat látható. Az oldalsó szegély elülső részén levő tövisek nagyobbak, mint az előző fajon. A pajzsocska kihúzott hegye gyakran felfelé görbül. A félfedők, a connexivumok és a lábak színezete az előző fajéhoz hasonló. A hasoldal sárga, elszórt apró barna foltokkal. 8,5—9,5 mm.

Dél- és Kelet-Európában elterjedt, Közép-Ázsiában is előfordul. Bár a környező országokból mindenhonnan kimutatták, és az irodalom szerint Magyarországon is él, egyetlen hiteles hazai példányunk sincs. Tápnövényeiként említik az aszatot (*Cirsium*), a bogáncsot (*Carduus*), a festőpipit és a homoki pipit (*Anthemis tinctoria* és *A. ruthenica*). Kifejletlen telet át. A Kárpát-medencei imágókat június eleje és szeptember eleje között fogták

[spiniger (FABRICIUS, 1781)]

6. nem: *Phyllomorpha* LAPORTE, 1832

Közepes termetű, igen különös alakú poloskák (11. ábra). Az előhát pereme és a connexivumok megnyúltak, ellaposodtak, a lemezeket szabálytalan erezet szilárdítja. Testük egész felületét különböző hosszúságú tövisek

11. ábra. *Phyllomorpha laciniata* VILLERS nősténye (Eredeti)

borítják. A fejtető nagyjából olyan széles, mint amilyen hosszú, a fejpajzs előrefelé lefelé görbül. A csáp 1. íze 3-élű, tüskézett, a 2. és 3. íz vékony, hengeres, többnyire tüskézett. Az előhát enyhén domború, a perem elől keskeny, hátrább széles, hátul közepesen széles. A hátulsó perem a pajzsocskát elfedheti. A fedő keskeny, a hártya szélesebb. A 2—4. connexivum fokozatosan egyre nagyobb, de csak az 5—7. igazán kiszélesedett. A peremek és connexivumok szegélyén, de lemezén is igen hosszú tüskék erednek, a hasoldal tüskéi valamivel rövidebbek. Lábaik hosszúak, vékonyak, combjaikat és néha a lábszárak tövét is tüskék borítják.

A nemnek a Palearktikumban 2 faj él, az egyiknek 3 alfaját is leírták. Nálunk az utóbbi faj törzsalakjának előfordulása várható.

- — Az egyik legbizarrabb, legszebb hazai poloska (11. ábra). Alapszíne sárga, melyet barna, esetenként vörösbarna foltok tarkítanak. A csáp 2. ízének közepén 1 előreálló, csúcsán 3 tüske van. A 3. íz csúcsán apró tüskék állnak, a 4. íz orsó alakú. A csáp 1. íze nincs 2-szer olyan hosszú, mint a szemek közti távolság, tüskéi jobbra egyenesek. Az oldalsó peremek majdnem az előhát elülső szegélyéig érnek. A fedő sárga, a hártya üvegszerűen átlátszó, tejfehéren csillog. A kiszélesedett connexivumok elülső szegélyén kiterjedt barna folt van. A hátulsó lábszár tövi felén 6—8 tüske van. A hasoldal tüskéi sárgásfehérek. 7—10 mm.

A Földközi-tenger mellékén és Kisázsiaiban elterjedt faj. Irodalmi adatok szerint Magyarországon is él, de a közölt lelőhelyek hazánk mai területén kívül esnek. Előfordulása lehetséges. Előfordulása száraz, meleg, dolomitos és mészköves területeken, laza, törmelékes talajú helyeken várható. Ismert tápnövényei néhány ezüstvirág (*Paronychia*), porcika (*Herniaria*) és köles (*Panicum*) faj, melyek Magyarországon is élnek. Az állatok a tápnövények tövén találhatók, és a mimikri sajátos formájával válnak nehezen felismerhetővé. Megzavarva finoman rezgetik testüket, és ettől egy szélfúttá, elszáradt kis levélkéhez válnak hasonlatossá (szélcsendes időben ez a rezgés lehet éppen árulójuk). A tápnövény termőrészeit szívják. A nőstény petéit részben a hím hátára vagy hasára ragasztja, s a lárvák itt kelnek ki. Lárvák és imágók együtt telelnek át a tápnövény tövén. Kárpát-medencei imágóit június és szeptember között fogták

[*laciniata* (VILLERS, 1789)]

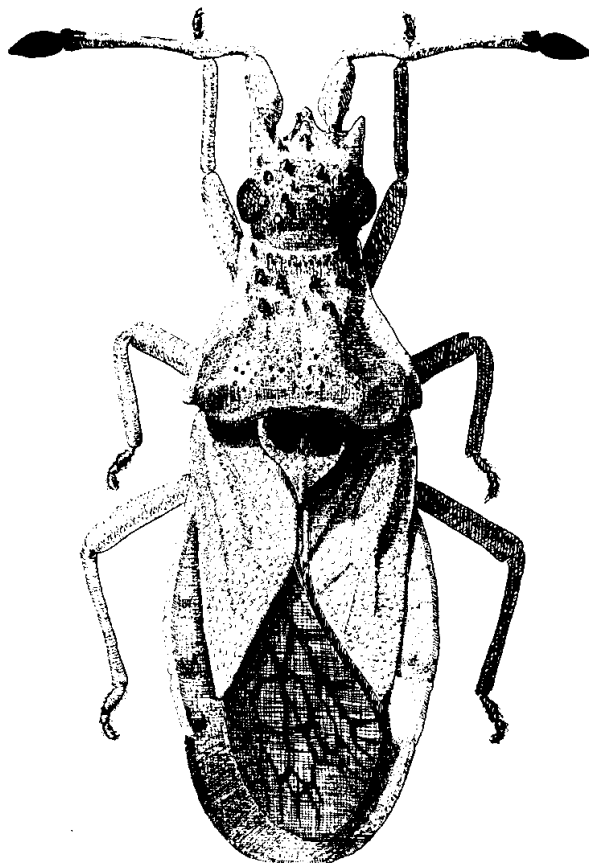
7. nem: *Spathocera* STEIN, 1860

Kis termetű, megnyúlt tojásdad, barna mintás fajok (mint a 12. ábra). A fejtető domború, összetett szemeik lencse alakúak, mérsékelten kiállnak. A csáp 1. íze vastag, 3-élű, a 3. íz vége ellaposodik, kiszélesedik, ez az íz a leg-hosszabb. A fejpajzs lehajlik, a középvonalon apró tövisek ülnek rajta. A legfelső tövis mögött 2 homloktövis van, ezeken kívül a fejtetőn számos kisebb-nagyobb tövis, fog vagy dudor lehet. Az előhát hátrafelé kiszélesedik, elülső szegélye homorú, elülső sarkai előre felé kihúzóttak. Oldalsó szegélye ívelt, hátulsó szegélyén oldalt 1—1 rövid nyúlvány van. Az előháton rendszerint 3 hosszanti taraj ismerhető fel. A pajzsocska többé-kevésbé szív alakú. A fedő csak az erek mentén futó sorokban pontozott vagy rücskös. Néha a félfedő megrövidülhet, ilyenkor az előhát is keskenyebb. Potrohuk tojásdad alakban kerekített. Lábaik viszonylag rövidek, a hátulsó combok nem vastagabbak a többinél.

A nemnek 9 palearktikus faja ismert, melyek közül 4 él Magyarországon, 1 további faj előkerülése várható.

- 1 (8) Az első 2 csápíz körülbelül egyforma hosszú, az 1. íz nem hosszabb, mint a fej szélessége. Az előhát oldalsó tarajai nem érnek végig az előháton.
- 2 (3) A csáp 3. íze a töve után erősen ellaposodik és kiszélesedik, sokkal szélesebb, mint a 4. íz (6. ábra: D), több mint a fele fekete. Vörösbarna feje sokkal hosszabb, mint amilyen széles. A csápdudoron

több erős tövis van, a fejtetőn levő fogacskák sokkal kisebbek, mint a homloktövisek. Az előhát oldalsó szegélye alig ívelt, sárga, a hátulsó szegély lebenyei alig fejlettek, szélesek. Az oldalsó tarajok az előhát közepe előtt enyhén befelé hajolva végződnek. A középső

12. ábra. *Spathocera tuberculata* HORVÁTH hímje (Eredeti)

taraj két oldalán tompa, hosszanti kiemelkedés van, mely előtt apró vörösesbarna tövis ül. A pajzsocska alapján 2 bársonyos barna folt van, a középvonalban és a szegélyén ülő fogacskák fehérek. A fedő egyenletes sorokban mélyen pontozott, a mélyedések előtt apró fehér fogacskákon rövid sörték erednek. A hártya füstös barna, az erek sötétebbek. Ritkán előforduló rövid szárnyú alakján a félfedő jóval a potrohvég előtt végződik, az előhát valamivel keskenyebb, mint a teljes szárnyú alaké. A connexivumok kiszélesednek, ferdén felállnak, felületük enyhén domborzatos, belső szegélyük a potroh síkjából kiugrik. A combok oldalirányban lapítottak, hosszanti barna-sárga csíkokkal, a lábszárakat barna gyűrűk tarkítják, külső oldalukon keskeny barázda van. A tor hasoldalán hosszanti barna és sárga csíkok váltják egymást, a potroh sárgásbarna, a haslemezek hátulsó szegélye mentén feketésbarna foltok vannak. 5,7—7,1 mm.

Skandinávia és Anglia kivételével egész Európában elterjedt, délen gyakori. Magyarországon Budapest környékén sok helyütt megtalálták, ezenkívül

csak Miskolcra, Mosonmagyaróvárról és Sukoróról ismerjük. Ez viszonylag rejtett életmódjával magyarázható. Homokos talajon, tápnövényeinek tövén vagy tölevélrózsájában él. Ismert tápnövényei: lórom (*Rumex*) és ökörfarkkóró (*Verbascum*) fajok, illetve a porcsin keserűfű (*Polygonum aviculare*). Kifejletten telél át, lárvái nyár derekától jelennek meg. Hazai imágóit március végétől június közepéig és szeptemberben fogták

laticornis (SCHILLING, 1829)

- 3 (2) A csáp 3. íze hengeres, csak a közepe után laposodik el, és itt fekete, keskenyebb, vagy alig szélesebb, mint a 4. íz (mint a 6. ábra: E).
- 4 (5) Az előhát hátulsó lebenyei fejlettek (6. ábra: H), az összetett szemek között nincsenek feltűnően felálló tövissek. A pontszemek előtt van 1—1 apró tövis. Vörösesbarna. A pajzsocska szegélye elől begömbült, de hátrafelé csaknem egyenesen fut. Feje valamivel hosszabb, mint amilyen széles, a csápudorokon erős tövissek vannak. A csáp 2. íze hengeres, töve enyhén ellaposodik. Az előhát oldalsó szegélye fehér, erősen ívelt, az előhát hátrafelé erősen kiszélesedik. Az oldalsó tarajok előre felé összetartanak, elülső végükön, mely az előhát közepe előtt van, tompa dudor lehet, előttük pedig barna dudor van az előháton. A középső taraj rövid, fehér fogacskák borítják. A pajzsocska tövén levő foltok bársonyos feketék, a középvonalban és a szegélyen levő fogacskák fehérek. A fedő pontozott, a bemélyedések előtt levő fogacskák helyenként olyan nagyok, hogy a pontozottságot elfedik. A hártya az erek között finoman ráncos, opálos barna, az erek sötétbarnák. A connexivumok nem olyan szélesek, mint az előző fajon, belső szegélyüket alacsony taraj jelzi, felületükön tompa, ferdén húzóódó dudor van. A sárga combok oldalt enyhén lapítottak, hosszirányban barna csíkokkal. A lábszárak külső oldalán keskeny barázda van. A tor hasoldalának barna csíkjai a potrohon folytatódnak. 5,2—6,1 mm.

Mediterrán faj, melynek elterjedési területe északon Csehszlovákiáig, keleten Közép-Ázsiáig húzódik. Magyarországon viszonylag gyakori, de elsősorban dombvidégeinken és az Alföld homokos részein elterjedt. Tápnövénye nem ismert. Kifejletten telél át, hazai imágóit április eleje és augusztus közepe között fogták, a legtöbbet június első dekádjában — *H o m o k i k a r i m á s p o l o s k a*

lobata (HERRICH-SCHÄFFER, 1840)

- 5 (4) Az előhát hátulsó lebenyei rövidek, más alakúak (mint a 6. ábra: G). Az összetett szemek között és mögött több kisebb-nagyobb tövis van. Az előhát elülső szegélye mentén 4 barna vagy fekete tövis látható. A fejtető erősen domború.
- 6 (7) A fejtetőn feltűnő, nagy tövissek vannak, a pontszemek előtt levő tövis erős, jóval a pontszem fölé magasodik (6. ábra: I, 12. ábra). A fej a homloktövisek előtt és a csápok sötét elefántcsontszínűek, sűrűn ülő fehér fogacskákkal, a fejpajzs vörösesbarna, a tövissek gyakran sötétbarnák. Az előhát elülső szegélye mögött 4 feltűnő, rendszerint fekete tompa tövis van, a külső 2 az oldalsó tarajok meghosszabbításában van. Az oldalsó tarajok elől feketék, felmaga-

sodnak. Az előhát oldalsó szegélye fehér. A pajzsocska tövén levő foltok bársonyos feketék, a középvonalban és a szegélyen ülő fogacskák fehérek. Az előhát sűrűn, egyenletesen fogazott, a fehér fogak között a bemélyedések (pontozás) kivehetők. A hártya barna, erei sötétbarnák, az erek között néhol fehéres foltok vannak. A connexivumok kiszélesedtek, domborzatos felületükön a fedőénél apróbb fehér fogacskák vannak. A combok enyhén lapítottak, hosszanti barna csíkokkal. A lábszárakon halvány barna gyűrűk lehetnek, külső oldalukon vékony barázda van. A tor hasoldalának mérsékelt barna csíkolatát a sűrűn álló fehér fogacskák elfedik. A potroh haslemezeinek hátulsó szegélye mentén sötétbarna foltok vannak. 5,5—5,8 mm.

A faj eddig csak a Szovjetunió európai felének déli részéből, Törökországból, Jugoszláviából és Magyarországról ismert. Gödöllői példány alapján írták le, ezenkívül előkerült Isaszegről, Érdligetről, a Velencei-tó északi partjáról, Szárról és Pinnyéről. Életmódja nem ismert, a hazai imágókat május vége és október közepe között fogták, a legtöbbet május—június fordulóján

tuberculata HORVÁTH, 1882

- 7 (6) A fejtetőn levő tövisek kisebbek, a pontszemek előtt levő tövis is kisebb, alig magasabb, mint a pontszemek (6. ábra: J). A fej elülső része és a csápok 1. íze a fej többi részével egyező színű, legfeljebb a sűrűn álló fehér fogacskák miatt világosabbnak látszhat. Az előhát elülső szegélye mögött apróbb, a környékükkel egyező színű tövisek vannak. Az előhát oldalsó szegélye fehér, az oldalsó tarajok elől alig magasodnak fel. A pajzsocska tövén 2 bársonyos fekete folt van, szegélyének tövén és a középvonalban a fogacskák fehérek. A fedőn a pontozottság és a fehér fogacskák egyaránt jól kivehetők. A hártya barna, az erek sötétbarnák. A connexivumok domborzatos felszínén a fedőénél kisebb fogacskák vannak. Lábai mint az előző fajon. Hasoldalán a barna foltok hosszanti csíkokat alkotnak. 5,5—6,3 mm.

Egész Európában elterjedt faj, az irodalom szerint hazánkban is él, az adat azonban valószínűleg téves határozáson alapszik, bizonyító példányunk nincs. Nálunk is élő ismert tápnövényei a csarab (*Calluna vulgaris*), mezei üröm (*Arthemisia campestris*), lórom (*Rumex*), kékcskillag (*Jasione montana*), sárkerek lucerna (*Medicago falcata*). Száraz, homokos területeket kedvel

[dalmani (SCHILLING, 1829)]

- 8 (1) A csáp 1. íze sokkal hosszabb, mint a lapított 2. íz, feltűnően hosszabb, mint a fej szélessége (13. ábra: D). Az előhát oldalsó tarajai majdnem párhuzamosak, az elülső szegélytől kis megszakítás után egészen a hátulsó szegélyig érnek. Szürkésbarna, tarka mintás, víz-cseppre emlékeztető állat (13. ábra: D). A csápdudoron rövidebb tövisek vannak. A fejpajzs tövissein és a homloktövisen kívül a fejen feltűnő tövis nincs. Összetett szemei laposak. A csáp 3. íze a tövétől kezdve lapított (6. ábra: F), vége felé kiszélesedik, szélesebb, mint a 4. íz. Az előhát megnyúlt, hátrafelé enyhén kiszélesedik, szegélye a hátulsó sarkoknál és a tarajok feketések. Hátulsó szegélye

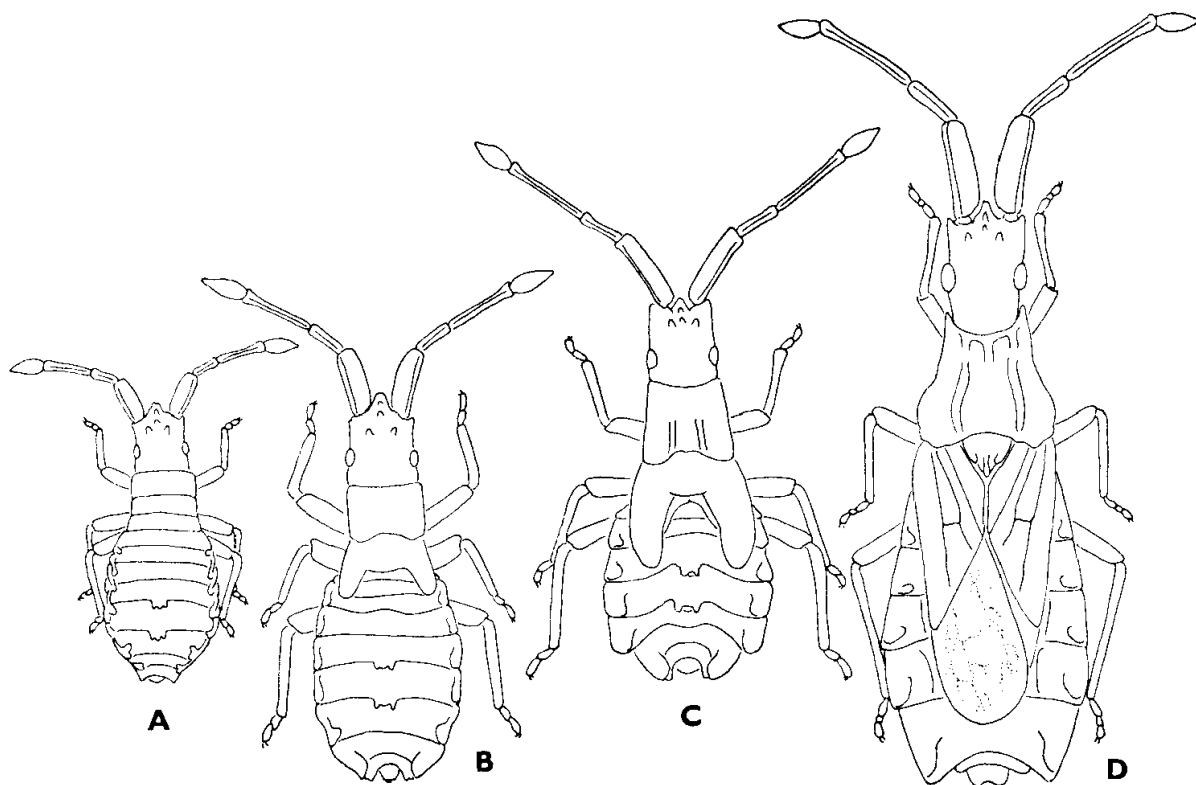
kettősen ívelt. A pajzsocska kicsiny, szegélye a tövén kétoldalt és a csúcsán feldomborodik. Tövén a középvezonalban fehér fogacskák vannak. A fedő pontozott, helyenként sűrűn borítják fehér fogacskák. A pászta és a fedő belső szegélye felmagasodik, sötétbarna, a sugárér végénél sárga folt van. A hártya feketésbarna, közepén hosszanti, hátrafelé szélesedő fehér folt húzódik. A connexivumok közepétől hátulsó sarkukig, valamint belső szegélyük mentén, hátrafelé egyre magasodó tompa fekete tarajok húzódnak. A potrohvégen fekete harántsáv van. Lábai karcsúak, a combokon hosszanti barna foltok, a lábszárakon barna gyűrűk vannak. A tor hasoldala hosszában sárga-barna csíkos. 5,5—7 mm.

Délkelet-Európában és keletre egészen Mongóliáig elterjedt faj. Magyarországról csak Budapest környékéről és a Kiskunságról ismert, innen azonban több példánya is előkerült. Homokos területeken lórom (*Rumex*) fajokon, azok tövén él. Lárva világos, csápjának ízai ugyanúgy aránylanak egymáshoz, mint az imágón, egyedfejlődését lásd a 13. ábrán. Hazai imágóit április vége és november közepe között fogták, kifejtetlen telél át — *Kis karimáspoloska*

obscura (GERMAR, 1842)

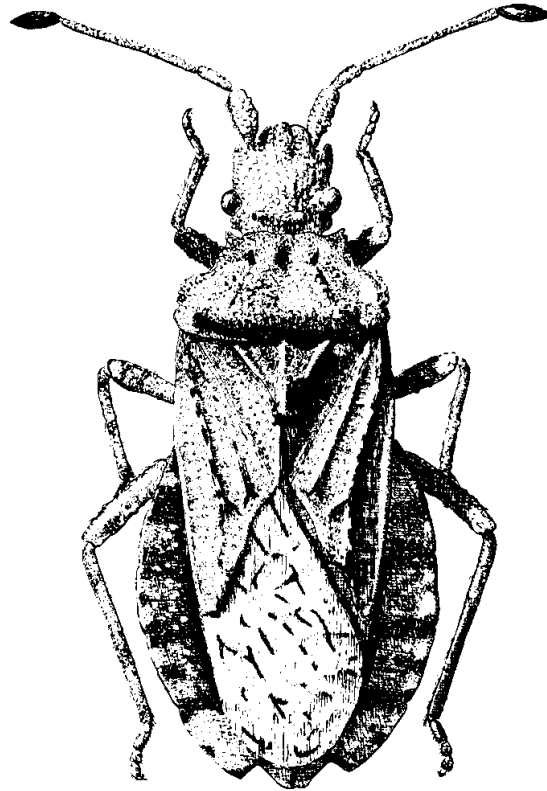
8. nem: *Arenocoris* HAHN, 1834

Viszonylag kicsiny testű, barnás mintázatú poloskák (14. ábra). Fejük hosszú, a pófák szélesek. A csápdudor hegyes, hegye gyakran befelé görbül. A fejtetőn és a fejpajzson csoportokban álló fogacskák vannak. Előháta hátra-

13. ábra. A: *Spathocera obscura* GERMAR 3. stádiumú, B: 4. stádiumú, C: 5. stádiumú lárva és D: nősténye (Eredeti)

felé előbb mérsékelten, majd erősebben szélesedik, szegélyén hosszú fogak, hátulsó sarkán szabálytalan fogacskák vannak. A pajzsocska szegélye a tövén felhajlik, hátrább kisimul, a pajzsocska hegye előtt a középvonalban keskeny gerinc emelkedik, és átfut a pajzsocska hegyére is, mely hátrafelé szétálló 2 dudorban végződik. A fedő pontozott, a sugárér erősebben kiemelkedik. A hár-

14. ábra. *Arenocoris falleni* SCHILLING nőténye (Eredeti)

tya az erek közt finoman ráncos. A connexivumok sarkai nem illeszkednek szorosan. Egyes nőtények potroha egészen kikerekedik. Combjaik nem túl hosszúak, a hátulsók alig vastagabbak a többinél. Néha mindhárom comb belső oldalán tövisek láthatók, amelyek mindig vékonyak, gyakran azonban csak a hátulsó combon láthatók. A bűzmirigyek kivezető nyílása fülecskeszerű, sárga.

A nemnek 6 palearktikus faja ismeretes, melyek közül 1 él Magyarországon, 1 további előfordulása lehetséges.

- 1 (2) A csáp 3. ízén, egészen apró fogacskákon rövid sörték erednek, a fog és a söрте együtt rövidebb, mint az íz átmérője (19. ábra: L). A fél-fedő szegélye sima, a sugáréren csak elvétve található fogacskák. Egész testén kevesebb és rövidebb fogacska van, mint a következő fajon. A fogacskák a fejpajzson 2 közeli sorban állnak, s az előháton is 2, hátrafelé távolodó, széles lapos tarajt alkotnak (14. ábra). Az előhát oldalsó szegélyei a hátulsó sarkaknál többé-kevésbé párhuzamosak, felülete a hátulsó szegély előtt tompán megtörik. A pajzsocska vörösesbarna, a középső gerinc majdnem egész hosszában

végighúzódik rajta, a csúcsi fogak feketék. A fedő sárga-barna foltos, a sugárér csúcsán belül fehér folt van. A hártya átlátszó, az erek szakaszosan feketék vagy barnák. A connexivumokon fogacskák vannak, felületük sárga, szegélyük mentén 3 fekete folt van. A lábak sárgásbarnák. Hasoldala sárgásbarna, foltos, a potroh szegélye váltakozva sárga-barna mintás. 6—7 mm.

Európában és a Mediterráneumban elterjedt, északon hiányzik. A Kárpát-medencében és Magyarországon is szórványosan került elő. Tápnövényei a csarab (*Calluna*), üröm (*Artemisia*) és gémmorr (*Erodium*) fajok, tápnövényei tölevél-rózsájában vagy a talajon található. Kifejletten telet át, lárvái nyár közepén jelennek meg. Imágóit március végétől október közepétől, zömmel április—májusban gyűjtötték — *Alföldi karimáspoloska*

falleni (SCHILLING, 1829)

- 2 (1) A csáp 3. ízén hosszabb fogakon hosszabb sörték erednek, a fog és a söрте együtt körülbelül olyan hosszú, mint az íz átmérője a közepén. Az íz vége erősebben megvastagodott. A félfedő szegélye a tövén fogazott, a sugáréren és gyakran a hónaljtóéren és a pászta erén is ülnek apró fogacskák. A testen és a fejen is általában hosszabbak a fogacskák, mint az előző faj esetében, a fejpajzson a fogacskák távolabbi sorban állnak. Az előháton felismerhető 2 lapos hosszanti kiemelkedés, a fogacskák itt azonban ritkán, szórtan állnak. A pajzsocskán általában csak a közepétől hátrafelé van meg a gerinc. A hártya áttetsző. A connexivumok sötétbarnák, a közepük előtt sárga harántsáv, s szegélyükön valamivel hátrább kis sárga folt van. A potroh hasoldala sárga, hosszanti barna sávokkal, a szegélye feketésbarna, s ezt a légzőnyílások környékéről induló sárga sávok tarkítják. 6,5—7,5 mm.

Dél-európai, elő-ázsiai faj, de szórványosan északon is előfordul. Magyarországról még nem került elő, de várható. Életmódja az előző fajéhoz hasonló

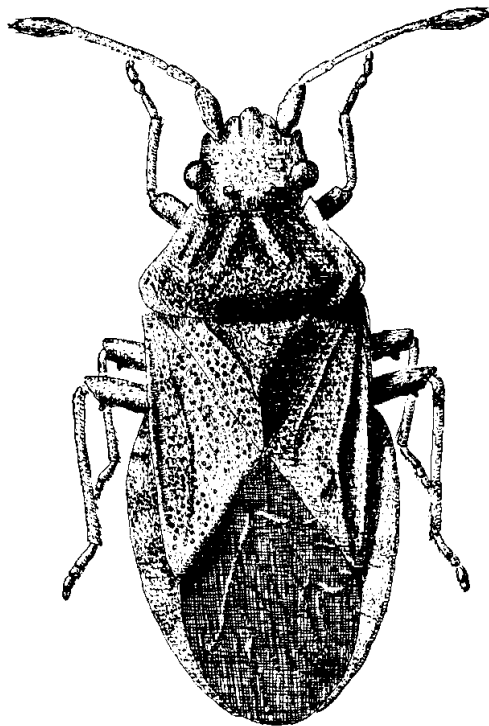
[**waltli** (HERRICH-SCHÄFFER, 1834)]

9. nem: **Bathysolen** FIEBER, 1860

Kis termetű sötétbarna poloskák (15. ábra). Fejük széles, a fejpajzs elöl lehajlik. Csápjuk karcsú, a 2. és 3. íz jóval vékonyabb, mint a másik kettő. Összetett szemeik kiállnak. Az előhát rövid, hátrafelé enyhén kiszélesedik, hátulsó sarkai lekerekítettek. Pajzsocskájuk domború, háromszögletű, hegye kihúzott. A hátoldal finoman szőrös. A fedők pontozottak, a sugárér kiemelkedik. A connexivumok sarkai illeszkednek egymáshoz, ezért a potroh szegélye egyenletesen ívelt. Combjaik vékonyak, a hátulsók alig vastagabbak a többinél. Az elülső comb belső oldalán apró, alig látható, a középső comb belső oldalán nagyobb tövis van, a hátulsó comb tövise a legnagyobb, világosabb, mint a comb, és előtte egy kis tövis is van.

A nemnek 2 faja ismert, 1 hazánkban is él.

- — A fejtetőn hosszanti irányban megnyúlt világos foltok lehetnek. A csáp 1. íze hosszabb, mint a 2. íz, a 2. íz nincs fele olyan hosszú, mint a 3. (15. ábra). A csáp barna, 4. íze feketés. A csápdudor lekerekített, vége lefelé görbül, a pontszemek irányában a csáp-

15. ábra. *Bathysolen nubilus* FALLÉN nősténye (Eredeti)

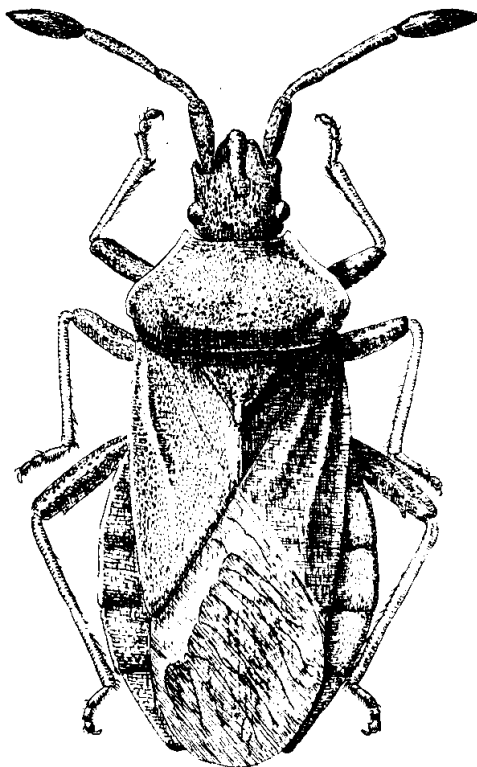
dudor mögött ferdén felálló dudor van. Az előhát peremként ferdén felálló szegélye elől rövid hegybe fut ki, itt sárgásfehér. Az előhát felületén hosszanti sötét és világos sávok váltakoznak. A pajzsocska vörösesbarna alapján közepén és az elülső sarkai mellett fényes fekete foltok vannak, csúcsa sárga. A fedő sötéten pontozott, a sugáréren a fedőnél sötétebb és sárga foltok váltakoznak. A hártya fehér foltos világosbarna, áttetsző, az erek szakaszosan sötétbarnák. A connexivumok közepe előtt sárga harántsáv van. Combjuk sárga, barna foltokkal, a lábszárak sárgák. A hasoldal sárgásbarna, a mellék sötétebben pontozottak, a potroh szegélyén sötét foltok vannak. 5—6 mm.

Egész Európában elterjedt faj, nálunk is él, bár nem túl gyakori. Leginkább az Alföldön és a Dunántúlon találták, a Középhegységből csak néhány helyről ismeretes. Napos száraz helyeken somkóró (*Melilotus*) alatt él. Kifejletten telél át, lárvái nyár közepén és végén találhatók. Imágóit március vége és november eleje között gyűjtötték — P i s z k o s k a r i m á s p o l o s k a

nubilus (FALLÉN, 1807)

10. nem: *Ulmicola* KIRKALDY, 1909

Közepes termetű, vörösesbarna színű állatok (16. ábra). Fejük hosszúságú, a fejpajzs és a pofák erősen előrenyúlnak. Csápjuk 1. és 4. íze jóval vastagabb a másik kettőnél, a 3. sokkal hosszabb, mint a 2. íz. Előhátuk hátrafelé kiszélesedik, hátul lekerekített, szegélye elől hegyes csúcsba fut ki. A pajzsocska háromszögletű, hegye kihúzott. A hátoldal egyenletesen sűrűn pontozott, finoman szőrös. A connexivumok sarkai a potroh tövén illeszkednek egymáshoz, így itt a potroh szegélye egyenletesen ívelt. Combjaik hosszúak, a hátulsó comb valamivel vastagabb a többinél, belső oldalán a csúcsához közel ferdén álló barna tövis van. A légzőnyílások kis kiemelkedések tetején nyílnak.

16. ábra. *Ulmicola spinipes* FALLÉN nősténye (Eredeti)

tozott, finoman szőrös. A connexivumok sarkai a potroh tövén illeszkednek egymáshoz, így itt a potroh szegélye egyenletesen ívelt. Combjaik hosszúak, a hátulsó comb valamivel vastagabb a többinél, belső oldalán a csúcsához közel ferdén álló barna tövis van. A légzőnyílások kis kiemelkedések tetején nyílnak.

A nemnek eddig egyetlen faja ismeretes, ez a Kárpát-medencében is előfordul.

- — Feje sötétbarna, a középvonalban és az összetett szemek belső oldalán 1—1 sárga, hosszanti csík húzódik (16. ábra). A csáp vékonyabb 2. és 3. íze vörösesbarna, a többi barna. Az előhátat oldalról keskeny felfelé álló perem szegélyezi, melynek széle sárga. Hátsó szegélye a sarkak mögött egyenletlenül ívelt, középen egyenes. Az előhát középvonalában sárga csík húzódik. A pajzsocska szegélye S alakban görbült, hegye világos. A fedő sötéten pontozott, szegélyének tövi része sárga, a sugáréren sárga-barna foltok váltakoznak. A hártya barnás, áttetsző, az erek között ráncos, az erek szakaszosan barnák. Combjai viszonylag vékonyak, hosszanti sorokba rendeződött sötétbarna vagy vörösesbarna foltok tarkítják, sötétebb péld-

dányokon a sötét foltok összeolvadnak, és ekkor a combon sárgásbarna hosszanti csíkok adják a mintázatot. A lábszárak sárgásbarnák, végük és a lábfejek sötétebbek. A mellek feketén pontozottak, a potroh sárgásbarna, szélén széles, beljebb keskenyebb, közepén keskeny sötét sáv van rajta, mely barna foltokból áll. A légzőnyílások környéke sárga. 8,5—9,5 mm.

Egész Európában elterjedt faj. Bár a Kárpát-medencében több helyen gyűjtötték már, Magyarországon csak a Bükkből (Kissomrét), Komjátiból és Zalaszentgrótról ismert, utóbbi lelőhelyéről bizonyító példányunk nincs. Életmódjáról ellentmondó adatok állnak rendelkezésünkre: egyesek szerint a hűvös, mások szerint a száraz, napos helyeket szereti. Tápnövényei a lucerna (*Medicago*) és somkóró (*Melilotus*) fajok, de lárváit mesterséges körülmények között nevelték már fehér libatopon (*Chenopodium album*) és fehér árvacsalánon (*Lamium album*) is. Egyesek szerint az imágó, mások szerint a pete telet át. Lárva világosbarna, a lárva csápja nem szőrös, az 5. stádiumban a 2. csápíz már feltűnően rövidebb, mint a 3. íz, potrohán a légzőnyílások környéke fekete. Hazai imágóit márciusban, májusban és októberben fogták

spinipes (FALLÉN, 1807)

11. nem: *Nemocoris* F. SAHLBERG, 1848

Közepes testű, sötétbarna poloskák, feltűnő sárga foltokkal, csíkokkal (17. ábra). A fejtető domború, barázda nélkül. A fejpajzs előreáll, túlnyúlik a pofákon. A 4 csápíz körülbelül egyforma hosszú, a 2. íz valamivel vékonyabb a többinél. Az előhát trapéz alakú, a pajzsocska kicsiny, háromszögletű, szegélyén nincsenek kiálló fogak, legfeljebb finom, egyenletes fogazás lehetséges. A hátoldal feketén pontozott, a pontok előtt, illetve között finom fogacskákon eredő sörték lehetségesek. A hátulsó combok belső oldalán apró, majdnem egyforma fogacskák közt 1 feltűnően hosszú, görbült tövis van.

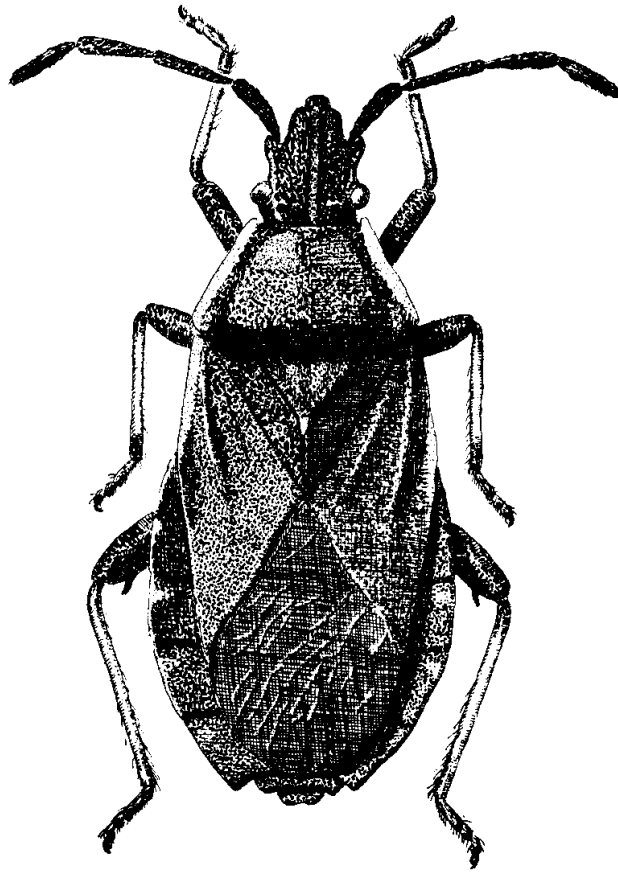
A nemnek ez ideig 1 faja ismert, mely nálunk is él.

- — A fejtető és a csápok feketék, a középvonalban a fejpajzsig és az összetett szemek mellett a csápdudorig húzódó sárga sáv van (17. ábra). Az előhát elülső sarkai előreállnak, oldalt keskeny, ferdén felfelé álló, sárga pereme van, felülete barna, feketén pontozott. A pajzsocska kihegyesedő háromszög alakú, sárgás foltok és fekete pontozás tarkítja, hegye sárga. A félfedő sötétbarna, szegélyén folytatódik az előhát peremén is látható sárga sáv, felületén elszórtan világos foltok lehetnek. A hártya feketésbarna, elszórtan fehéres foltokkal. Hasoldala feketén foltos sárga, a szipóka barna. Lábai barnák, a lábszárak és a hátulsó comb is közepén hosszan sárgák. A potroh kiszélesedik, túlnyúlik a félfedőkön, a connexivumok oldalt kilátszanak. A connexivumok elülső szegélye mentén élénk sárga sávok, foltok vannak. 8,5—9,5 mm.

Európai faj, mely Angliából és a Pireneusi-félszigetről még nem ismert. Eddig 5 magyarországi példányát ismerjük (Ágasegyháza, Budapest, Kalocsa, Nadap, Ohat). Irodalmi adatok szerint mészköves talajú helyeken a talajon vagy növényi törmelék közt él. Melegkedvelő faj, különböző növények tövén, esetleg a tölevélrózsa elszáradt levelei közt található. Tápnövényeként említik a fürtös zanót (*Cytisus nigricans*) és a fekete ledneket (*Lathyrus niger*). Kifejletten telet

át, korán rajzó imágói májusban párzanak, ilyenkor a növényekre is felmásznak. Lárvai (20. ábra: A) nyár elejétől találhatók. Csápjuk, combjuk és lábszáruk vége sötét. Előhátuk és szárnykezdeményeik szegélye jellegzetes sávban sárga. A hazai imágókat április és június között gyűjtötték.

falleni F. SAHLBERG, 1848

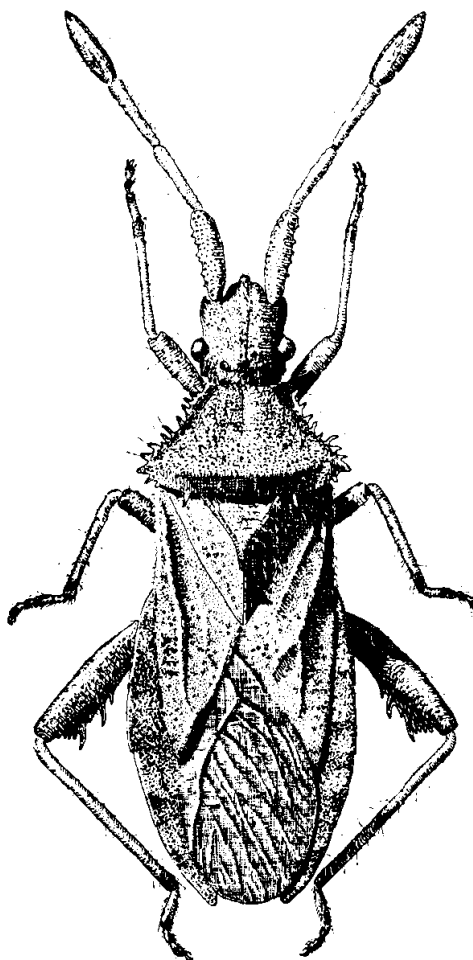
17. ábra. *Nemocoris falleni* F. SAHLBERG nősténye (Eredeti)

12. nem: *Coriomeris* WESTWOOD, 1842

Közepes méretű, viszonylag karcsú testű állatok (18. ábra). Csápjuk erős, hosszú, legtöbbször erősen szőrös, a hímek csápjának 4. íze hosszabb, mint a nőstényeké. Fejük domború, fejpajzsuk és a pofák mérsékelten állnak előre. Előhátuk hátrafelé szélesedik, felületén apró fogacskák lehetnek, oldalsó szegélyén feltűnő, hosszú fogak vannak, melyek végén sörték vagy szőrök erednek. Az előhát hátsó szegélyén lehetnek fogak, a pajzsocska tövének 2 oldalán azonban mindig van 1—1 feltűnő, hátrafelé álló, néha töviszerű fog. Ritkán, egyes példányokon, ez a fog lehet egészen kicsiny vagy az egyik oldali hiányozhat. A pajzsocska kihegyesedő háromszög alakú, szegélyén szintén lehetnek fogacskák. A félfedők keskenyek, a fedő külső szegélye csúcsi irányban finomodóan fűrészes, ha a fogacskák hosszabbak, hátrafelé hajlanak, végükön finom sörték erednek. Első 2 combjukon nincsenek vagy csak egészen finom tövissek vannak, hátsó combjuk belső oldalán azonban erős, esetenként hajlott tövissek találhatók, a belső nagyobb tövis ritkán hiányozhat is. A hátsó comb erősen megvastagodott, görbült, hátra nyújtva néha majd-

nem a potroh végéig ér. A torok, valamint az elő- és középmell közepén fekete vagy feketével behintett.

A nemnek 17 palearktikus faja van, melyek közül 3 ismert Magyarországról, további 3 előfordulása lehetséges. A már kimutatott fajok lárváit is ismerjük, leírásuk alapján azonosíthatók.

18. ábra. *Coriomeris denticulatus* SCOPOLI hímje (Eredeti)

- 1 (2) A csápon csak rövid, ferdén álló szőrök vannak (19. ábra: A), a hátulsó comb belső oldalán a belső hosszabb tövis, ha kicsiny is, megvan. Feje domború, a fejpajzson elől egy sor fogacska van (mint a 19. ábra: F). A sötét példányokon a fej középvonalában világosabb sáv húzódik, különben a fej barna. A csáp 4. íze rövidebb, mint az 1. íz. Az 1. íz külső oldalán fogacskák vannak, melyeken sörték erednek. Az előhát oldalsó szegélye enyhén homorú, rajta csak közepesen hosszúak a fogacskák. Az előhát felszínén, elől néhány fogacska van, a hátulsó sarka előtti tövis nem hosszabb, mint az oldalsó szegély hosszabb fogai. A pajzsocska előtt sötét, néha fekete folt van. A pajzsocska a közepén 2 szabályos sorban feketén pontozott. A félfedők szürkés elefántcsontszínűek, barna foltokkal és barna pontozással. A hártya fehéres, áttetsző, az erek szakaszosan barnák. A connexivumok elülső sarka levágott, hátulsó

sarka nem feltűnően áll ki (mint 19. ábra: J). A hátulsó comb belső oldala fekete, a töviseket a 19. ábra: E mutatja. 7,5—9 mm.

Az egész Palearktikumban elterjedt faj, Magyarországon az Alföldön és dombvidékeinken gyakoribb, de előkerült a Mecsekből és a Középhegységből is. Pillangósvirágúakon, elsősorban lóherén (*Trifolium*) él, gyakran a növény alatt található. Kifejletten, ritkábban idős lárvaként telet át, már április elejétől rajzik. Lárvája jellemző, hogy csápján ugyanúgy csak rövid elfekvő szőrök vannak, mint az imágón, a hátulsó comb belső oldalán pedig 1 kis fog van. Lárvai nyáron találhatók, a kikelt imágók novemberben is aktívak

scabricornis (PANZER, 1809)

- 2 (1) A csápon a ferdén álló rövidebb szőrzetten kívül ferdén vagy merőlegesen álló hosszabb szőrök is vannak (mint 19. ábra: B).
- 3 (4) A fejen, az előháton, a pajzsocskán, a fedőn és a connexivumokon nagyjából egyforma hosszú, a lábszárak átmérőjénél jóval rövidebb fehéres, elfekvő szőrzet van. Az előhát hátulsó sarkánál levő tövisek alig fejlettek, hátrafelé állnak (19. ábra: C). Az előháton hosszanti barna és feketésbarna sávok váltakoznak, a szegélyén levő fogak sárgásfehérek, a fogakon rövid sörték erednek. A pajzsocska tövén, közepén, sötét hosszanti csík van, hegye sárga. A fedő barna, az ereken sárga és sötétbarna foltok vannak, a hártya áttetsző, erei szakaszosan barnák. A connexivumok elülső sarka levágott, hátulsó sarka szögletes, nem feltűnően áll ki, közepükön sárga harántsáv van. A combok sötétbarnák, néhány sárga folttal. A hasoldal sárga, hosszanti sorokba rendeződött barna foltokkal. 8—9 mm.

Hegyvidéki faj, melyet az Alpokból, a Pireneusokból, a Balkán-félsziget és Törökország hegyeiből ismerünk, előfordulása lehetséges Magyarországon is. Hegyi réteken somkórón (*Melilotus*) és lóherén (*Trifolium*) él

[alpinus HORVÁTH, 1895)

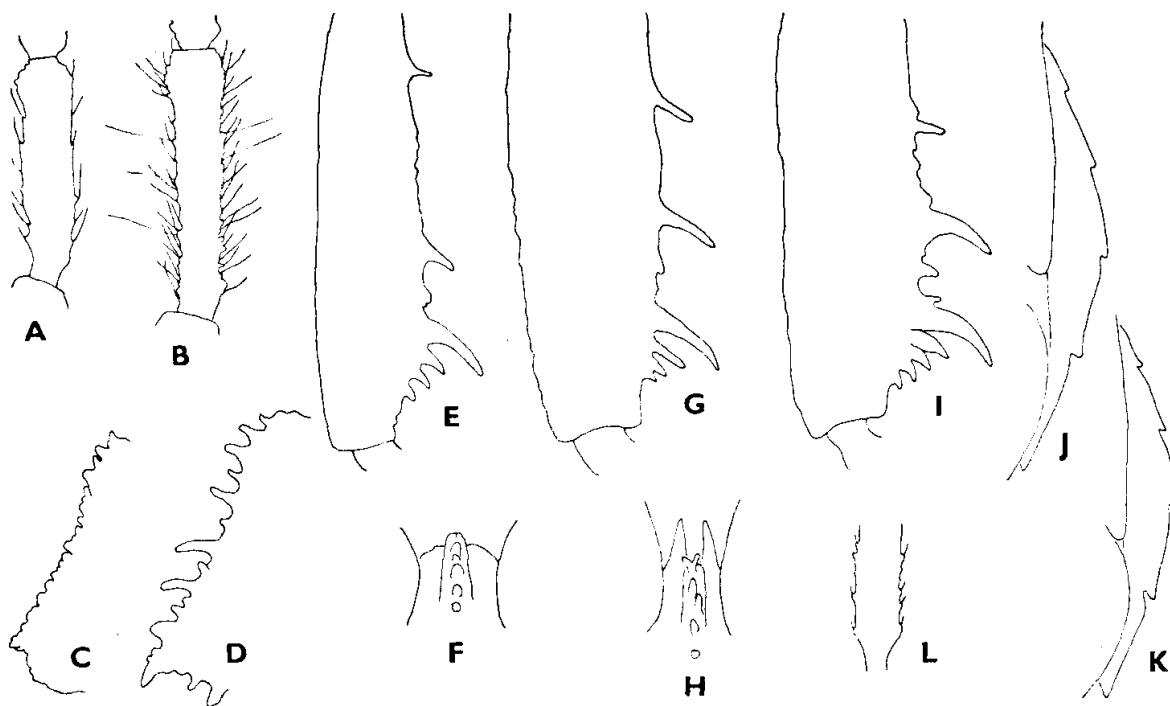
- 4 (3) Az előháton és a pajzsocskán levő szőrök jóval hosszabbak, mint a fedőn és a connexivumokon levők, vagy a szőrök olyan hosszúak, mint a lábszárak átmérője. Az előhát hátulsó sarkán fejlett, gyakran tövisszerű és görbült fog van (mint a 19. ábra: D).
- 5 (10) A pofalemezek lekerekítettek vagy kihúzottak, de sohasem érik el a fejpajzs vonalát (mint a 19. ábra: F).
- 6 (7) Testén hosszú, vékony szőrök vannak. A csáp 1. íze rövidebb, mint a 2. íz, az utóbbi közepén levő szőrök 1,5—2-szer olyan hosszúak, mint a lapos íz rövidebbik átmérője, az ízre merőlegesen állnak. A fejtetőn, főként a szemek mögött, fogacskák vannak, melyeken hosszú szőrök erednek. Ezek közül számos olyan hosszú, mint azok, amelyek közvetlenül az összetett szemek előtt oldalt álló fogacskán vannak. Előháta oldalsó szegélyén erős, váltakozó hosszúságú fogak ülnek (19. ábra: D), hasonlóak találhatók a hátulsó szegélyen is a pajzsocska két oldalán. A pajzsocska szegélyén apróbb-nagyobb

fogacskák ülnek. A fedő sűrűn, sekélyen pontozott, a mélyedések átmérője nagyobb, mint a köztük levő távolság. A hártya átlátszó, erei szakaszosan barnák. A connexivumok elülső sarkai levágottak, a hátulsó sarkak, főleg a potroh végén, hegyesek vagy kihúzottak, hím példányokon enyhén kifelé állnak (19. ábra: J). Combjai sárgásbarnák, kisebb-nagyobb, néha sorokba rendeződött barna foltokkal, a lábszárak sárgásbarnák. A hátulsó comb belső oldalán általában 3 hosszú és több rövidebb tövis van (19. ábra: G). Hasoldala sárgásbarna, a mellék sötétén pontozottak. 9–10 mm.

Mediterrán faj, mely a Kárpát-medencében is előfordul. Hazánkban még csak Budapesten (Mátyás-hegy) és Pécsen (Jakab-hegy) fogták 1—1 példányát. Az irodalom szerint száraz, homokos területeket kedvel, de életmódja még nem kielégítően ismert. Tápnövényeiként említik a fehér ürmet (*Artemisia absinthium*), körömvirágot (*Calendula persica*, nálunk vadon nem él), számbogáncsot (*Onopordon tauricum*, nálunk vadon nem él), más források az apró lucernát (*Medicago minima*). Lárvojára jellemző, hogy csápjának 2. ízén a rövid elfekvő szőrök mellett hosszabb, merőlegesen álló szőrök is vannak, a hátulsó comb belső oldalán 2 fog van, és a mellék, valamint a potroh szegélyén feltűnő barna sávok találhatók

hirticornis (FABRICIUS, 1794)

- 7 (6) Testüket rövidebb szőrzet borítja. A csáp 2. ízén levő szőrök rövidebbek, ritkán 1,5-szer olyan hosszúak, mint az ellaposodó íz rövidebbik átmérője, ferdén állnak. Az összetett szemek mögött a fej-tetőn oldalt levő szőrök csak kivételesen olyan hosszúak, mint azok,

19. ábra. A: *Coriomeris scabricornis* PANZER és B: *C. denticulatus* SCOPOLI csápjának szőrzete — C: *C. alpinus* HORVÁTH és D: *C. hirticornis* FABRICIUS előhátának szegélye — E: *C. scabricornis* PANZER hátulsó combja — F: *C. hirticornis* FABRICIUS fejpajzsa és G: hátulsó combja — H: *C. spinolae* COSTA fejpajzsa — I: *C. denticulatus* SCOPOLI hátulsó combja — J: *C. hirticornis* FABRICIUS és K: *C. affinis* HERRICH-SCHÄFFER potrohának szélé — L: *Arenocoris faleni* SCHILLING csápja 3. ízének szőrzete (Eredeti)

melyek a közvetlenül az összetett szemek előtt oldalt álló fogacskákon erednek.

- 8 (9) Hátoldala sárgás- vagy vörösesbarna, gyakran egységes tónusú. Az előhát hátulsó sarkán levő töviszerű fog rövidebb, mint az előhát oldalsó szegélyének elülső részén levő fogak. A connexivumok hátulsó sarkai csak enyhén kihúzóttak, a hímeké nem feltűnően áll kifelé. Potroha erősebben kiszélesedik, mint a következő fajé. Előháta oldalsó szegélyén hosszú, hátrafelé egyre rövidebb fogak ülnek, végükön hosszú szőrök erednek (18. ábra). Az előhát hátulsó szegélyén levő fogak — a legbelső kivételével — rövidek. A fedő többnyire apró, sötét pontozással, a hártya áttetsző barna, néha fehér foltokkal. Az ereken barna foltok vannak. A connexivumok szegélyén 2—2 sárga szakasz van. A combok sárgás-vörösesbarnák, sötétbarna, gyakran sorokba rendeződött foltokkal. A lábszárak sárgák, tövük és végük sötétebb. A hátulsó comb belső oldalán általában 2 hosszabb és több rövidebb tövis van (19. ábra: I). A hasoldal sárga, néha hosszanti sorokba rendeződött foltokkal. 8—9,5 mm.

Egész Európában elterjedt faj, Magyarországon a nem leggyakoribb faja. Az Alföldön is előfordul, de hegy- és dombvidékeinken elterjedtebb. Pillangósvirágúakon él, például lóhere (*Trifolium*), lucerna (*Medicago*) vagy somkóró (*Melilotus*) fajokon. A napos, száraz helyeket kedveli, mind homokos, mind meszes talajon előfordul. Kifejletten tel el, az imágók április—május fordulóján rajznak, lárvái nyár elejére jelennek meg. A lárvákra jellemző, hogy csápjuk 2. ízén ferde és merőleges hosszú szőrök is vannak, hátulsó combjuk belső oldalán 2 fog van, a mellek és a potroh szegélyén a barna foltok teljesen hiányzanak vagy alig láthatók. Imágók és lárvák (34. ábra: A) gyakran együtt találhatók a tápnövény alatt, elszáradt növényi törmelék között — Fűrészes vállú karimáspoloska

denticulatus (SCOPOLI, 1763)

- 9 (8) Hátoldala gyakran vörös, egyes részei esetleg bordók. Az előhát hátulsó sarkán levő töviszerű fog hosszabb, mint az előhát szegélyén elöl levő fogak. A connexivumok hátulsó sarkai erősen kihúzóttak, a hímeken kifelé állnak (19. ábra: K). A nem egyik legkarcsúbb faja. Csápjá gyakran majdnem olyan szőrös, mint a *C. hirticornis* esetében, de a szőrök csak ritkán merőlegesek a csápra, s a fej szőrzete és a connexivumok jellegzetes hátulsó sarka alapján biztosan megkülönböztethetők. Az előhát oldalsó szegélye ívelt, homorú, a hátulsó szegély fogai hosszúak. A pajzsocska vöröses, csúcsa gyakran sárgásfehér. A fedők szőrözete viszonylag hosszú. A hártyák áttetszők, halvány foltos barnák, az ereken sötétbarna foltok vannak. Az elülső combok sárgásbarnák, a hátulsók vörösesek sötétbarna foltokkal. A hátulsó combok belső oldalán általában 3 feltűnően hosszú és több kisebb fog van. A hasoldal sárga, esetleg hosszanti barna sávok tarkítják, hosszú, elfekvő szőrzet fedi. 7—8 mm.

A Mediterráneumban elterjedt faj, mely hazánkban is előfordulhat. Életmódja nem ismert

[**affinis** (HERRICH-SCHÄFFER, 1839)]

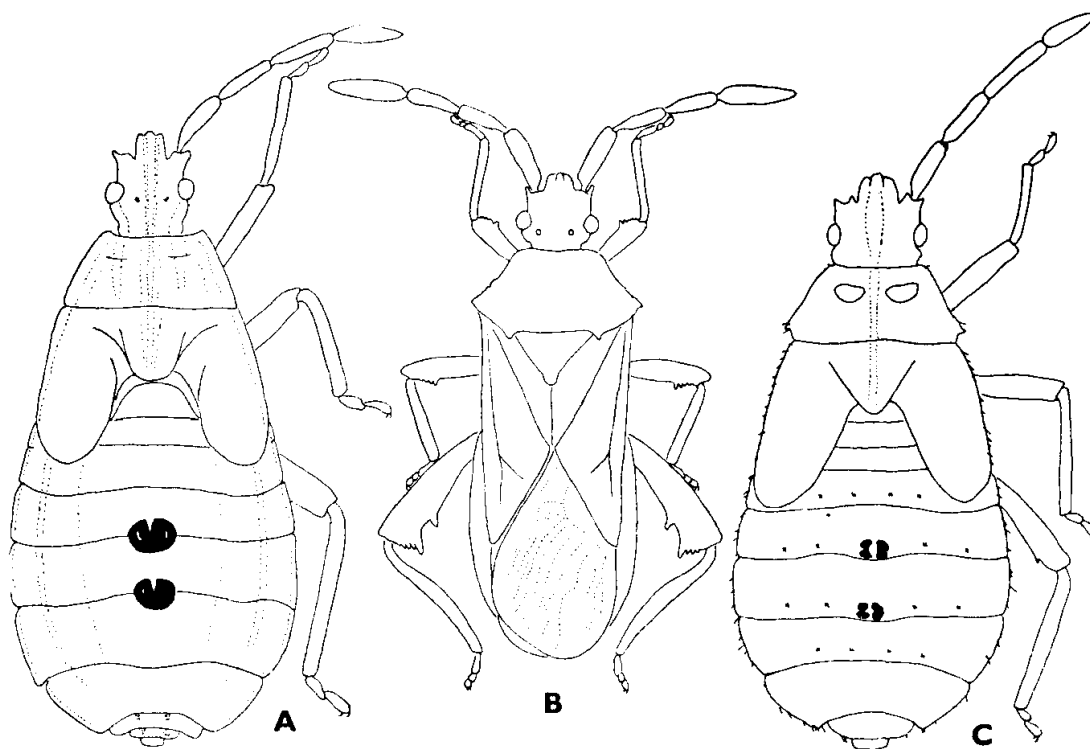
- 10 (5) A pofalemezek elöl kihúzottak, elérik vagy néha túl is nyúlnak a fej elején (19. ábra: H). A nem többi fajánál kisebb, karcsú, előháta sem szélesedik ki annyira, mint a többi fajé. Csápján lehetnek hosszú, ferdén álló szőrök. Az előhát oldalsó, fehér szegélyén hosszú, fehér fogak vannak, körülbelül olyan hosszúak, mint a hátulsó sarkán levő töviszerű fogak. A pajzsocska szegélyén apró fogak ülnek. A fedő szürkés árnyalatú, szőrözete rövidebb, mint a pajzsocskáé. A hártya világos, áttetsző, erei hosszú szakaszokon barnák. Hasoldala sárga, ritkán hosszanti sávokba rendeződött barna foltok vannak rajta. 9 mm.

Kelet-Mediterrán faj, mely hazánkban is előkerülhet. TSHERNOVA (1978) az előző fajjal azonosnak tartja és mint formát tárgyalja

[*spinolae* (COSTA, 1844)]

13. nem: *Loxocnemis* FIEBER, 1861

Közepes termetű, karcsú, erős csápú állatok (20. ábra: B). Fejük domború, széles. Csápjuk 1. és 4. íze a másik kettőnél valamivel vastagabb. Előháta hátrafelé erősen kiszélesedik, szegélye fogazott, hátulsó sarkán oldalt álló, töviszerű nyúlvány van. A pajzsocska kihegyesedik. Félfedőjük keskeny, a connexivumok szegélye kilátszik alóla. Mindhárom comb belső oldalán vannak tövisek. A hátulsó comb erősen megnyúlt, vastag, a töve felé elkeskenyedő,

20. ábra. A: *Nemocoris falleni* F. SAHLBERG 5. stádiumú lárvája — B: *Loxocnemis dentator* FABRICIUS hímje — C: *Bothrostethus annulipes* COSTA 5. stádiumú lárvája (A és C: SEIDENSTÜCKER nyomán, B: eredeti)

enyhén görbült. A hátulsó lábszár közepe megvastagodott. Egész testét pelyhes, finom, világos szőrözet borítja.

A nemnek eddig csak egyetlen faja ismeretes, ez valószínűleg nálunk is él.

- — Sötétbarna, fekete foltokkal. A fej és a csáp 1. íze fekete, a fejtetőn hátul sárga folt van. Az előhát sűrűn pontozott, szegélye mentén a fogacskák feketék. A pajzsocska feketés- vagy vörösesbarna. A félfedő pontozott, a mélyedések előtt apró finom fogacskák vannak, melyeken hosszú, finom szőrök erednek. A hártya a fedőnél sötétebb, az erek között durván ráncos. A combok feketésbarnák, a lábszárak és a lábfejek vörösesbarnák. Az elülső és középső comb belső oldalán 1—1 nagyobb és ezektől csúcsi irányban elhelyezkedve egyre rövidülő néhány tövis van, a hátulsó comb végén hasonló tövisort találunk, de ettől tövi irányban is van 1 nagyobb tövis. Hasoldala sárga, a közép- és utótoron, valamint az első potrohszelvényeken hosszanti barna csíkok vannak, utóbbiak folytatásában a haslemezeken barna foltok találhatók. 9—10 mm.

Mediterrán faj, irodalmi adatok szerint hazánkban is él, azonban hiteles hazai példányunk nincs, közölt lelőhelyei ma Jugoszlávia területére esnek. Tápnövényei pillangósvirágúak: seprőzanót (*Sarothamnus*), rekettye (*Genista*) és iglice (*Ononis*) fajok. Kifejletlen telel át

[*dentator* (FABRICIUS, 1794)]

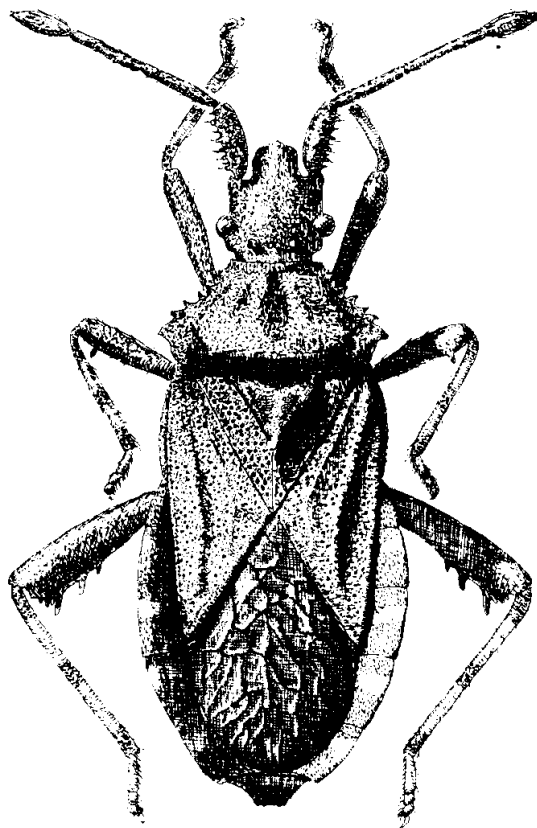
14. nem: *Bothrostethus* FIEBER, 1861

Közepes méretűek, a *Coriomeris*-nem fajaihoz hasonlóak (21. ábra). Fejük domború, a pofalemezek fejlettek. Csápjuk erős, az 1. íz külső oldalán néhány jellegzetes elálló fogacska van, melyek végén rövid, előre felé görbült sörte ered (3. ábra: D). A csáp hengeres, a 2. és 3. íz nem vékonyabb, mint a 4. Az előhát hátulsó sarka előtt oldalt álló hegyes nyúlvány van, hátulsó szegélye ívelt, tövis nélkül. A pajzsocska háromszögletű, vége kihegyesedik. A fedő egyenletesen pontozott. Az 1. combon nincs tövis, a középső comb belső oldalán apró világos tövis van, a hátulsón 2 feltűnő, ezenkívül több apróbb tövis található.

A nemnek eddig egyetlen faja ismeretes, ez nálunk is él.

- — Feje egyszínű vörösesbarna. Főleg a fejtetőn, de a fejpajzson és a csápdudorokon is kisebb-nagyobb fogacskák vannak, némelyik fehér, és némelyiken sörte ered (21. ábra). Az előhát barna, közepén hátrafelé szélesedő fekete sávval; trapéz alakú, oldalsó szegélye csaknem egyenes. Felületét elől sűrűn álló fogacskák borítják, az oldalsó szegélyen is vannak fogacskák, ezek nagyok, feketék, töviszerűek is lehetnek. Az előháton hátul, a sűrű pontozás mélyedései előtt, apró fogacskákon finom sörték erednek. A pajzsocska felülete hasonló, a fogacskák néha fehérek. A pajzsocska hegye fehér. A fedő vörösesbarna, a hártya fehéren foltozott, az erek sötétebbek. Mind-egyik connexivumon 1—2 sárga sáv van, így a potroh kilátszó sze-

gélye sárga-barna foltos. A combok sötétbarnák, sárga foltosak, a sárga lábszárakon barna gyűrűk vannak, a két végén rendszerint 1—1 keskenyebb és közepén 1 szélesebb, világosabb. 9,5—10 mm.

21. ábra. *Bothrostethus annulipes* COSTA nősténye (Eredeti)

Elsősorban dél-európai faj, mely északon Lengyelorszáig megtalálható. A Kárpát-medencéből több helyről ismert, Magyarországon csak 3 példányát fogták, Órszentmiklóson és Pécsen (Bányatelep). Száraz, meleg élőhelyeken seprőzanót (*Sarothamnus*) és rekettye (*Genista*) fajok alatt és rajtuk él, a magvakat szívja. Kifejletten telél át, a hazai imágókat májusban, júniusban és októberben fogták. Lárvai (20. ábra: C) nyár elején és közepén találhatók, barnák, a csápok és a combok feketék, a lábszárak közepén fekete gyűrű van, a szárnykezdemények és a potroh szegélyén rövid, görbe szőrök vannak

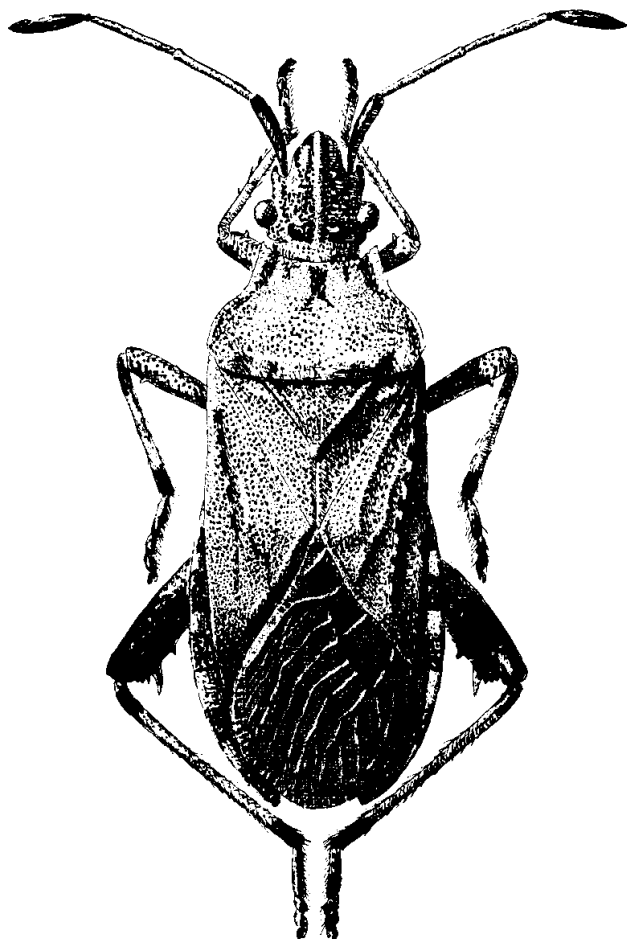
annulipes (COSTA, 1847)

15. nem: *Ceraleptus* COSTA, 1847

Viszonylag nagy testű, barnás színű állatok (22. ábra). Fejük megnyúlt, a fejpajzs előreáll, a pofákon jócskán túlnyúlik. A hazai fajok csápjának 4 íze közel egyforma hosszú, a 4. íz valamivel rövidebb, mint a 2. és 3. íz. Az 1. íz apró fogacskákon eredő sörték vannak. Előhátnak trapéz alakú, oldalsó szegélye előre felé erősödően, de végig finoman fogazott. A pajzsocska és a fél-fedők egy síkban fekszenek. A hátoldal feketén pontozott, a bemélyedések előtt, illetve mellett levő fogacskákon sörték erednek. A hártya erei sötétek. A hátulsó csípők egymáshoz közel erednek, a középmell köztük látszó nyúl-

ványa hegyes. Lábaik erősek, a hátulsó combok belső oldalán feltűnő fogacskák vannak, melyek közül legalább 2 jóval hosszabb a többinél. Potrohuk szegélye fekete-sárga mintás.

A nemnek 5 palearktikus faja van, melyek közül 4 él Európában, s 3 a Kárpát-medencében is előfordul.

22. ábra. *Ceraleptus gracilicornis* HERRICH-SCHÄFFER hímje (Eredeti)

- 1 (2) A csápdudor megnyúlt, túlnyúlik a csáptón, hegye lefelé irányul (22. ábra). Az előhát sárga elülső csücskei előrenyúlnak. A pajzsocska hegye kihúzott, feltűnően sárgásfehér, ez szabad szemmel is jól látszik. Fején hosszanti irányú fekete-sárga csíkok váltják egymást. A pontszemek mögött fekete folt van. Csápjának 2. és 3. íze vörösesbarna, hengeres, egyforma vékony, vékonyabb, mint az 1. és a 4. íz. Az előhát trapéz alakú, oldalszegélye szögletesen beöblösödik, hátulsó szegélye erősen ívelt. A félfedők elefántcsontszínűek, néha világosbarnák, sűrűn, feketén pontozottak. A fedő hosszanti erein, de főleg az erősebben kiálló sugáréren fekete-sárga foltok váltakoznak, a fedő csúcsa legtöbbször lilás színezetű. A hárttyát fehéres foltok tarkítják. Lábaik fekete foltok lehetnek, a legnagyobb összefüggő foltok a hátulsó combon vannak. A lábszárak töve és vége fekete, közepén feketén pontozott széles gyűrű van. A középső comb belső oldalán a csúcs közelében apró, hegyes fogacska van.

Hasoldala sárga, s főleg a melleken sűrűn, feketén pontozott. A potrohon fekete foltokból összeálló két széles sáv van, a potroh szegélye a hát- és hasoldalon egyaránt fekete-sárga mintás. 9—12 mm.

Európa déli országaiban és Elő-Ázsiában él, Magyarországon viszonylag gyakori, minden tájegységünkről ismert. Száraz, napos területeken pillangós-virágúakon és azok alatt található. Kifejletten telet át, az imágók április végétől június közepéig rajzanak, később csak szórványosan gyűjtötték őket

gracilicornis (HERRICH-SCHÄFFER, 1835)

- 2 (1) A csápdudorok tompák, az előhát elülső csücskei nem nyúlnak előre. A pajzsocska csúcsa alig megnyúlt, nem feltűnően fehér. Többnyire barnás színűek, fekete-sárga mintázatuk nem feltűnő.
- 3 (4) A csáp 2. és 3. íze egyszínű vörösesbarna, hengeres, ritkás szőrözet borítja, feltűnően vékonyabb, mint az 1. és 4. íz. A hátulsó lábszárak belső oldalán nincsenek merőlegesen álló sűrű finom szőrök, a szőrök jóval rövidebbek, mint a lábszár vastagsága. A középső comb belső oldalán nincs fogacska. Fejpajzsa domború, a fejtetőn fekete-sárga hosszanti csíkok váltakoznak. A csáp 3. íze nem feltűnően hosszabb, mint a 2. íz. Az összetett szemek mögött fekete folt van, mely mintegy folytatódik az előhát elülső sarkán át, de itt a fogacskák világosak. Az előhát oldalsó szegélye egyenes, esetleg enyhén beöblösödik, hátulsó szegélye ívelt. A pajzsocska enyhén kihegyesedő háromszög alakú. A félfedőnek inkább csak a tövét borítják fekete foltok, külső szegélye itt sárga, különben barna. A hártya erei részben feketék. Hasoldala sárga, elszórt fekete pontozással, illetve foltokkal, melyek a potrohon néha sávvá olvadnak össze. A potroh szegélye a hátoldalon váltakozó sárga-fekete mintázatú. Lábai sárgák, elszórt fekete pontozással, a hátulsó combok vége foltokban fekete 9,5—11 mm.

Mediterrán faj, melynek elterjedési területe egészen Turkesztánig nyúlik észak felé pedig a Kárpát-medencéig felhatol. Magyarországról eddig csak néhány lelőhelyről ismert (Budapest, Bugac, Érdliget, Fülöpháza, Kalocsa, Órszentmiklós), ritka. Számos színváltozatát írták le. Életmódja ismeretlen, Fülöpházán nyáras-borókás területen gyűjtötték. Hazai imágói április vége és július vége között kerültek elő

obtusus (BRULLÉ, 1839)

- 4 (3) A csáp 2. íze hengeres, a 3. íz teljes hosszában egyenletesen vastagodó, bunkó alakú, vége sötétebb, s itt olyan vastag, mint a 4. íz; mindkettőt viszonylag sűrű, ferdén felálló szőrözet borítja. A hátulsó lábszárak belső oldalán sűrű finom szőrözet van, a szőrök olyan hosszúak, mint a lábszár vastagsága. A középső comb belső oldalán, a vége közelében apró fogacska van. Az előhát elülső sarkán fekete sáv húzódik, a rajta levő fogacskák gyakran feketék. A pajzsocska enyhén kihegyesedő háromszög alakú, hegye általában fehér. A fedő külső szegélye a tövén sárga, egyébként a fedő egyszínű barna, sűrű fekete pontozással. A hártya sötétebb, az ereken fekete foltok vannak. Hasoldala sárga, elszórt fekete pontozással és foltokkal, melyek

a potrohon kivehető sávokat alkothatnak. A potroh szegélye a hátoldalon alig feltűnően tarka, mert a fekete pontozás a connexivumokon ritka. Lábai sárgák, elszórt fekete pontozással, a hátulsó combok vége barna. 9—11 mm.

Egész Európában elterjedt faj, Magyarországon elszórtan több helyről előkerült. Elsősorban száraz, meleg területeken él, főleg lóhere (*Trifolium*) tövén gyűjthető. Kifejletten telét át, a hazai kifejlett példányokat áprilistól novemberig, de a legtöbbet májusban gyűjtötték

lividus STEIN, 1858

16. nem: **Anoplocerus** KIRITSHENKO, 1926

Közepes méretű, barnás színű állatok. Fejük széles, a fejpajzs és a pofák megnyúltak. A csápdudorok hegyesek. A csápok 2. és 3. íze feltűnően vékonyabb, mint az 1. íz. Az előhát hátrafelé erősen kiszélesedik, felszíne kiemelkedik. A pajzsocska hegye kihúzott. A hátoldalat (a connexivumokat is) apró fogacskákon eredő sörték borítják. A hártya az erek közt finoman ráncolt. Az elülső és középső comb belső oldalán 1—1 világos, a hátulsón több barnás, foltos tövis van.

A nemnek 5 európai faja ismert, melyek közül egynek az elterjedési területe nyúlik észak felé a Kárpát-medencéig, de hazánkból még nem mutatták ki.

- — Vörösesbarna. A fejen, főleg az összetett szemek mögött, a csápdudor oldalsó szegélyén és a fejtetőn a középvonalban, feltűnő, hosszú, felálló fogacskák vannak. Az előhát elülső részét hasonló felálló fogacskák borítják, végükön gyakran sörték erednek. A csápdudor hegye előre-oldalra áll, nem görbült. A pajzsocska hátrafelé kihegyesedik, hegye fehér. A fedő külső szegélyén sötét- és világosbarna foltok váltakoznak, a hártya mentén vörös csík húzódik. A szürke hártya erein sötétbarna foltok vannak. A hasoldal sárga, elszórt barna foltokkal. 11—12 mm.

Dél-európai faj, Ausztriából, Jugoszláviából és Romániából is ismert már. Ritka, életmódja nem ismert

[**elevatus** (FIEBER, 1861)]

5/b. család: ALYDIDAE — TÖVISPOLOSKÁK

Közepes termetű, karcsú testű poloskák. Fejük háromszögletű, a fejpajzs a pofán túlnyúlik. Szípókájuk erős, görbült, nem simul a fej hasoldalához. Összetett szemeik oldalt kiállnak, pontszemeik általában valamivel az összetett szemek mögött a fejtetőn vannak. Csápjuk hosszú, a 4. íz a leg-hosszabb. Hátoldaluk lapos, testük a hasoldal felé domborodik erősen. A pajzsocska hegyes háromszög alakú. Félfedők keskenyek, megrövidülhetnek, ilyenkor a hártya teljesen hiányozhat; a teljes szárnyú példányok hártýája dúsan erezett. Potrohuk szegélye többnyire sárga foltokkal tarkított. Lábaik erősen megnyúltak, különösen a hátulsó lábpár. Combjaik a végük felé vastagodnak. A hátulsó combok belső felszínén legtöbbször erős tövisekkel. A 3-ízű lábfej 1. íze feltűnően hosszú.

Életmódjuk sok tekintetben nem eléggé tisztázott. A család fajai közt vannak növényevők, és vannak, amelyekről felteszik, hogy ragadozók. Lárvaik rendkívül hasonlítanak a hangyákhoz, néhány esetben hangyabolyból is kerültek elő. Az imágók jó repülők. A családnak a Palearktikumban 15 neme ismert, melyek közül 4 nem képviselői élnek vagy élhetnek Magyarországon.

A n e m e k h a t á r o z ó k u l c s a

- 1 (2) A hátsó comb sima, nincsenek rajta erős tövisek, csak finom hosszú szőrök (23. ábra: A). Nagyon karcsú testű poloskák (23. ábra: B). A szipóka 2. íze jóval hosszabb, mint a 3. és 4. íz együttvéve, a 4. íz 2-szer olyan hosszú, mint a 3. íz

[1. nem: *Micrellytra* LAPORTE, 1832]

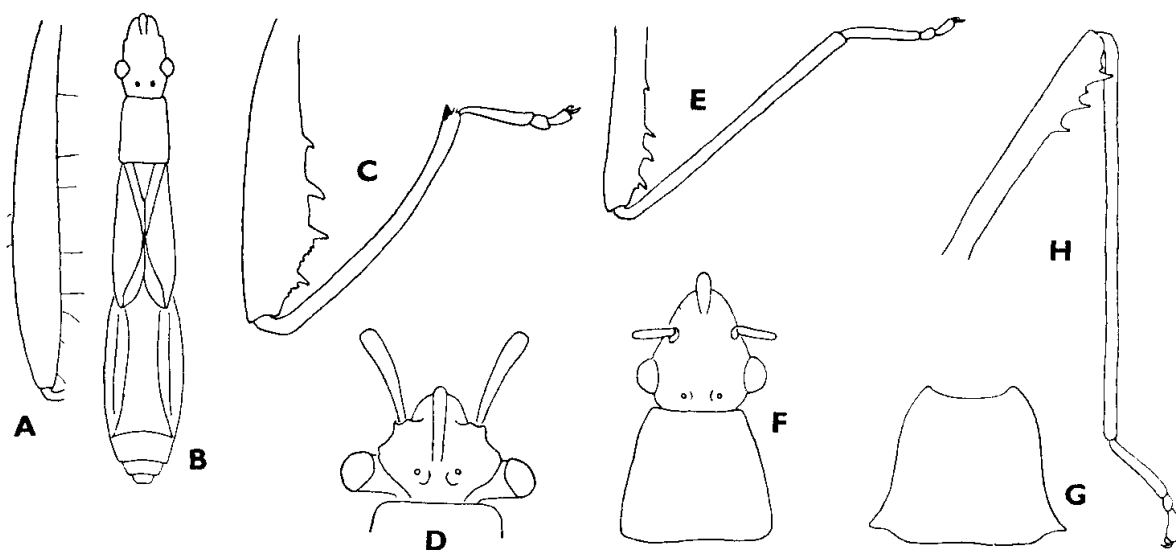
- 2 (1) A hátsó comb belső felületén erős tövisek vannak (23. ábra: C, E, H). A szipóka 2. íze nem hosszabb, mint a 3. és 4. együttvéve, a 4. íz nincs 2-szer olyan hosszú, mint a 3. íz.

- 3 (4) A hátsó lábszár görbült, rövidebb, mint a hátsó comb, a végén befelé-hátrafelé álló nyúlvány van (23. ábra: C). Összetett szemei nyélen ülnek (23. ábra: D)

2. nem: *Camptopus* AMYOT & SERVILE, 1843

- 4 (3) A hátsó lábszár egyenes, ugyanolyan hosszú vagy hosszabb, mint a hátsó comb, a végén nincs ilyen nyúlvány. Összetett szemeik nem ülnek nyélen.

- 5 (6) Az előhát hátsó sarka előtt nincs oldalt álló tövis (23. ábra: F), a lábszár mérsékelten hosszú 3. nem: *Alydus* FABRICIUS, 1803

23. ábra. A: *Micrellytra fossularum* REUTER hátsó combja és B: teste — C: *Camptopus lateralis* GERMAR hátsó lába és D: feje — E: *Alydus calcaratus* LINNÉ hátsó lába és F: feje és előháta — G: *Megalotomus junceus* SCOPOLI előháta és H: hátsó lába (Eredeti)

- 6 (5) Az előhát hátulsó sarka előtt oldalt álló tövis van (23. ábra: G), a hátulsó lábszár nagyon hosszú (23. ábra: H)

4. nem: **Megalotomus** FIEBER, 1861

1. nem: **Micrellytra** LAPORTE, 1832

Testük nagyon karcsú, megnyúlt (23. ábra: B), lábaik, csápjaik hosszúak. Fejük megnyúlt, az összetett szemek mérsékelten állnak ki. A szipóka a középső csípők közé ér. A félfedők megrövidülhetnek, ilyenkor a hártya csak keskeny sávban marad meg a fedő csúcsi belső szegélye mentén. Combjaik karcsúak, tövisek nélkül.

A nemnek egyetlen faja ismeretes, előfordulása hazánkban valószínű.

- — Barna-fekete mintás állat. A fejtető enyhén domború, felszíne nem törik meg az összetett szemeket összekötő vonalban, fekete. A pofák barnák. Csápja karcsú, a gesztenyebarna görbült 4. íz a leghosszabb, a 2. és 3. íz közepén sárga gyűrű van, a csáp többi része fekete. Előháta feketésbarna, erősen pontozott, oldalt sárga. A pajzsocska nyújtott háromszög alakú, feketésbarnán pontozott. A rövid szárnyú egyedek félfedője a 3., a teljes szárnyúaké a 6. potrohszélvényig ér. A potroh hátlemezei feketék, a connexivumok sárgák. A combok feketék, a lábszárak vékonyak, sárgák, a hátulsó lábszár olyan hosszú, mint a comb. Hasoldala barnássárga, pontozott. 9—11 mm.

Mediterrán faj, az irodalom Magyarországról is említi, de hazánk mai területéről egyetlen bizonyító példányunk sincs. Életmódjáról nem sokat tudunk, a fűszintben, talajközben él

[fossularum (REUTER, 1790)]

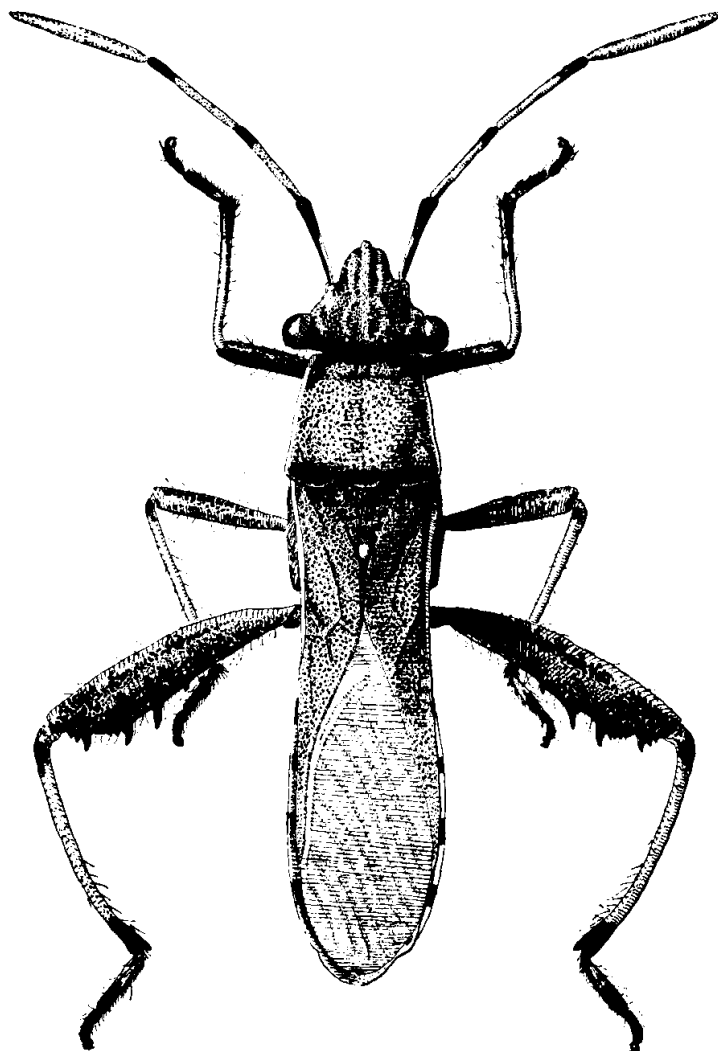
2. nem: **Camptopus** AMYOT & SERVILE, 1843

Nagyobb, erős lábú poloskák (24. ábra). Fejük domború, szemeik oldalt erősen kiállnak, nyélen ülnek. A fejtető közepén világos hosszanti sáv húzódik. Előhátuk előre felé lejt. Pajzsocskájuk háromszögű, a hegye világos. Félfedőik elérik a potroh végét, a félfedők és a potroh darázsderékra emlékeztetően, de annál enyhébben elkeskenyednek. Hátulsó combjuk erősen megvastagodott, belső felületén tövisek vannak. A hátulsó lábszár rövidebb, mint a comb, befelé görbül.

A nemnek 4 palearktikus faja ismert, ezek közül csak 1 él Magyarországon.

- — Megnyúlt testű sötétbarna faj (24. ábra). Feje előre felé lehajlik, háromszögű, a nyélen ülő szemek mögött elkeskenyednek. A fejen a középső barna sávon kívül is vannak barna foltok. A szemnyél szegélye sárga. A barna 4. csápiz a leghosszabb, a 2. és 3. íz közepén sárga gyűrű van. Az 1. íz fekete, csak belső oldalán van vöröses-sárga csík. Az előhát előre felé enyhén keskenyedő, téglalap alakú,

kétoldalt és a középvonalban világos csík húzódik rajta, a hátulsó szegély közepén világos dudor van. A pajzsocska megnyújtott háromszög alakú, hegye felfelé görbül, sárga. A félfedő keskeny, csak a hártya szélesedik ki. A fedő szegélye sárga. A connexivum-

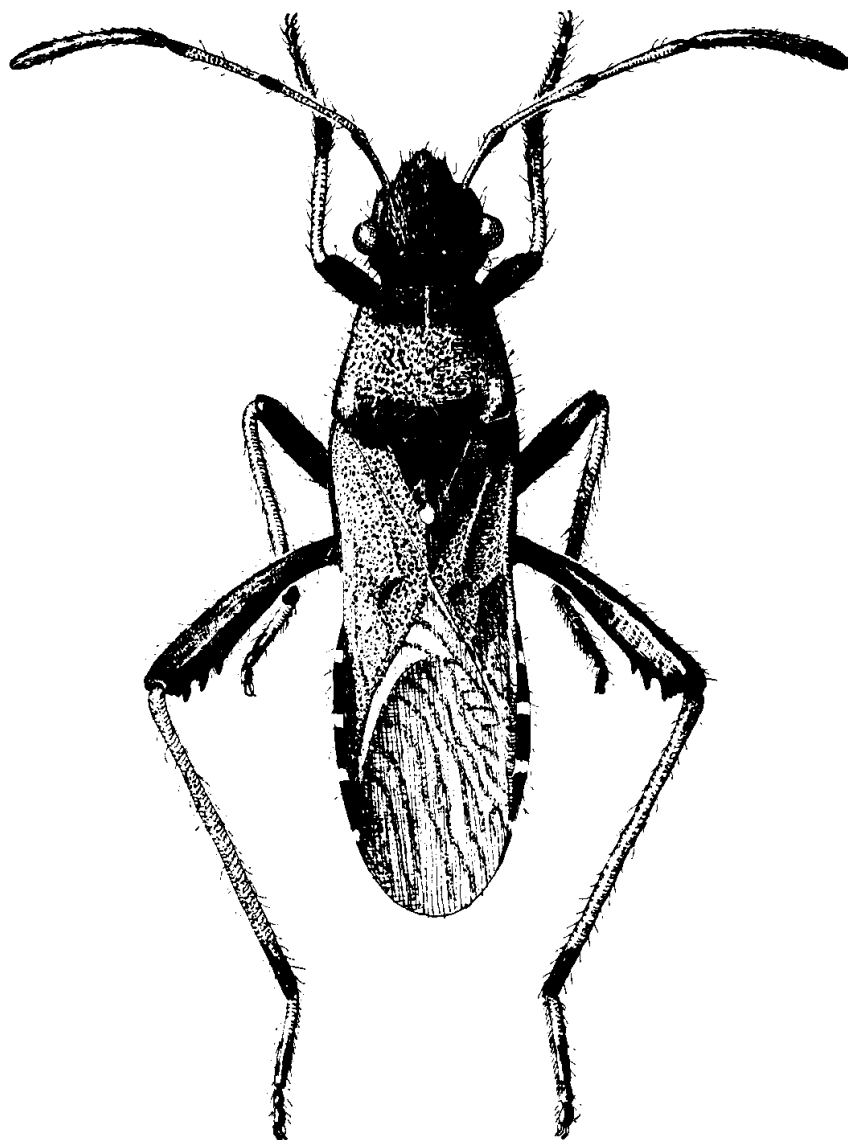
24. ábra. *Camptopus lateralis* GERMAR nősténye (Eredeti)

kon fekete-sárga foltok váltják egymást. A combok feketésbarnák, vöröses foltokkal. A hátulsó comb különösen erős, végén befelé-hátrafelé álló tövisek, a hátulsó lábszár végén pedig hátrafelé álló nyúlvány van (23. ábra: C). Egész testét finom világos szőrözet borítja. A torok, illetve a közép- és utómell 2 sávban fekete, a potroh hasoldalán 2 cikcakkos fekete vonal húzódik. 11–14 mm.

Mediterrán faj, mely kelet felé egészen Indiáig elterjedt. Az egész országban előfordul, de a Dunántúlon gyakoribb, és sok példányát fogták a Mecsekben is. Polifág, tápnövényei közé tartozik a murok (*Daucus carota*), tarka koronafürt (*Coronilla varia*), baltacim (*Onobrichis*), kerep (*Lotus*) és lóhere (*Trifolium*) fajok. Egy nőstény akár 200 petét is lerak a tápnövényre vagy az alatta levő korhadó növényi törmelékre. A peték tojásdadok, mintegy 1,3 mm hosszúak és 1 mm vastagok. Néhány hét, esetleg 2–3 hónap alatt fejlődnek ki az imágók,

s ezek telelnek át. Imágóit hazánkban május elejétől októberig gyűjtötték —
Görbelábú karimáspoloska

lateralis (GERMAR, 1817)

25. ábra. *Alydus calcaratus* LINNÉ nősténye (Eredeti)

3. nem: *Alydus* FABRICIUS, 1803

Megnyúlt testű, vékony, hosszú lábú poloskák (25. ábra). Fejük hosszúkás, a fejtető és a homlok domború. Összetett szemeik a fej hátulsó részén mérsékelten kiállnak. A csáp görbült 4. íze a leghosszabb. Előhátuk alig keskenyedő trapéz alakú. A pajzsocska nyújtott háromszög alakú, csúcsa fehér. A fedők keskenyek, a hártya kiszélesedik, sűrűn erezett. Lábaik karcsúak, hosszúak, különösen a hátulsó lábak. A hátulsó comb a többinél erősebben megvastagodott, belső oldalán tövisek találhatók, a lábszár egyenes, a végén nincs nyúlvány.

Lárvaik hangyákhoz hasonlítanak, és egyik fajukat többször fogták hangyabolyban. Életmódjukat nem ismerjük kielégítően. A nem 3 fajából 1 él Magyarországon.

- — Sötétbarna, finom rajzolatú poloska (25. ábra). Feje fekete, finom fehér elfekvő és hosszú fekete felálló szőrzet borítja. A csáp 1. íze a legrövidebb, barna, belső oldalán sárga sáv van, a 2. és 3. íz sárga, csúcsuk fekete, a 4. sötétbarna. Az előhát elülső harmada fekete, rücskös, középen barna csíkkal, hátulsó része barna, feketésbarnán pontozott, hátulsó sarkai enyhén, laposan kiállnak. A pajzsocska rücskös, fekete, nem bársonyos, hegye fekete. A félfedő barna, sötétbarnán pontozott, és kis sötétbarna foltok is vannak rajta. A combok egyszínű feketék, a lábszárak és a megnyúlt 1. lábfejek vége sötétbarna, egyébként sárgásbarnák. A potroh fekete, csak szegélyén vannak sárga foltok. 9—11,5 mm.

Egész Európában, kelet felé pedig egészen Mongóliáig elterjedt faj. Magyarországon gyakori, mindenfelé előfordul. Életmódja nem teljesen tisztázott. Petéit a talajra rakja. Lárvája a *Formica rufa* L. hangyafajhoz hasonlít. Többször gyűjtötték hangyabolyban, de nem tudjuk, vajon ragadozó-e és a hangyákat pusztítja, vagy pedig a hangyák által összegyűjtött magokból él. Az imágó jól röpköd, meleg napos időben gyakran kiül a legkülönbözőbb növények virágjára. Kifejletten tel el, imágóit áprilistól szeptember végéig, de főként nyár végén és ősz elején fogták — **S z ő r ö s k a r i m á s p o l o s k a**

calcaratus (LINNÉ, 1758)

4. nem: **Megalotomus** FIEBER, 1861

Potrohuk töve erősen befűződik, efölött félfedőik is elkeskenyednek, s emiatt testük a hártýásszárnyúakra emlékeztet. Fejük háromszögletű, a fejtető erősen domború. Csápjuk hosszú, vékony, a görbült 4. íz a leghosszabb. Előhátuk hátulsó sarka előtt oldalt álló tövis van (23. ábra: G). A pajzsocska hosszú, háromszögletű. Lábaik vékonyak, a hátulsó láb különösen megnyúlt, a comb belső oldalán tövisek vannak.

A nem 4 palearktikus fajából 1 él Magyarországon.

- — Feje nyújtott háromszögű, fekete, finom hosszú szőrök borítják. Csápja vékony, hosszú, nagyjából egyszínű, első 3 íze közel egyforma hosszú, a 4. íz jóval hosszabb, hajlott. Az előhát fekete, felülete fényes, elülső harmada finomabban, hátulsó része durvábban rücskös. A pajzsocska fekete. A fedő barna, szegélye sárga, a hártýa feketésbarna. Hasoldala egyszínű fekete, a középmellen és a potroh tövén vörös, illetve sárga hosszanti vonal húzódik. A combok feketék, a lábszárak barnák, a csúcsuk fekete. A potroh hátoldala fekete, csak a szegélyén vannak sárga foltok. Testét finom fekete szőrzet borítja. 12—14,5 mm.

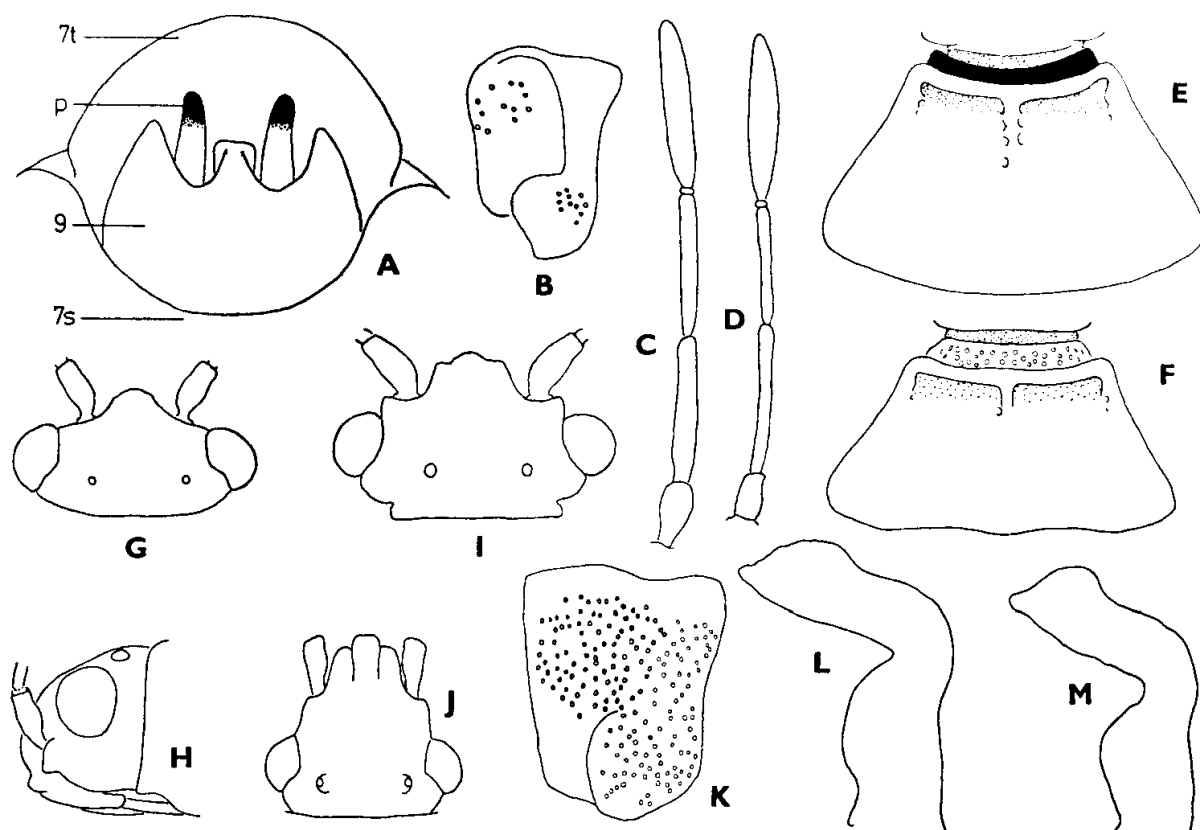
Dél-Európában, Dél-Oroszországban, Szibériában és Kínában mutatták ki. Magyarországról néhány helyről került csak elő (Kispöse, Nógrádszakáll, Pálháza). Életmódja nem ismert, a hazai példányokat szeptemberben fogták

junceus (SCOPOLI, 1763)

5/c. család: RHOPALIDAE — ÜVEGPOLOSKÁK

Általában kis- és közepes méretűek, de akad 15 mm-t meghaladó fajuk is. Fejpajzsuk erősen lehajló, a pofákon túlnyúlik. Összetett szemek oldalt állnak, az előhát elülső sarkán túlnyúlnak, pontszemeik vannak. Az előhát elülső szegélye mögött harántdudorok közt harántbarázda húzódik (mint 31. fábra: E—G), ezek egyes fajokon elmosódottak lehetnek. A *Myrminae* alcsalád kajainak félfedője többé-kevésbé megrövidült (33. és 35. ábra), de itt is megkülönböztetnek rövid és teljes szárnyú példányokat, illetve formákat. A fedőpézerek közt gyakran áttetsző vagy átlátszó. A hártán rendszerint sűrű, oárhuzamos erezet van. Az utótör oldalmeze a nemek egy részében kettéosztott (26. ábra: B). Bűzmirigyeik vannak, de a kivezető nyílás a középső és hátulsó csípők között gyakran nem ismerhető fel. Lábaik vékonyak. Egyes fajaik csak az ivarszervek vizsgálatával azonosíthatók egyértelműen.

Ivarszervényük (a 9. potrohszervény) a 7. potrohszervényben helyezkedik el, a 8. szervény nem látható. A nőstények 7. haslemeze középen részlegesen sincs behasítva. A hím ivarszervény esetleges nyúlványai, illetve a paramer alakja szolgálhat fontos határozási bélyegként (26. ábra: A).

26. ábra. A: *Rhopalus rufus* SCHILLING hímjének ivarszervénye alulról (7t = 7. hátlemez, 7s = 7. haslemez, 9 = 9. szervény, p = paramer) — B: *R. subrufus* GMELIN utótörőjének oldalmeze — C: *Maccavethus lineola* FABRICIUS és D: *Rhopalus conspersus* FIEBER csápja — E: *Liorhyssus hyalinus* FABRICIUS és F: *Rhopalus parumpunctatus* SCHILLING előháta — G: *Brachycarenum tigrinus* SCHILLING feje felülről és H: oldalról — I: *Rhopalus subrufus* GMELIN és J: *Agraphopus lethierryi* STÅL feje — K: *Stictopleurus abutylon* ROSSI utótörőjének oldalmeze és L: paramerje — M: *S. pictus* FIEBER paramerje (Eredeti)

Növényi nedveket fogyasztanak, igen sokféle tápnövényük lehetséges. Néha a növény alatt, máskor a tápnövényen találhatók meg. Két alcsaládjuk életmódjában figyelemre méltó különbségek vannak. A *Rhopalinae* alcsalád fajai kifejezetten telelnek át, avarban, kövek alatt, gyakran fakéreg alatt is. Tápnövényeik zömmel kétszikűek. A *Myrminae* alcsalád fajai pete alakban telelnek át; tápnövényeik egyszikű fűfélék.

Petéik oválisak. Lárvaiknak hátoldalán két bűzmirigy van, melyek az 5. és 6. potroh-szelvényben helyezkednek el. Szipókájuk a fej alsó szegélyéhez simul. Az 5. hátlemez elülső szegélye közepén enyhén vagy erősen hátrafelé, a hátulsó szegélye előre felé görbül, így az 5. hátlemez közepén rövidebb, mint a széleken. Fejük nagyjából olyan széles, mint az előhát elől (idősebb lárvák). Élő állapotban számos faj lárvája és imágója élénkzöld, zöld vagy zöldessárga színű, illetve zöld alapon barnássárga mintás. Az elölt példányok színe szinte mindig kifakul, megsárgul.

A családnak a Palearktikumban 2 alcsaládban 13 neme ismeretes, ezek közül 8 nem fajai ismertek Magyarországról, 1 további nem előfordulása pedig várható.

A n e m e k h a t á r o z ó k u l c s a

- 1 (14) A csáp 1. íze sokkal rövidebb, mint az összetett szemek közti távolság, a 4. íz legtöbbször hosszabb, mint a 3. íz; ha nem, akkor feje hosszabb, mint az előhát (1. alcsalád: *Rhopalinae*).
- 2 (3) Vörös-fekete színezetű állatok, a hártya fekete. A fedő az erek közt nem átlátszó (= *Terapha* AMYOT & SERVILE, 1843)
1. nem: *Corizus* FALLÉN, 1814
- 3 (2) Barnás- vagy vörössesárga, illetve zöldes színű állatok, esetleg barnászöld foltokkal. A hártya világos, gyakran üvegszerűen átlátszó, a fedő erek közti mezőit áttetszőek vagy átlátszóak.
- 4 (13) Az utótor oldallemezét egy függőleges barázda két részre osztja, a hátulsó rész ritkábban vagy egyáltalán nem pontozott (26. ábra: B), gyakran eláll a testtől és felülről is jól látható (mint 27. ábra).
- 5 (6) A csáp 2. és 3. íze majdnem ugyanolyan vastag, mint az 1. íz; a 2. íz a töve, a 3. íz a vége felé vastagszik meg (26. ábra: C). Vöröses hátoldala szélein a csápudorok hegyétől a potrohvégig sárga sáv húzódik
6. nem: *Maccavethus* DALLAS, 1852
- 6 (5) A csáp karcsúbb 2. és 3. íze hengeres, sokkal vékonyabb, mint az 1. íz (26. ábra: D). Ha a hátoldal széle sárga is, azt barna vagy fekete foltok szakítják meg.
- 7 (8) Az előhát harántbarázdája előtt levő harántdudor és az előhát elülső szegélye közti terület nem pontozott, fekete (26. ábra: E). A fél-fedők a potroh végén jócskán túlnyúlnak
2. nem: *Liorrhysus* STÅL, 1870
- 8 (7) A harántdudor és az előhát elülső szegélye közti terület, ha finoman is, de pontozott (26. ábra: F). A harántdudor néha hiányozhat. A hártya csak alig nyúlik túl a potroh végén.

- 9 (10) A fej nagyon rövid (26. ábra: G, H), a csápdudorok felülről nem látszanak
4. nem: **Brachycarenum** FIEBER, 1861
- 10 (9) A fej hosszabb, a fejpajzs jobban előrenyúlik (26. ábra: I, J). A csápdudorok felülről láthatók.
- 11 (12) A csáp 4. íze hosszabb, mint a 3. íz. Feje rövidebb, mint az előháta
3. nem: **Rhopalus** STÅL, 1872
- 12 (11) A csáp 4. íze rövidebb, mint a 3. íz. Feje erősebben megnyúlt (26. ábra: J), hosszabb, mint az előhát
[7. nem: **Agraphopus** STÅL, 1873]
- 13 (4) Az utótor oldallemmezén levő barázda jelentéktelen, az egész lemez egyenletesen pontozott (26. ábra: K), a testtől nem áll el, felülről nem vagy csak ritkán látható
5. nem: **Stictopleurus** STÅL, 1872
- 14 (1) A csáp 3. íze olyan vagy majdnem olyan hosszú, mint az összetett szemek közti távolság (33. és 35. ábra), a 4. íz rövidebb, mint a 3. íz. Félfedőjük többnyire nem éri el a potroh végét, esetleg rövidszárnyúak is lehetnek. Megnyúlt testű poloskák (2. alcsalád: *Myrminae*).
- 15 (16) A csáp 1. íze rövidebb, mint a fej (33. ábra), a csápon erős, sörteszerű szőrök erednek. A pajzsocska háromszögű. 10 mm-nél rövidebbek
8. nem: **Myrmus** HAHN, 1832
- 16 (15) A csáp 1. íze olyan hosszú, mint a fej, a csápon finom szőrözet van (35. ábra). A pajzsocska csúcsa lándzsahegy alakúan kiszélesedik. 10 mm-nél hosszabbak
9. nem: **Chorosoma** CURTIS, 1838

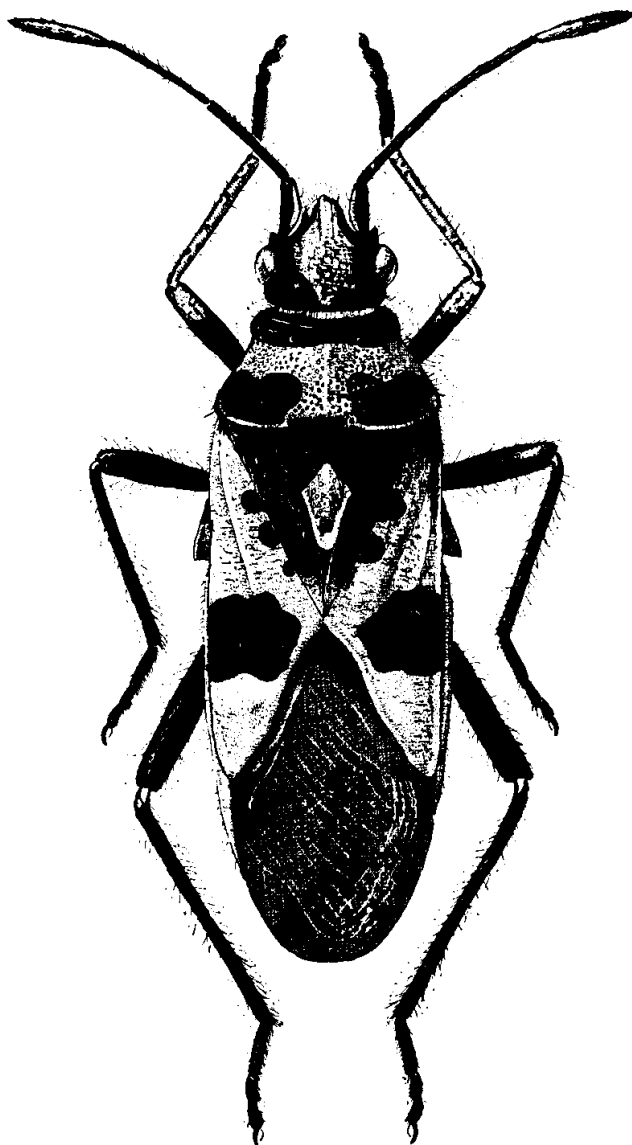
1. nem: **Corizus** FALLÉN, 1814

Feltűnő vörös-fekete, esetleg enyhén kisárgult színezetű poloskák (27. ábra). A fejpajzs és a pofák erősen előreállnak, lehajlanak, a fejtető alig domború. A csáp 2. és 3. íze karcsú, jóval vékonyabb, mint a 4. íz. Az előhát trapéz alakú, elülső sarkainál kiszélesedik. Elülső szegélye mögött szőrös harántdudor húzódik, emögött széles harántbarázda van. Az előhát, a pajzsocska és a fedő egyes részei pontozottak. A pajzsocska háromszög alakú, csúcsa előtt kiszélesedik. Az utótor oldallemmezének hátulsó nyúlványát mély barázda választja el az oldallemzettől, a nyúlvány hátulsó szegélye homorúan ívelt. Teljes szárnyúak, egyes fajok fedője az erek között átlátszó. Lábaik karcsúak, a hátulsó combok a többinél jóval hosszabbak.

A nemnek 9 palearktikus faja ismert, ezek közül Európában 3, nálunk 1 faj fordul elő.

- — Viszonylag nagy termetű. Feje széles, a fejtetőn rombusz alakú vörös folt van (27. ábra). A csáp 1. íze körülbelül felével túlnyúlik

a fejpajzs csúcsán. A csáp feketésbarna, a 3. íz világosabb. Az előhát elől fekete, a harántbarázda végei elágaznak. Az előhát hátulsó részén kétoldalt jellegzetes fekete folt van, emögött a hátulsó sze-

27. ábra. *Corizus hyoscyami* LINNÉ hímje (Eredeti)

gély sárga. A pajzsocska töve fekete, a csúcsa vörös. A fejen, előhátan, pajzsocskán és a lábakon, valamint a hasoldalon hosszú, felálló, egyenes szőröket találunk. Ezenkívül az előhátan, pajzsocskán és a fedőn rövidebb, elfekvő, enyhén görbült szőrök is lehetségesek. A fedő alapszíne vörös, a pászta, csúcsának kivételével fekete, mellette 3 kicsiny, s a fedő közepén 1 nagy fekete folt van. A fedő nem áttetsző vagy átlátszó. A hártya színe bronzos, áttetsző, sűrűn erezett. Lábai feketék. A hasoldal vörös, a potrohot 3 sorban húzódo szabályos fekete foltok díszítik. Ha alapszíne sárgás, akkor a hasán nincsenek fekete foltok. A potroh hátoldala vörös, fekete mintázatú, sohasem egyszínű fekete vagy piszkossárga. 8—10 mm.

Palearktikus faj, Magyarországon közönséges, mindenfelé előkerült. Száraz napos helyeken található, polifág faj. Tápnövényeként ismert a boróka, kocsányos tölgy, gyertyán, mogyoró, kecskefűz és számos lágyszárú növény, mint a murek (*Daucus carota*), burgonya (*Solanum tuberosum*), beléndek (*Hyoscyamus niger*), százszorszép (*Bellis perennis*). Kártételéről nincsenek adataink. Kifejletten tel el át. Petéi vörösek, tojásdadok, felső oldalukon H alakú mintázat van, a nőtény egyesével vagy kis csoportokban rakja le őket. A lárvák szürkés vagy zöldes színűek, szőrösek. Az átteelő nemzedék áprilisban kezd rajzani, rajzáscsúcsa április végére — májusra esik. Az az évi imágók szeptember végéig rajzanak, zömmel július—augusztusban — **P i r o s k a r i m á s p o l o s k a**

hyoscyami (LINNÉ, 1758)

2. nem: **Liorrhysus** STÅL, 1870

Apró termetűek. Fejük nagyon széles, csápudorjaik kicsinyek, a fej-pajzs és a poták erősen előreállnak. Csápjuk hosszú, a 2. és a 3. íz valamivel vékonyabb és sokkal rövidebb, mint a 4. íz. Az előhát trapéz alakú. Elülső részén harántbarázda van, s elötte sima felszínű harántdudor, mely csaknem az előhát elülső szegélyéig terjed, a köztük levő rész nem pontozott (26. ábra: E). A pajzsocska kihúzott háromszög alakú, a csúcsa előtt kiszélesedik. Teljes szárnyúak. A fedőnek csak a töve és a külső szegélye bőrnemű, a többi részen az erek között átlátszó. A fedő többnyire nem éri el a potroh végét. Lábaik hosszúak, combjaik vékonyak. Az utótor oldalmeze barázdával válik el nyúlványától, mely utóbbi hátulsó szegélye homorúan ívelt, nem pontozott.

A nemnek eddig 1 kozmopolita faj ismert, ez nálunk is él.

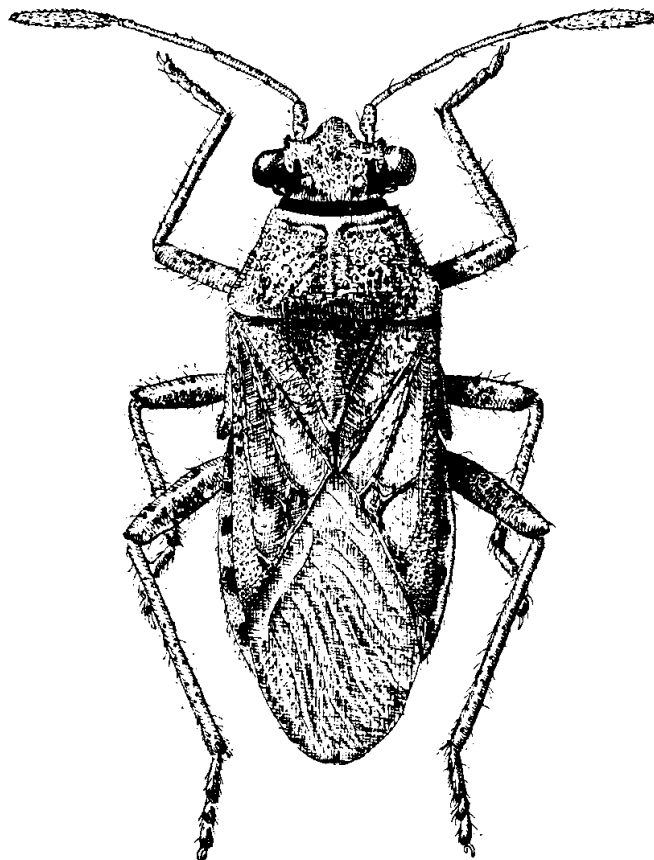
- — Vörösesbarna—sárgásbarna faj, esetenként többé-kevésbé erőteljes fekete mintázattal. Testét finomabb elfekvő és finom hosszú felálló szőrök borítják. Csápja barnássárga. A sötét példányok fején előrefelé széttartó fekete csíkozat látható. Előhátán a harántbarázda hullámos, közepén vagy teljes hosszában barnásfekete vagy fekete. Az előhát hátulsó szegélye tompaszögben megtörik, ettől kifelé a hátulsó szegély sárga, sötét példányokon a szegély köröskörül sárga. A pajzsocska hegye mindig sárga. Az előhát és a pajzsocska a világos példányokon szintelenül, a sötéteken feketén pontozott. A fedő töve sárga, pontozott, a sugárér mentén még a világos példányokon is barna pontsor húzódik. A fedő csúcsa vörös vagy vörösesbarna. A hártya sűrűn erezett, szintelen vagy sárgás, a potrohon jócskán túlér. Lábai sárgák vagy feketén pontozottak, ilyenkor a hátulsó combok felső oldala fekete lehet. Hasoldala sárga, a tor szintelenül vagy feketén pontozott, a potrohon hosszanti sávokban elmosódó barna foltok vannak. 6,2—7,7 mm.

Kozmopolita, minden faunabirodalom melegebb részein megtalálható. Európában különösen a Földközi-tenger mellékén gyakori, de észak felé egészen Angliáig, Belgiumig elterjedt. Hazánkban szórányosan több helyről előkerült. Dús növényzetű, száraz, napos helyeken él, polifág. A nőtény petéit csomókban a tápnövény különféle részeire rakja. 1—1 csomóban akár 50 pete is lehet. A körülbelül 1 hét után kikelt lárvák viszonylag gyorsan, 1 hónapon belül ivaréretté válnak. Kifejletten tel el át. Hazai imágóit májusban, illetve július és szeptember között fogták

hyalinus (FABRICIUS, 1794)

3. nem: *Rhopalus* STÅL, 1872

Enyhén nyújtott testű poloskák (mint 28. ábra). Fejük széles, összetett szemeik oldalt kiállnak. A fejpajzs elöl lefelé görbült. Csápjuk karcsú. Előhátuk trapéz alakú, domború, elülső szegélye mögött harántdudorok között egyszerű harántbarázda van, középen finom hosszanti taraj lehet rajta. A paj-

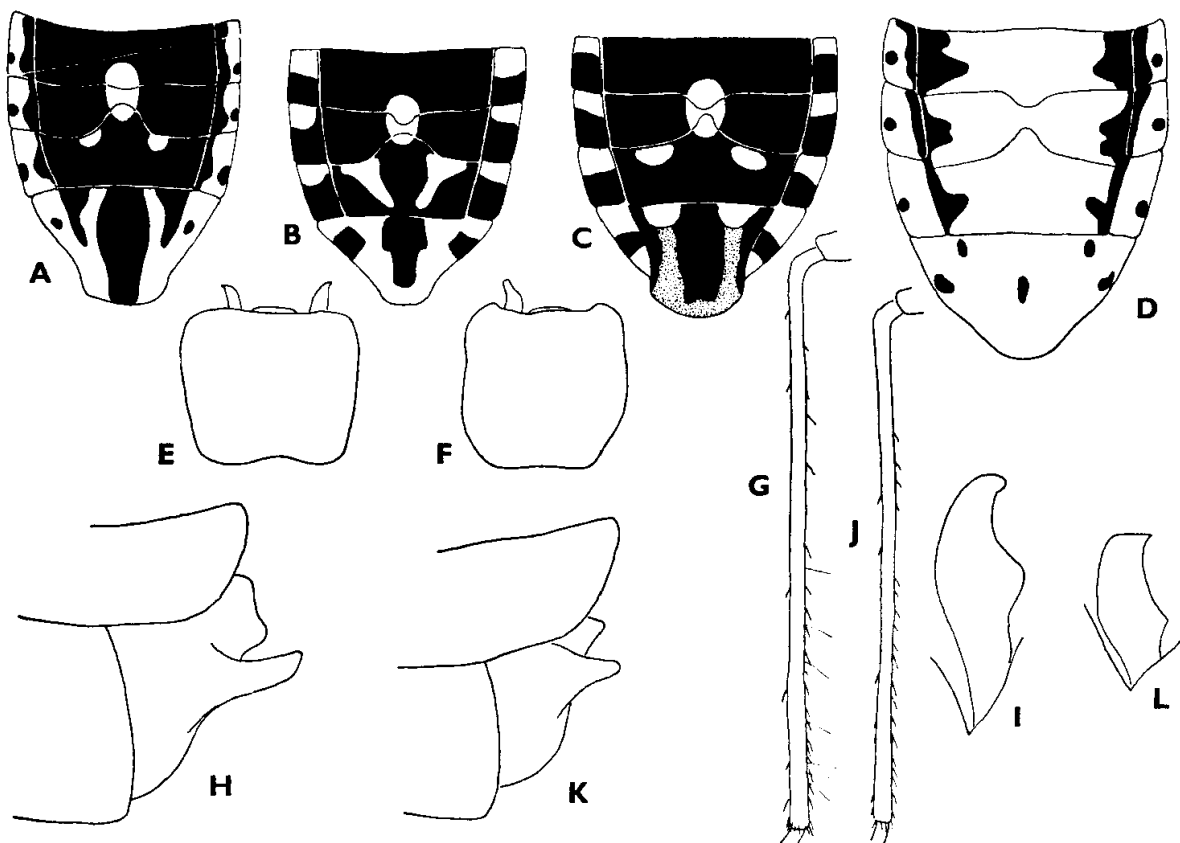
28. ábra. *Rhopalus parumpunctatus* SCHILLING hímje (Eredeti)

zsocska csúcsa enyhén megnyúlt, háromszögletű. A félfedők teljesen vagy majdnem teljesen átlátszóak, utóbbi esetben a fedő részben vastag, pontozott. A középtor oldallemeze felül kihúzott nyúlványban folytatódik, mely a testtől enyhén eláll, általában felülről is jól látható. Lábaik nem vastagok, az 1. lábfejíz hosszabb, mint a másik kettő együttvéve. Potrohuk a hasoldal felé erősen domború.

A nemnek 14 faja ismert, melyek közül Magyarországon 5 fordul elő, 1 további faj előkerülése várható.

- 1 (8) A fedő kevésbé kitinizált, külső szegélyén a nagyobb sejtek hárttyásak. A hímek paramerjének vége nyugalmi helyzetben kifelé mutat. A potroh hátoldalán sárga-fekete mintázat van (29. ábra: A—C) (1. alnem: *Rhopalus* s. str.).

- 2 (5) A connexivumok egyszínű sárgák vagy sárgásbarnák, gyakran elmosódó halvány vagy ritkábban élénk barna folttal, amely azonban nem foglalja el a connexivum felét (mint 29. ábra: A). A potroh hátoldalának fekete-sárga mintázata határozott. A félfedők töve és a pajzsocska hegye nem feltűnően világosabb a hátoldal többi részénél. Az ivarszelvény hátulsó szegélye nem mélyen kivágott (29. ábra: E, F).
- 3 (4) A szárny erein sötét foltok vannak. A potroh hátoldalának mintázata mint 29. ábra: A. Feje széles háromszögletű, az összetett szemek mögött fekete folt van, mely néha a fejtető csíkjaival összeolvad. A csáp 2. íze nem vagy alig valamivel hosszabb, mint a 3. íz. Az előhát trapéz alakú, középvonalában néha finom hosszanti taraj húzódik, máskor ez a pontozottság miatt alig ismerhető fel. A pajzsocska nyújtott háromszög alakú. Csúcsa sohasem kéthegyű, bár olykor egyenesen lemetezett; a töve világos lehet. A félfedők elérik a potroh végét vagy túl is nyúlnak rajta. A fedő töve, erei és csúcsa sárgásbarnák, szőrösek, a többi része és a hártya opálos vagy üvegszerűen átlátszó. Lábai sárgák, a combokon hosszanti sorokba rendeződött nagyobb, a lábszárakon kisebb fekete foltok vannak. Has-

29. ábra. A: *Rhopalus parumpunctatus* SCHILLING, B: *R. conspersus* FIEBER, C: *R. subrufus* GMELIN, D: *R. maculatus* FIEBER potrohának hátoldali mintázata — E: *R. parumpunctatus* SCHILLING és F: *R. rufus* SCHILLING hímjének ivarszelvénye a hasoldaltól nézve — G: *Chorosoma schillingi* SCHILLING hátulsó lábszára, H: hímjének potrohvége és I: paramerje — J: *Ch. gracile* JOSIFOV hátulsó lábszára, K: hímjének potrohvége és L: paramerje (F: GÖLLNER nyomán, a többi eredeti)

oldala sárga, vöröses pontokkal, a tor a középvonalban fekete. Testét rövidebb-hosszabb finom szőrözet borítja. A hím ivarszelvényét lásd: 29. ábra: E. 6—7,5 mm.

Az egész Palearktikumban elterjedt. Hazánk egyik legközönségesebb poloskafaja, polifág. Elsősorban a napos, meleg helyeket szereti. Kifejletten telül át (egyes irodalmi adatok szerint csak a nőstények). Viszonylag későn rajzik. A nőstények petéiket a tápnövény hajtására rakják, egyesével vagy kisebb csomókban. A lárvák őszre kifejlődnek, imágóvá vedlenek és párzanak is. Imágóinak júniustól augusztusig tartó erősebb rajzásából arra következtethetünk, hogy nálunk évente két nemzedéke fejlődik ki — K ö z ö n s é g e s ü v e g p o l o s k a

parumpunctatus (SCHILLING, 1817)

- 4 (3) A fedő erein nincsenek barna foltok. Tora sárga. A hím ivarszelvényét lásd: 29. ábra: F. Az előző fajhoz nagyon hasonló. Viszonylag kicsiny, vörössárga színű faj, a sárgább példányok fedőjének vöröses színezete feltűnő. A connexivumok egyszínűek. 5,9—7,2 mm.

Számos szerző az előző faj szinonimjának tartotta, GÖLLNER-SCHIEDING (1978) önálló fajként tárgyalja. Közép- és Nyugat-Európában és a Mediterráneum egyes országaiban mutatták ki. Valószínűleg él Magyarországon is. Száraz réteken található

[**rufus SCHILLING, 1829**]

- 5 (2) A connexivumok elülső szegélye mentén négyszögletű sárga folt van, több mint felük barna (29. ábra: B, C). A potroh hátoldalának fekete-sárga mintázata elmosódó, a fenti ábrák a foltok alakját és elhelyezkedését mutatják. A félfedők töve világossárga vagy — igen gyakran — fehér, a fedő csúcsa pedig legtöbbször vörös. A pajzsocska csúcsa világos vagy fehér, többnyire kéthegyű vagy egyenesen lemetezett. Az ivarszelvény hátulsó szegélye jóval mélyebben kivágott, mint a 29. ábra: E, F.
- 6 (7) A potroh 6. hátlemezén közepén 2 sárga folt van, melyek elől kifelé hajlanak (29. ábra: B). A csáp 2. íze több mint 1,2-szer olyan hosszú, mint a 3. íz. Az előhát középvonalában levő finom taraj kifejezett, többnyire fehér. Feje széles, a fejpajzs a pofákkal előreáll, de viszonylag rövid. Az összetett szemek belső oldalán csak kivételesen van fekete folt. Előháta enyhén domború. A pajzsocska nyújtott háromszögletű, csúcsa kihúzott, legtöbbször egyenesen lemetezett, ritkán kéthegyű. A félfedők megközelítik vagy elérik a potroh végét. A fedő erei sárgák, elszórt fekete foltokkal, csúcsa vöröses. Lábai sárgásbarnák, a sötétebb combokon nagyobb fekete, sorokban álló foltok vannak. A lábszárak egy magasságban levő foltjai halvány gyűrűket alkothatnak. A hasoldal sárga, barna és elefántcsontszínű foltok tarkítják, a középvonalban a toron fekete, a potrohon barna sáv húzódik. 5,4—7,3 mm.

Európában és Kisázsiaiban elterjedt faj, de az északi országok közül csak Finnországból mutatták ki. Magyarországon sok helyről előkerült, főként a Dunántúlról. Kevés lelőhelye ismert az Alföldön és magasabb hegyeinkben. A napos meleg helyeket kedveli. Polifág. Kifejletten telül át, hazai imágóit április

eleje és szeptember vége között fogták, de tömegesebben csak május második felétől augusztus elejéig (= *distinctus* SIGNORET, 1859)

conspersus (FIEBER, 1836)

- 7 (6) A potroh 6. hátlemezén a foltok másként helyezkednek el, a 7. hátlemezén is van 2 feltűnő folt (29. ábra: C). A csáp 2. íze nincs 1,2-szer olyan hosszú, de mégis hosszabb, mint a 3. íz. Az előhát közép-vonalában a taraj ritkán kifejezett és rendszerint akkor sem fehér. Az előző fajhoz hasonlít. Feje egyszínű barnás- vagy vörössesárga. A pajzsocska háromszögletű, csúcsa hosszan kihúzott, rendszerint kéthegyű. A fedő mintázata erőteljesebb,erein több fekete folt van. Combján általában ritkák a fekete foltok. 6,3—8,2 mm.

Majdnem valamennyi állatföldrajzi régióban előfordul. Magyarországon sokfelé előkerült. Bár irodalmi adatok szerint a napos, meleg, száraz helyeket kedveli, hazai lelőhelyei zömmel a Középhegységben vannak, sok példányát fogták a Bükkben, a Zempléni-hegységben vagy éppen Bátorligeten. Polifág faj. Kifejletten tel el. Hazai imágóit május eleje és október eleje között gyűjtötték, tömegesebben május végétől augusztusig — V ö r ö s ü v e g p o l o s k a

subrufus (GMELIN, 1788)

- 8 (1) A fedő külső szegélye erősebben kitinizált. A hímek paramerjének hegye nyugalmi helyzetben befelé mutat. A potroh hátoldala sárga, a hátlemez szegélyén fekete, szelvényenként benyúló mintázat van (29. ábra: D). A connexivumokat apró, kerek, fekete foltok díszítik (2. alnem: *Aeschintelus* STÅL, 1872). — A nem többi fajánál valamivel nagyobb, világosabb, szőrösebb. A csáp 2. íze valamivel hosszabb, mint a 3. íz, a 4. íz ezeknél még jóval hosszabb. Az előhát hosszanti taraja elmosódó. A pajzsocska hegye nem fehér, hosszan vékonyodik el. A fedők töve sárga. A fedőn apró fekete foltok vannak. A hártya a potrohon túlér. Lábai sárgák, felálló, finom, hosszú szőrök borítják. A potroh hátlemezeinek sárga színe a szárnyakon átüt, a fekete foltok a hártyaikon át jól láthatók. Hasoldala sárga, a potroh közép-vonalában és oldalán szelvényenként 1—1 kerek, fekete folt látható. 7,5—8,2 mm.

Eurosibériai faj, mely Európa déli részein ritkább. Magyarországon csak néhány helyről ismeretes (Csévharaszt: nyíres, Ócsa, Algyő, Bátorliget, Mosonmagyaróvár, Sopron, Nógrádverőce). Kifejletten tel el. Mocsaras, nedves területeken él, tápnövényei a mocsári aszat (*Cirsium palustre*) és a tőzegeper (*Comarum palustre*). Hazai imágóit április vége és október vége között fogták, lárvái júniustól szeptemberig találhatók

maculatus FIEBER, 1836

4. nem: *Brachycarenum* FIEBER, 1861

Kicsiny, karcsú poloskák. Fejük nagyon rövid, oldalnézetben olyan hosszú, mint amilyen magas (26. ábra: G, H). Összetett szemeik erősen kiállnak. Csápjuk karcsú, a 2. és 3. íz jóval vékonyabb a 4. íznél. Az előhát trapéz alakú. Harántbarázdája széles, előtte harántdudor, az előtt pedig keskeny

pontozott sáv van. A pajzsocska háromszög alakú, hegye kihúzott. Teljes szárnyúak, a fedő a töve, erei és külső szegélye kivételével üvegszerűen átlátszó. Lábaik közepesen hosszúak, combjaik nem nagyon vastagok. Az utótor oldallemeze és annak nyúlványa közt jellegtelen barázda van, a nyúlvány sűrűn, de sokkal finomabban pontozott és a testtől eláll, felülről jól látható. A hímek potrohvége ferde síkban lemetszett.

GÖLLNER-SCHIEDING (1978) a nemet az előző nem alnemeként tárgyalja. A nemnek 2 palearktikus faj ismert, melyek közül Magyarországon 1 faj él.

- — Világos szürkéssárga. Az összetett szemek között fekete szabálytalan alakú és kiterjedésű foltok vannak, a fejpajzs és a pofák sárgák. A csáp 2. íze feltűnően hosszabb, mint a 3. íz, de rövidebb, mint a 4. íz. Az előháton elszórt fekete foltok vannak, egyenletesen pontozott, a harántbarázda fekete, széles, oldalt enyhén kiszélesedik. A pajzsocska sárga, szabálytalanul, durván pontozott, tövén 2 háromszögű fekete folt van, csúcsa világos, igen gyakran fehér. A félfedő a potroh végén rendszerint túlnyúlik. A fedő töve és szegélye az előháttal egyező színű, sárga erein feketésbarna foltok vannak. A fedő sejtjei és a hártya színtelenek. Lábai sárgák, combjain feketésbarna pontozás, ezenkívül combjain és lábszárain barna foltok lehetnek. Fejét, torát, a potroh hasoldalát és lábait finom rövidebb szőrözet mellett hosszú felálló szőrök is borítják. A connexivumok sárgák, sötétebb példányokon a hátulsó sarkokon barna foltok lehetnek. A sárga haslemezeken vöröses foltok vannak. 5,8—6,6 mm.

Mediterrán faj, mely Közép-Európában és Kisázsiaiban is elterjedt. Magyarországon gyakori. Elsősorban homokos területeken él, libatopféléken (*Chenopodiaceae*), de más jellegű biotópokban és más növényeken is előfordul. Kifejletten telül át, imágói májustól rajzanak, de fogták már április elején is. Lárvai nyár közepén jelennek meg. Az új nemzedék rajzása október elejéig tart — R ö v i d f e j ű ü v e g p o l o s k a

tigrinus (SCHILLING, 1817)

5. nem: *Stictopleurus* STÅL, 1872

Viszonylag kicsiny, sárgás- vagy vörösesbarna színű poloskák. Fejük háromszögű, összetett szemeik nagyok, erősen kiállnak (mint 30. ábra). Csáp-dudorjuk apró, tompa. A csáp 1. íze rövid, vastag, a 2. és 3. hengeres, a 4. orsó alakú, ezek nagyjából egyforma hosszúak. A fejtető és a fejpajzs domborúak, utóbbi a pofákon túlnyúlik. Előhátuk trapéz alakú, domború. A harántbarázda és a harántdudorok változékonyak, de mutatnak faji jellegzetességeket. A pajzsocska hátrafelé enyhén kiszélesedő nyúlványban végződik, e nyúlvány alakja is változékony, de faji bélyegként használható. A félfedő a potrohvégen valamivel túlnyúlik. A fedő átlátszó, csak az erek, valamint a szegély- és a sugárér közti terület erősen kitinizált. Utóbbi, a pajzsocska, az előhát és a fejtető feketén pontozott. Hasoldaluk szőrözött, sűrűbb, mint a hátoldalon. Szípókájuk a hátulsó csípőkön rendszerint túlnyúlik. Az utótor oldallemezei teljes terjedelmükben többé-kevésbé egyenletesen pontozottak, hátulsó szegélyük enyhén ívelt (mint 26. ábra: K). A fajok egyértelmű azono-

sításához az ivarszervek vizsgálata is szükséges lehet. A hím ivarszelvény hátulsó szegélyén középen levő nyúlvány, valamint a paramerek alakja jellegzetes. A nőtény 7. haslemeze nem felhasított. Hátulsó szegélye hátulról nézve a hasoldal felé többnyire mélyen benyúló háromszögletű nyílást képez, melyben ivarszelvényei láthatók (31. ábra: H—L). A nyílás és a lemezek alakja fajonként más.

Az egész világon elterjedt nemnek 12 palearktikus fajt ismerjük, ezek közül 4 él Magyarországon.

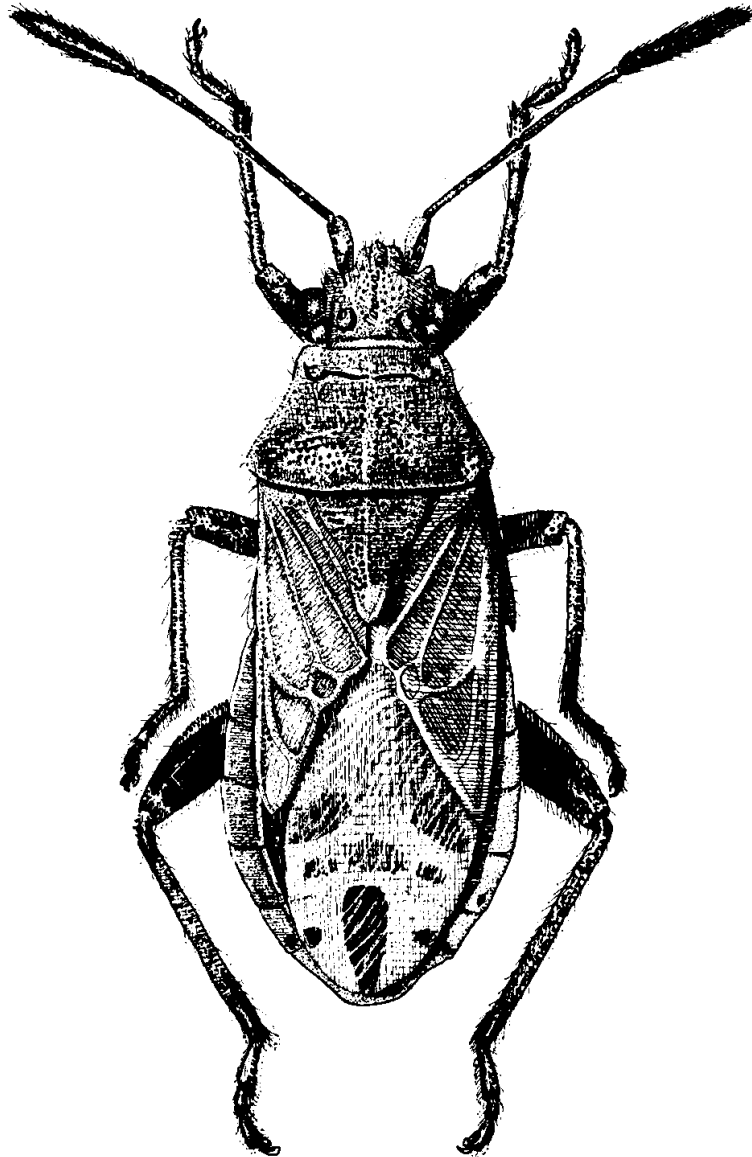
- 1 (2) Az előhát harántbarázdájának gyűrűje csak ritkán zárt (30. ábra, 31. ábra: E), az előtte levő terület a harántbarázdától az előhát elülső szegélyéig pontozott. A hím és nőtény ivarszerve mint 31. ábra: A és H. Csápja viszonylag rövid. Feje széles, összetett szemei erősen kiállnak. Előháta és pajzsocskája ritkábban pontozott, foltos sárgásbarna, barna. A pajzsocska nyúlványa sekélyen beöblösödik, mérsékelten hosszú (31. ábra: M). Az előháton, a pajzsocskán és a félfedő erein finom, görbe szőrök vannak, ezeken kívül hosszabb, egyenes, felálló szőrök is lehetségesek. Egyes hazai példányok szőrözete hosszú és feltűnően sűrű, sőt egyes egyedek ivarszerve is meglehetősen eltér a típusostól, de átmeneti alakok is nagy számban fordulnak elő. Félfedője a potrohon túlér. A connexivumok hátul nagyobb részben feketék, mint sárgák. Lábai erősek, szőrösek, a hátulsó comb felső oldalán fekete folt van, ez gyakran kiterjedt, és csak a comb csúcsa sárga. A tor oldallemezein és a potroh szélén sötét foltokból álló mintázat húzódik. 6—8 mm.

Csaknem az egész Palearktikumban elterjedt faj, mely Európa legdélibb részeiről hiányzik. Magyarországon közönséges, mindenfelé előkerült. Többnyire napos, meleg területeken található. Számos tápnövénye ismert, köztük az üröm (*Artemisia*), cickafark (*Achillea*), hölgymál (*Hieracium*) és aggófü (*Senecio*) fajok. Kifejletten telél át, imágóit nálunk május eleje és november eleje közt fogták, a legtöbbet júniustól augusztusig

punctatonervosus (GOEZE, 1778)

- 2 (1) Az előhát harántbarázdájának gyűrűje zárt (31. ábra: F, G), csak kivételesen nyitott, előtte harántdudor emelkedik, mely nem pontozott. A harántdudor és az elülső szegély közti sáv pontozott.
- 3 (4) A hím ivarszelvényének hátulsó szegélyén látható nyúlvány kettős csúcsban végződik (31. ábra: B). A nőtény ivarszerve széles (31. ábra: I). A pontszemek és az összetett szemek közt fekete folt van, alakja viszonylag állandó. A fejtetőn 2 kifelé hajló fekete folt van. Csápja finoman szőrös, a 2. és 3. íz valamivel rövidebb, mint a 4. íz. Az előhát trapéz alakú, a harántbarázda széles, fekete, a gyűrű rendszerint hosszúkás (31. ábra: G). A pajzsocska tövén a fekete pontozás fekete foltta olvad össze, a nyúlvány hosszúkás (31. ábra: N). A fedő külső szegélyén majdnem a hártáig terjedő markáns pontozás található. A hátulsó comb felső oldalán nagyobb, szabálytalan fekete folt van, a lábszárak pontozottak. Potrohának szegélye a fedők alól kilátszik, fekete-sárga váltakozó mintázat dí-

szíti, a fekete foltok nagyobbak, mint a sárgák. A potroh hasoldalán elszórt vörös foltok vannak, a haslemezek szegélye barna, közepe sárga. 6,2—8 mm.

30. ábra. *Stictopleurus punctatonervosus* GOEZE nősténye (Eredeti)

Európának inkább az északi részén elterjedt, de Magyarországon is gyakori. Úgyszólván csak hegyvidékeinken él, az Alföldről eddig csak Bátorligetről és Ohatról ismerjük. A hűvös mikroklímát kedveli. Réteken, mocsárréteken, elsősorban fészkesvirágzatúakon (*Compositae*) él. Imágói telnek át, májustól, tömegesebben csak júniustól rajzanak — Foltos lábú üvegpoloska

crassicornis (LINNÉ, 1758)

- 4 (3) A hímek ivarszelvényének közepén látható nyúlvány egyetlen csúcsban végződik (mint 31. ábra: C). A nőstények ivarszerve keskeny (mint 31. ábra: J).

- 5 (6) Az előhát harántbarázdája előtt levő harántdudor vastag, magas (31. ábra: F). A pajzsocska nyúlványa széles (31. ábra: O). A hím ivarszelvénye mint a 31. ábra: C, a nőtényé: 31. ábra: J. Alapszíne világos sárgásbarna vagy vörösesbarna. Összetett szemei oldalt-előre kiállnak. Csápja finoman szőrös, a 2. íz feltűnően hosszabb, mint a 3. íz. A fejen elszórt fekete foltok vannak, a pontszemek és az összetett szemek közti fényes felület néha nem fekete, hanem sárga. Előháta az előző fajokénál domborúbb, a harántbarázda középső része gyakran sárga, s csak a gyűrű területén fekete. Az előhát egyenletesen pontozott, egyszínű, illetve elszórt, néhány pontra kiterjedő vörösesbarna foltokkal tarkított. A pajzsocska nyúlványa szélesebb, mint a nem többi fajéé, ez különösen a nőtényeken feltűnő. A félfedő a fedő ereinek és külső szegélyének kivételével üvegszerűen átlátszó. Lábai hosszúak, szőrösek. Hátsó combja a többinél jóval hosszabb, felső oldalán erős fekete pontok vannak, és főleg a hímeken emellett kisebb-nagyobb összefüggő fekete folt is lehet. Utóbbi általában kisebb terjedelmű, mint a nem többi faján. A potroh szegélye fekete-sárga foltos, a connexivumoknak nagyobb része sárga, mint fekete. Hasoldala sárgás, elszórt vöröses, illetve szabályos barnásfekete foltokkal, utóbbiak a 4. haslemez közepén és az 5—7. haslemez oldalsó részén találhatók. A hím paramerjének vége kiszélesedik, egyenesen lementszett (26. ábra: L). A *S. pictus* (FIEBER, 1861) fajt sokan e faj szinonimjának tartják. GÖLLNER-SCHIEDING (1975) revíziójában azonban önálló faji volta mellett száll síkra. Mivel a hazai anyagokban a két alak keverten és átmenetekkel fordul elő, nem tárgyaljuk külön fajként, de ábrázoljuk a hím paramerjét, a nőtény ivarszervét és pajzsocskájának csúcsát (26. ábra: M, 31. ábra: K, O). 6,8—9 mm.

Európában, Kisázsiaiában és Észak-Afrikában elterjedt. Magyarországon közönséges, a nem leggyakoribb faja. Polifág. Ismert tápnövényei közt vannak lóhere (*Trifolium*), aggófű (*Senecio*), üröm (*Artemisia*), cickafark (*Achillea*) fajok. Réteken, mezőkön, száraz napos helyeken, erdőszéleken található. Kifejletten telél át, imágói április végétől rajzanak. Az eddigi adatok alapján úgy tűnik, hogy évente két nemzedéke fejlődik ki, az első rajzás július—augusztusra, a második szeptember—októberre esik — P e t t y e s l á b ú ü v e g p o l o s k a

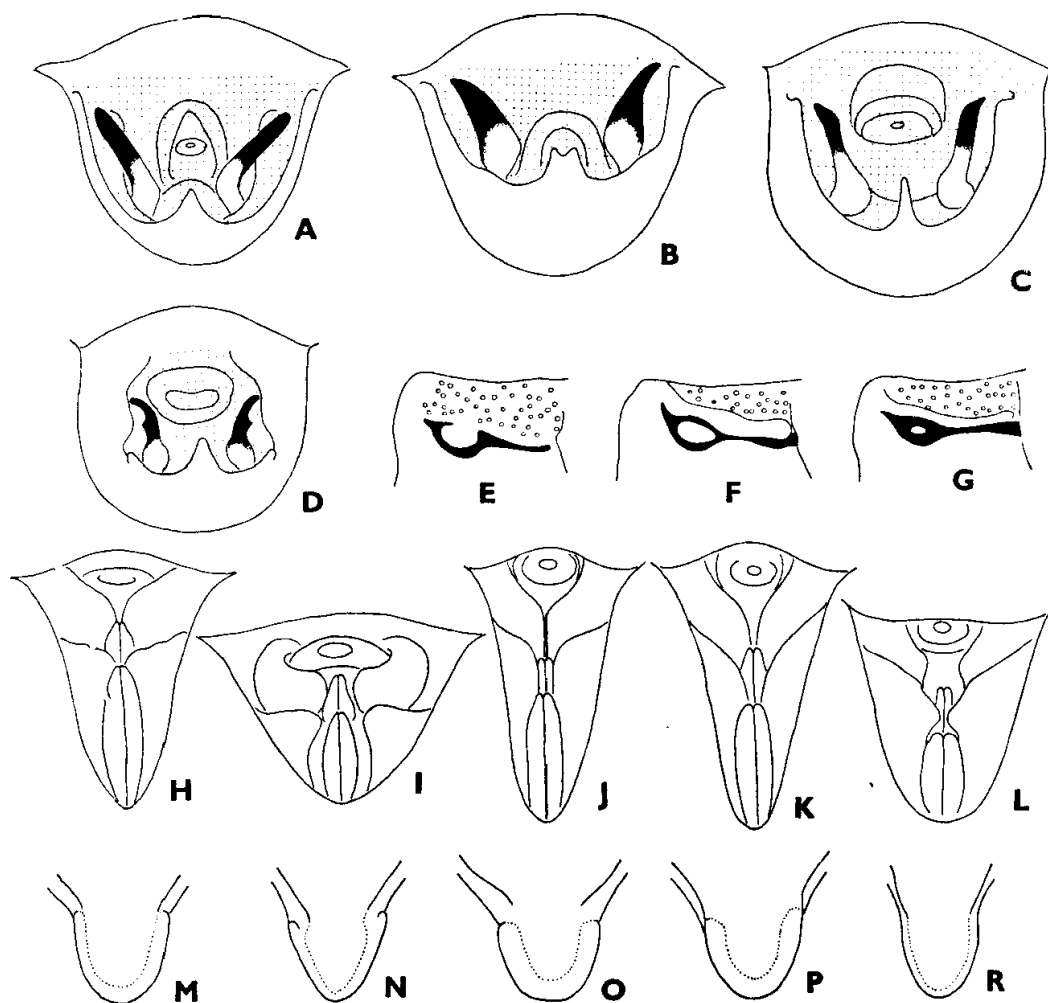
abutilon (ROSSI, 1790)

- 6 (5) Az előhát harántbarázdája előtti harántdudor nem olyan erős, mint az előző fajon. A pajzsocska nyúlványa keskenyebb (31. ábra: R). A hím ivarszerve mint 31. ábra: D, a nőtényé 31. ábra: L. Az előző fajnál kisebb termetű. A fejpajzs és a pofák erősebben előreállnak, a csápdudorok aprók. A fejtető közepén hosszanti fekete barázda, sötét példányokon hosszanti fekete sáv van. Pontszemei erősen kiemelkednek. Előháta mérsékelten domború, fekete foltokból álló mintázata gyakran fekete hosszanti sávokká olvad össze. A harántbarázda és a harántdudor alapján az előző fajjal összetéveszthető. A pajzsocska elülső sarkai sárgák, közepe feketén pontozott. Nyúlványa valamivel karcsúbb, mint a többi fajé, változékony. A fedőn a sugárér mentén 1 fekete pontsor van. Combjai feketén pontozottak, a hátsó comb felső oldalán a fekete pontok közt kiterjedt

fekete folt lehet. A connexivumok sárgák, a hátulsó sarkok feketék, világos példányokon csak a hátulsó sarkok előtt van egy barna kerek folt. Hasoldala sárga, vörös és fekete foltokkal tarkított. 6—7,8 mm.

Mediterrán faj, kelet felé Közép-Ázsiáig elterjedt. Magyarországról néhány éve mutatták csak ki, eddig Ágasegyházáról és Fülöpházáról, Debrecen mellől (Bocskaykert) és Pócsmegyerről ismert. A Kiskunságon homokbuckás, borókás területről került elő, külföldi adatok szerint gyepekben, erdős domboldalak szárazságkedvelő növényzetén él. A hazai imágókat május és október közt gyűjtötték

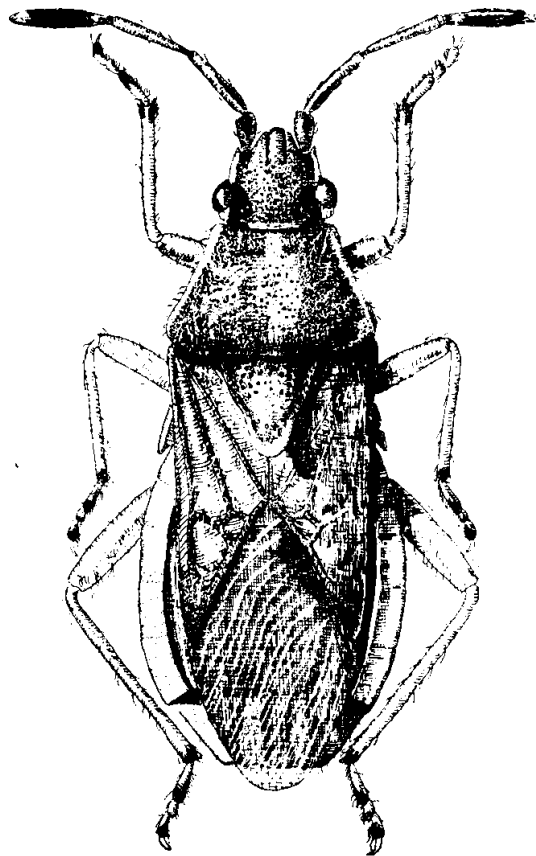
riveti ROYER, 1923

31. ábra. A: *Stictopleurus punctatonervosus* GOEZE, B: *S. crassicornis* LINNÉ, C: *S. abutilon* ROSSI és D: *S. pictus* FIEBER hímnéző ivarszervénye — E: *S. punctatonervosus* GOEZE, F: *S. abutilon* ROSSI és G: *S. crassicornis* LINNÉ előhátán harántbarázdája — H: *S. punctatonervosus* GOEZE, I: *S. crassicornis* LINNÉ, J: *S. abutilon* ROSSI, K: *S. pictus* FIEBER és L: *S. riveti* ROYER nőstényének potrohvége — M: *S. punctatonervosus* GOEZE, N: *S. crassicornis* LINNÉ, O: *S. abutilon* ROSSI, P: *S. pictus* FIEBER és R: *S. riveti* ROYER pajzsocskájának csúcsa (Eredeti)

6. nem: *Maccavethus* DALLAS, 1852

Az alcsalád nagyobb termetű fajai tartoznak e nembe (32. ábra). Fejük hosszabb, mint amilyen széles, a fejtető csak enyhén domború. A csáp 2. íze gyakran, 3. íze egyes fajokon olyan vastag, mint a 4. íz, a 2. és 3. íz nagyjából egyforma hosszú. Előhátuk trapéz alakú, enyhén domború, az előző nem-

32. ábra. *Maccavethus lineola* FABRICIUS nősténye (Eredeti)

ben tárgyalt harántbarázda felismerhető, de a harántdudor mindig hiányzik. A pajzsocska háromszög alakú, hegye lekerekített vagy levágott. Teljes szárnyúak, a fedő egyes részei átlátszóak. Lábaik erősek, a hátulsó comb és láb-szár feltűnően hosszabb és erősebb a többinél. Szipókájuk hosszú. Az utótor oldallemezének nyúlványa az oldallemezhez hasonlóan pontozott, hátulsó szegélye egyenesen lemetezett. Általában vöröses színűek, a hátoldalon oldalt sárga sáv húzódik.

A nemnek 4 palearktikus faja ismert, Közép-Európában csak 1 faj él.

- — Vöröses alapon sárga mintázata feltűnő (32. ábra). A fejtető vörös, az összetett szemek és pontszemek között, illetve a csápudor belső oldalán fekete. A csáp vastag, a 2. íz töve csaknem olyan vastag, mint a 4. íz. Az 1., 2. és 4. íz legalább részben fekete. A csápudor külső oldala, az összetett szemek és mögöttük a fej hátulsó szöglete sárga. Innen az előhát szegélyén, a szárnytőn, az utótor oldal-

lemezén és a potroh szegélyén sárga sáv húzódik végig. Az előhát harántbarázdája általában vöröses, a gyűrű zárt, többnyire fekete. Az előhát vörös, hátul közepén sárga folttal és a sárga sávok mentén fekete színezéssel; feketén pontozott. A pajzsocska nyújtott háromszög alakú, vörös, feketén pontozott, középvonalában sárga sáv húzódik. A félfedő a potrohon túlnyúlik, a fedő erei és bőrnemű részei vörösek, a csúcsi részen az erek közt átlátszó. A hártya töve barna, csúcsa színtelen. A tor hasoldala sárga, az oldallemezeken 1—1 fekete pont van. Lábai sárgák, a hátulsó comb felső oldala, a lábszárak és az 1. és 3. lábfejíz vége fekete. A potroh hátlemezei feketék, a fekete szín néha a connexivumok belső szegélyére is áttérjed. A potroh hasoldala sárga, fekete pontokkal. 8,6—10 mm.

Mediterrán faj, mely északra Csehszlovákiáig elterjedt. Magyarországon több helyről előkerült, a legtöbb példány Budapestről és környékéről származik. A napos, meleg helyeket kedveli. Kifejletten telel át. Tápnövényeinek termő-részt szívogatja. A nőtény 10—40 petét rak a tápnövény különféle részeire, a lárvák fejlődése 2—4 hónapig tart. Több tápnövénye ismert, mint a tarlóvirág (*Stachys annua*), magvasodró (*Crupina vulgaris*) és néhány nálunk nem élő növény-faj. A hazai imágókat április eleje és június vége, illetve augusztus—szeptember fordulóján fogták

lineola (FABRICIUS, 1787)

7. nem: *Agraphopus* STÅL, 1873

Viszonylag karcsú, kis testű fajok. Fejük hosszú, de oldalt kiálló összetett szemeik miatt nem hosszabb, mint amilyen széles. Pontszemeik kiemelkednek. Csápjuk karcsú, a 4. íz rövidebb, mint a 3. íz. Előhátukon széles, de sekély harántbarázda van. A pajzsocska nyújtott háromszögű. Félfedőjük a potroh végét eléri, a fedő üvegszerűen átlátszó. Lábaik viszonylag hosszúak, a hátulsók sokkal hosszabbak a többinél.

A nemnek 8 palearktikus faja ismeretes, melyek közül 1 előfordulása várható Magyarországon is.

- — Előháta nem rövidebb, mint elülső szegélyének hossza. Barnás mintázatú állat. A fejpajzs erősen előreáll. Az előhát szegélye és a középvonalában levő finom taraj világos. Az előhát is és a pajzsocska is finoman, sötéten pontozott. A pajzsocska lekerekített hegye világos. A fedő erei világosak, a belső erek ritkán sötétek. Lábai világosak, sötét foltok nélkül. Hasoldalán sincs mintázat. 4,5—5,5 mm.

Mediterrán elterjedésű faj, irodalmi adatok szerint Magyarországon él, de ezek az adatok egyetlen adriai lelőhelyre (Carlopage) támaszkodnak. Életmódja nem kielégítően ismert. Tápnövényeként említik a csillagpázsitot (*Cynodon dactylon*)

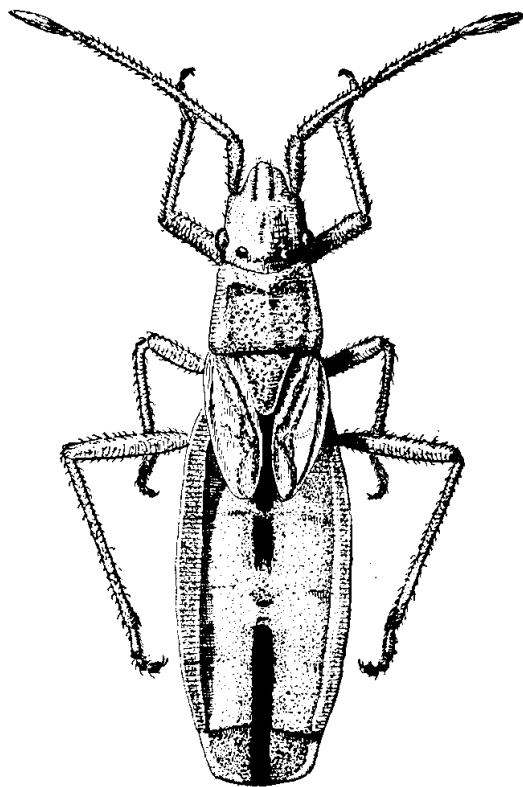
[lethierryi STÅL, 1873]

8. nem: *Myrmus* HAHN, 1832

Testük megnyúlt (33. ábra). Fejük hosszabb, mint amilyen széles, összetett szemeik oldalt enyhén kiállnak. Csápjuk hosszú, erős. Előhátuk hátrafelé alig szélesedő trapéz alakú. Pajzsocskájuk háromszögű, hegye esetleg enyhén

kihúzott. Félfedőik megrövidültek, a teljes szárnyú példányoké sem éri el a potroh végét. A potroh hátoldalán hosszanti sávok váltakoznak, színük az állat pusztulása után gyakran megváltozik. Hátsó lábaik a többinél feltűnően hosszabbak.

A nemnek 9 palearktikus fajt ismerjük, ezek közül Magyarországon csak 1 faj él.

33. ábra. *Myrmus miriformis* FALLÉN nősténye (Eredeti)

- — Megnyúlt testű, életében élénkzöld poloska. Feje hosszúkas, a fejpajzs erősen előreáll (33. ábra). Csápja erős, leghosszabb a 2. íze, a 4. íz mindig jóval rövidebb, mint a 3. íz. A csápon csak rövid, sörteszerű szőrözet van, nincsenek rajta hosszú, finom szőrök. A rövid szárnyú hímek előháta majdnem téglalap alakú, a teljes szárnyúaké és a nőstényeké hátrafelé valamelyest kiszélesedik, a hímeké feketés-sárgászöld hosszanti csíkokkal tarkított, a nőstényeké többnyire egyszínű világoszöld. A rövid szárnyú példányok pajzsocskája háromszögletű, hegye lekerekített, a teljes szárnyúaké a csúcsa felé enyhén kihúzott. A rövid szárnyú példányok félfedője 2-szer olyan hosszú, mint a pajzsocska, a hártya éppen csak felismerhető, a teljes szárnyú nőstényeké 3-szor, a hímeké 5-ször olyan hosszú, mint a pajzsocska. A hímek potrohának oldalai csaknem párhuzamosak, a nőstények potroha enyhén kiszélesedik. Számos rövid szárnyú nőstény potrohának hátoldalán jól látható vörös sáv húzódik. 7,9—9,3 mm.

Polifág faj, fűféléket szívogat, azoknak is leginkább a még éretlen magvait kedveli. Peteként telel át. Lárvai emlékeztetnek az imágóra (34. ábra: B, C),

de egész testüket sörteszerű szőrök borítják. Imágói május—júniusra fejlődnek ki, hímjei valamivel később, mint a nőtények. A nyári peterakás elhúzódik, közben többször párzanak, s a nőtény több alkalommal rakja le petéit, egyszerre akár húszat is. A peték a tápnövény szárára vagy levelére kerülnek, egyesével vagy egy sorban egymás mellé. Adataink szerint Magyarországon szeptemberre kifejlődik egy 2. nemzedék is, és ennek petéi telelnek át. Az 1. nemzedékben gyakoribbak a teljes szárnyú példányok. Imágóit az országnak szinte minden részén májustól októberig fogták — *Kurtas szárnyú karimáspoloska*

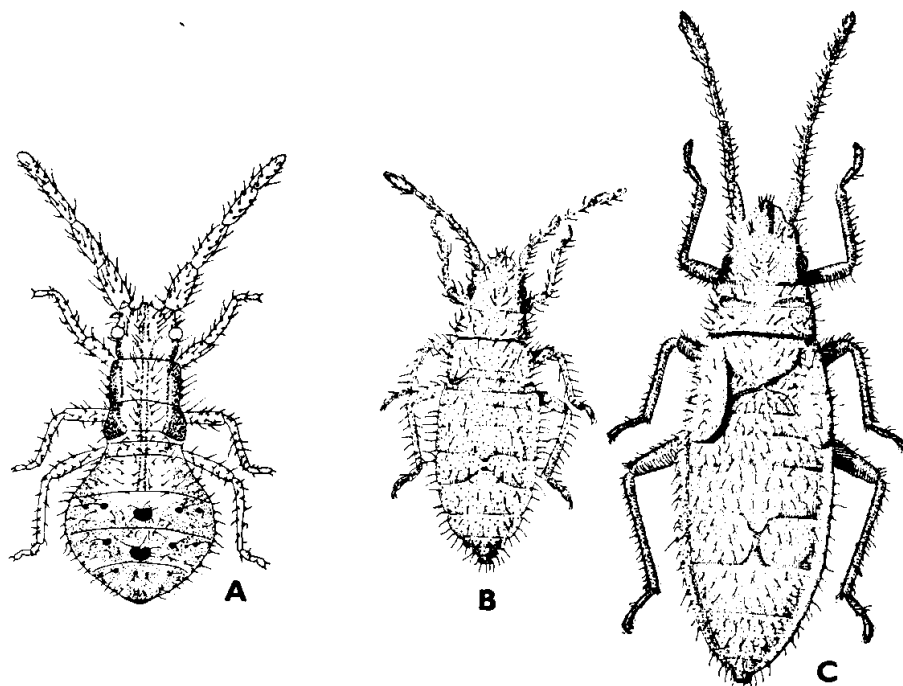
miriformis (FALLÉN, 1807)

9. nem: *Chorosoma* CURTIS, 1838

Testük nagyon erősen megnyúlt, csápjaik, lábaik karcsúak, feltűnően hosszúak (mint 35. ábra). Fejük jóval hosszabb, mint amilyen széles, összetett szemeik oldalt állnak. Az előhát enyhén domború, körülbelül 1,5-szer olyan hosszú, mint amilyen széles, finoman, sűrűn pontozott. A pajzsocska megnyúlt háromszögű. Szárnyaik megrövidültek és a potroh végét meg sem közelítik. A fedő erei erősek, a köztük levő mezők a szélső kivételével áttetszőek, amint a hártya is. Hátsó lábaik feltűnően hosszabbak a többinél. A potroh oldalai csaknem párhuzamosak.

A nemnek 4 palearktikus faja ismert, melyek közül 2 él Magyarországon.

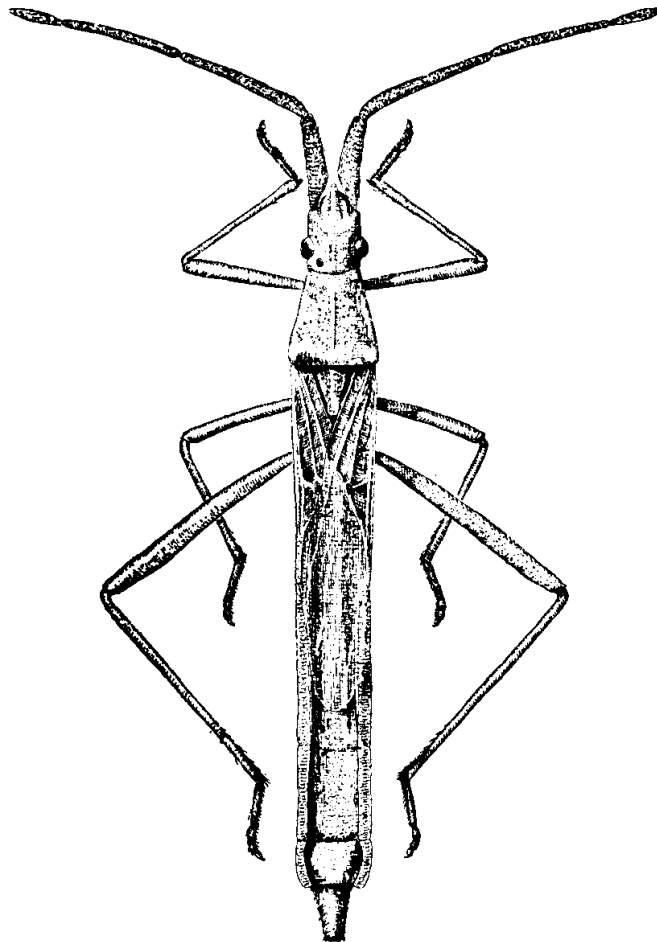
- 1 (2) A hátsó lábszár belső oldalán rövid sörteszerű szőrök mellett hosszabb, finom, felálló szőrök is vannak (29. ábra: G). A csáp 1. íze olyan hosszú, mint a fej. Csápja nincs 10 mm hosszú. A 3. íz körülbelül 1,5-szer olyan hosszú, mint a 4. íz, a 2. íz több mint 1,5-szer olyan hosszú, mint az 1. íz. A következő fajhoz nagyon

34. ábra. A: *Coriomeris denticulatus* SCOPOLI 3. stádiumú lárvája — B: *Myrmus miriformis* FALLÉN 4. stádiumú és C: 5. stádiumú lárvája (A: SOUTHWOOD nyomán, B és C: eredeti)

hasonló. A hím potrohvége és paramerje mint a 29. ábra: H, I. 12,5—17 mm.

Egész Európában és keletre Kazahsztánig elterjedt faj, mely Magyarországon is mindenfelé előfordul. Az irodalom szerint homokos területek lakója, azonban hazánkban legtöbb példánya a Középhegységből és alföldi szikes terüle-

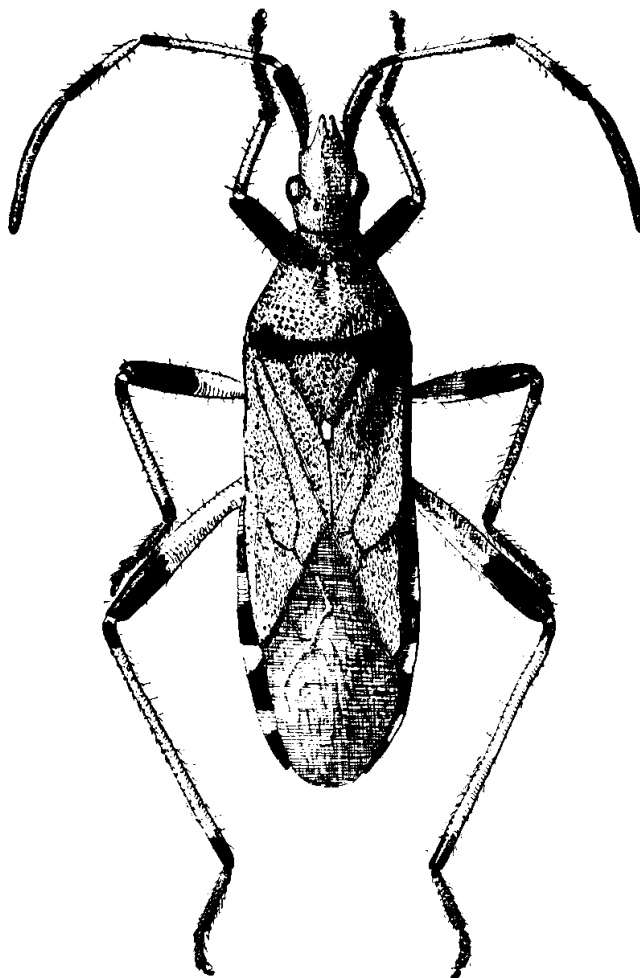
35. ábra. *Chorosoma gracile* JOSIFOV nősténye (Eredeti)

tekről került elő. Pete állapotban telél át, az alföldi imágók május végén, a domb- és hegyvidékiek június közepén jelennek meg. Feltehetően 2 nemzedéke fejlődik ki évente, a második ősz elején rajzik. Számos fűnemű tápnövénye ismeretes, pl. a csenkesz (*Festuca*), árvalányhaj (*Stipa*), fényperje (*Koeleria*), tarackbúza (*Agropyron*) fajok — K a r c s ú b o t p o l o s k a

schillingi (SCHILLING, 1829)

- 2 (1) A hátsó lábszár belső oldalán csak egymáshoz hasonló, sötét, sörteszerű szőrök vannak (29. ábra: J). A csáp 1. íze valamivel hosszabb, mint a fej. A fejpajzs előrenyúlik, a fej oldalai párhuzamosak. Az összetett szemek lencse alakúak. Csápja erős, tövétől a vége felé vékonyodik, leghosszabb a 2. íz. Szípókája a középső csípőig nyúlik. Az előhát közepén finom taraj húzódik, széle keskeny perembe fut ki. A pajzsocska csúcsa kiszélesedik, lekerekített.

Egész teste sárgászöld, a potroh töve fekete, innen hátrafelé 2 fekete csík húzódik. A hím potrohvége és paramerje mint 29. ábra: K, L. 12—15 mm.

36. ábra. *Dicranocephalus albipes* FABRICIUS hímje (Eredeti)

Dél-Európától Közép-Ázsiáig, Kazahsztánig elterjedt faj. Magyarországon is él, legtöbb példányát az Alföldön fogták. Többnyire homokos területeken található, eddig ismert tápnövényei: árvalányhaj (*Stipa*) és hajperje (*Elymus*) fajok. Peteként telet át, imágói május végén jelennek meg. Feltehetőleg ennek is két nemzedéke fejlődik évente, imágóit október végéig fogták. Lárvját lásd: 37. ábra: A

gracile JOSIFOV, 1968

5/d. család: STENOCEPHALIDAE — GYÚRÚSPOLOSKÁK

Nagy testű, barnás színű poloskák, a csápon, potrohon és a lábakon sárga-fekete mintázattal (36. ábra). Csápjaik, lábaik viszonylag hosszúak. Hátoldaluk lapos, testük a hasoldalon domborodik. Csápjaik a fejen oldalt erednek. Pontszemeik vannak. A pofák a fejpajzson túlnyúlnak, hegyesek. Pajzsocskájuk közepesen fejlett, háromszögű. A félfedő hártájára dúsan ereszett. Valamennyi légzőnyílásuk a potroh hasoldalán van. Lábfejeik 3-ízűek.

Lárvaik az imágókhoz hasonlítanak (mint 37. ábra: B). Potrohuk hátoldalán 2 bűzmirigy található, ezek kivezető nyílása az 5. és 6. hátlemezen van. Az 5. hátlemez elülső és hátulsó szegélye is hátrafelé ívelt. Fejük keskenyebb, mint az előhát, a pofák előre felé megnyúltak, a fejen túlnyúlnak. Petéik 1,5—2 mm hosszúak, tojásdadok, sárgák, rajtuk 6—7 mikropylaris nyúlvány található. Bár a nőtényeknek van tojócsövük, a petéket nem a tápnövénybe, hanem annak felületére tojják. A lárva — többnyire az imágókkal együtt — a tápnövény (legtöbbször kutyatejfélék) alatt tartózkodik, a fürge mozgású nagyobb lárva és imágók messzebb is elszélednek. Az imágók jól és gyakran röpködnek.

A család rendszertani helye vitatott, egyes tulajdonságok alapján a Coreoidea, mások alapján a Lygaeoidea családsorozatba sorolják a különböző szerzők. A családnak összesen 2 nemét ismerik, Európában csak az egyik nem fajai élnek (= *Stenocephalus* auct.).

1. nem: *Dicranocephalus* HAHN, 1826

Nagy testű, hosszúkás, sötétbarna poloskák (36. ábra). Hosszú csápjukon és lábaikon sárga-fekete, illetve sárga-barna gyűrűk váltakoznak. A csáp 1. íze, a 2. íz töve és csúcsa, a 3. íz csúcsa fekete, a 4. íz vékonyabb, enyhén görbült, barna. Fejük lapos hengerded, szemeik oldalt állnak, pofáik a fej-pajzsot körülzárva előre állnak. Előhátuk sűrűn, feketén pontozott, elülső részén sötétbarna széles harántbarázda van. Pajzsocskájuk háromszögű, pontozott, hegye gyakran sárga. Félfedőjük a potroh végéig ér, a fedő pontozott, barna, a hártya fényes vagy fénytelen. A fedőtől 2 ér indul hátrafelé, ezek egy hosszú harántérrel nagy alapsejtet alkotnak. A harántérből számos ér fut hátrafelé. Potrohuk többé-kevésbé kiszélesedik, valamennyi nálunk élő faj *connexivuma* elöl sárga, hátul fekete. Lábaik színezete: a combok csúcsa, a lábszárak töve és csúcsa, valamint a lábfejek feketék, a többi rész sárga. Az elülső comb rendszerint majdnem teljesen fekete.

A nemnek majd 30 palearktikus faja ismert, ezek közül hazánkban 3 faj él, 1 további előkerülése várható.

- 1 (6) A csáp 2. ízén és a lábszárak külső oldalán nincsenek hosszú, a lábszárak átmérőjénél hosszabb, felálló, a csápon arra merőleges szőrök (mint 38. ábra: A, B). Ha a csápon előfordulnának, akkor a 2. íz közepén nincs barna gyűrű (38. ábra: G).
- 2 (3) A csáp 2. íze sárga, csak a töve és a csúcsa fekete vagy feketésbarna (38. ábra: G). Potroha alig szélesebb, mint az előháta. A lábszárak belső oldalán sűrűn álló, a lábszár átmérőjénél hosszabb szőrök vannak (38. ábra: A). Az előhát és a pajzsocska szőrözete sűrű. Karcsú testű faj, a következő 2 fajnál világosabb színű (36. ábra). A test szőrözete változékony, ez különösen a csáp 2. ízén kifejezett. Ennek szőrözete olykor egynemű, többé-kevésbé ferdén álló szőrökből áll, máskor azonban ezek közt néhány a csápra merőlegesen álló, finomabb szőr is megjelenhet. A szemektől a csáp-dudor csúcsáig mért távolság nem hosszabb az onnan a pofák csúcsáig mért távolságnál (38. ábra: D). A csáp 2. ízén nagyon ritkán halvány középső gyűrű is megjelenhet. Szípókája nem éri el a hátulsó csípőket. Lábai karcsúak, combjain ritkán álló hosszabb szőrök vannak. Hátulsó combjának harmada fekete. 9,5—13 mm.

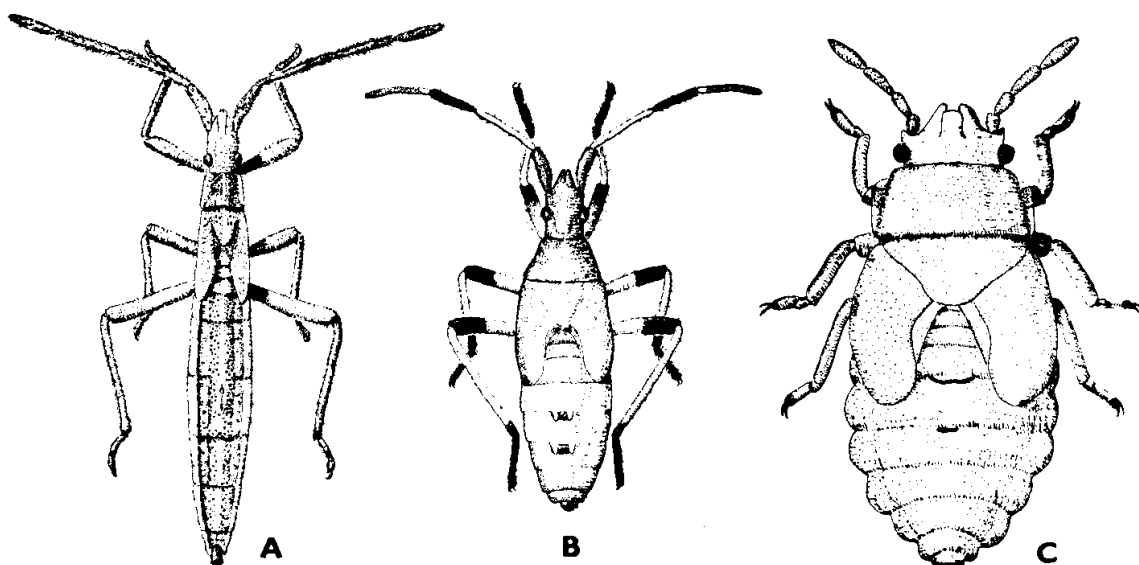
Mediterrán faj, mely északon Lengyelországig előfordul. A Kárpát-medencében mindenfelé elterjedt, a nem leggyakoribb faja. Kutyatej (*Euphorbia*) nedveit szívja, elsősorban a magvakat. Lárájával (37. ábra: B) együtt rendszerint a tápnövény alatt található. Legtöbb imágóját májusban fogták, augusztus közepéig rajzik erőteljesebben, áttelelő példányai október végén kerültek elő — Kutyatej-gyűrűspoloska

albipes (FABRICIUS, 1781)

- 3 (2) A csáp 2. ízén mindig 3 sötét gyűrű van (38. ábra: H). Potrohuk erősebben kiszélesedik, a lábszárak hosszú szőrözete kevésbé áll fel, csak kivételesen hosszabb, mint a lábszárak átmérője (38. ábra: B).
- 4 (5) Az összetett szemektől a csápdudor végéig mért távolság hosszabb, mint az onnan a pofák hegyéig mért távolság (38. ábra: E). A csáp 2. ízén a csúcsi sötét gyűrű szélesebb, mint a középső (38. ábra: H). A szipóka gyakran eléri a hátulsó csípőket. A következő fajnál kisebb termetű, sötét színei erőteljesebbek. A pofák nem hajlanak felfelé. Az összetett szemek rövidebbek, mint a szemektől a csápdudor csúcsáig mért távolság. Combjain és lábszárain rendszerint csak rövidebb szőrök vannak, bár ez a szőrözet a lábszárak belső oldalán hosszabb, mint a külsőn (38. ábra: B). A hátulsó comb fekete csúcsi gyűrűje gyakran a comb közepéig terjed, különösen a hímeken, s ezeken a csáp 2. ízének középső gyűrűje halvány. 9—12 mm.

A magas észak kivételével egész Európában elterjedt faj. A Kárpát-medencéből viszonylag kevés példányát ismerjük, többnyire hegy- és dombvidékeinkről került elő, de Bátorligetről, Ócsáról is. Tápnövénye főként a farkas kutyatej (*Euphorbia cyparissias*), melynek elsősorban a magját szívja. Imágóit zömmel május—júniusban fogták, novemberben is előkerült. Többnyire a talajon tartózkodik. Kifejletten telel át, petéit nyár elején a tápnövény virágzatára tojja

medius (MULSANT & REY, 1870)

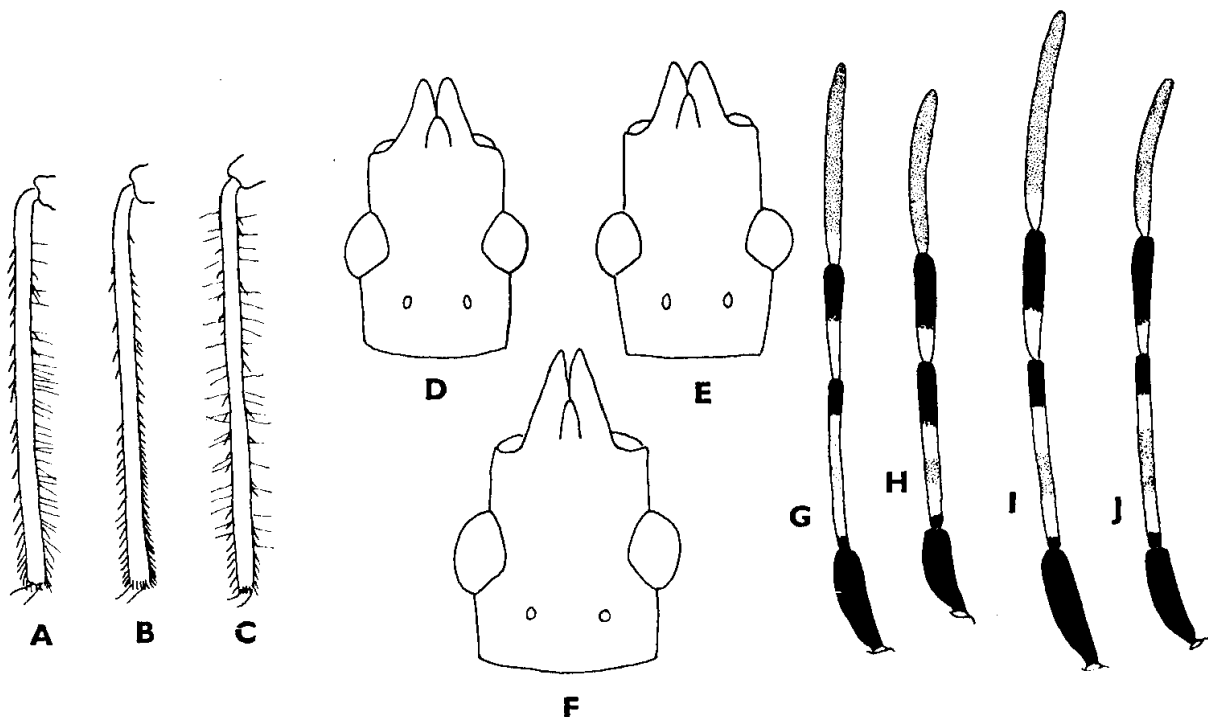
37. ábra. A: *Chorosoma gracile* JOSIFOV, B: *Dicranocephalus albipes* FABRICIUS és C: *Piesma silenes* HORVÁTH 5. stádiumú lárvája (Eredeti)

- 5 (4) Az összetett szemektől a csápdudor csúcsáig mért távolság kisebb, mint az innen a pofák csúcsáig mért távolság (38. ábra: F). A csáp 2. ízének csúcsi gyűrűje vékonyabb, általában ugyanolyan széles, mint a középső gyűrű (38. ábra: I). A szipóka sohasem éri el a hátulsó csípőket. Az előzőnél valamivel nagyobb termetű faj. A hosszabb pofák hegye gyakran felfelé hajlik. Az összetett szemek hosszabbak, mint az azoktól a csápdudor hegyéig mért távolság. Combjain, lábszárain, főleg a lábszárak belső oldalán, hosszabb, ferdén álló szőrök lehetnek, néha viszonylag sűrűn. A hátulsó comboknak rendszeren egyharmada fekete. 11—14 mm.

Közép- és Dél-Európában, valamint Ázsiában elterjedt faj. Magyarországon gyakori, de az Alföldről csak néhány példánya került elő. Április közepétől július közepéig sok példányát fogták, de előkerült novemberben is. Életmódja az előző fajéhoz hasonló

agilis (SCOPOLI, 1763)

- 6 (1) A csáp 2. ízén és a lábszárakon hosszú, a lábszárak átmérőjénél hosszabb szőrök vannak (mint 38. ábra: C), ezek a csápon arra merőlegesen állnak, s a 2. ízén másmilyen szőrözet nincs. Az előző fajoknál általában világosabb színű, lábain és csápján a gyűrűk rendszerint csak barnák. Végtagjain hosszú, felálló, vékony szőrök alkotnak többé-kevésbé sűrű szőrözetet. A pofák hosszúak. A csáp 2. ízének közepén vastag, a csúcsi gyűrűnél vastagabb és világosabb barna gyűrű van (38. ábra: J). Potroha alig szélesebb, mint az előháta. 11—12,5 mm.

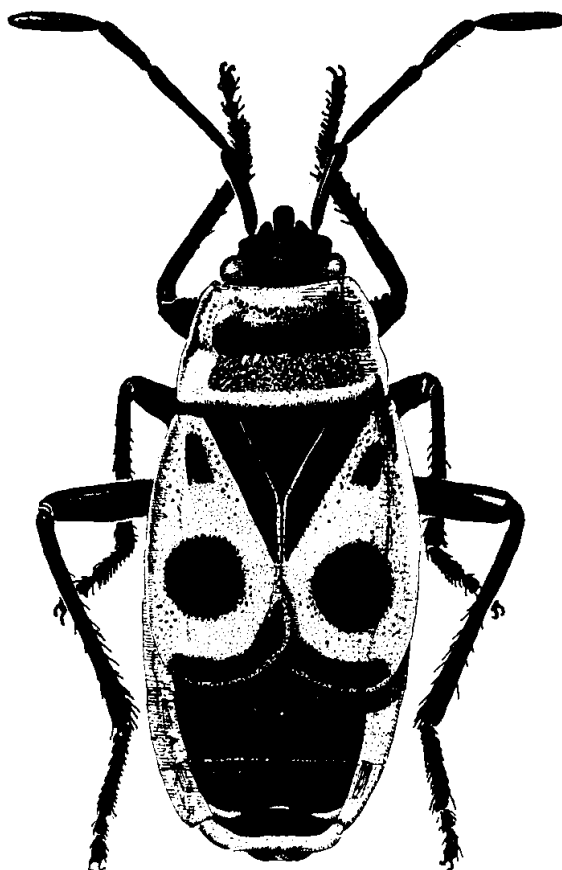
38. ábra. A: *Dicranocephalus albipes* FABRICIUS, B: *D. medius* MULSANT & REY és C: *D. setulosus* FERRARI hátulsó lábszára — D: *D. albipes* FABRICIUS, E: *D. medius* MULSANT & REY és F: *D. agilis* SCOPOLI feje — G: *D. albipes* FABRICIUS, H: *D. medius* MULSANT & REY és I: *D. agilis* SCOPOLI és J: *D. setulosus* FERRARI csápja (Eredeti)

Kelet-mediterrán faj, egyes források szerint nálunk is él, de bizonyító példányunk nincs. Előfordulása faunaterületünkön valószínű. Életmódja az előző fajkéhoz hasonló

[setulosus (FERRARI, 1874)]

6. család: PYRRHOCORIDAE — VERŐKÖLTŐ POLOSKÁK

Közepes termetű, nyújtott tojásdad alakú poloskák (39. ábra). Hátdoldaluk lapos, az előhát és a potroh éles perembe fut ki, testük a hasoldal felé erősen kidomborodik. Fejpajzsuk a pofákon túlnyúlik, a szipóka a fej has-

39. ábra, *Pyrrhocoris apterus* LINNÉ nősténye (Eredeti)

oldalához lapul. Pontszemeik nincsenek. 4-ízű csápjuk az előreálló csápdudorron ered. Előhátuk trapéz alakú, elülső részén lapos, fényes, harántirányban elhúzódnó kiemelkedés van. A pajzsocska háromszögű. Félfedőjük gyakran megrövidült, ilyenkor a hártya eltűnik vagy csak keskeny sávban marad meg. A teljes szárnyú példányok hártyáján 4—5 ér ered a fedő csúcsáról, ezek néhány sejtet képezhetnek, de a sejteken túl, a hártya végén hálózatos ereket alkotnak. Az utótori bűzmirigy kivezető nyílása jól látható. Lábaik közepesen hosszúak és erősek, a hímek elülső és középső combján tövissek vagy kis dudorok lehetnek. A lábfejek 3-ízűek.

Növényevők, elsősorban magokat és terméseket szívogatnak, néha azonban petéket vagy elhalt rovarokat is. Többnyire a talajon, a tápnövény közelében tartózkodnak, lárvák

és imágók gyakran együtt. Kifejletten telelnek át. Egyes trópusi fajaik komoly kártevők, szívásukkal és vírusbetegségek terjesztésével okoznak mezőgazdasági károkat. A családnak Európában 2 neme él, mindkettő előfordulhat faunaterületünkön.

A n e m e k h a t á r o z ó k u l c s a

- 1 (2) A szipóka a középső csípőkön túlnyúlik. Barnás vagy vörös-fekete mintázatú fajok. Utóbbi esetben az előhát pereme felfelé áll
1. nem: *Pyrrhocoris* FALLÉN, 1814
- 2 (1) A szipóka az elülső csípőkön jócskán túlnyúlik, de nem éri el a középső csípőket. Vörös-fekete mintázatú állatok, az előhát pereme legfeljebb enyhén emelkedik fel, nem magasabb, mint az előhát fényes, fekete része
[2. nem: *Scantius* STÅL, 1865]

1. nem: *Pyrrhocoris* FALLÉN, 1814

Nyújtott tojásdad, lapos hátú poloskák (39. ábra). A fej háromszög alakú, az összetett szemek oldalt erősen kiállnak, az előhát elülső sarkaihoz közel helyezkednek el. A fejpajzs előreáll, két oldalán a szipókacsatorna eleje felülről valamelyest látható. A csáp erős, az 1., 2. és 4. íz körülbelül egyforma hosszú, a 3. íz jóval rövidebb. Az 1. íz vége jóval vastagabb, mint a többi íz, a 2. íz a vége felé nagyjából egyenletesen vastagszik meg. Előhátuk ritkán, mélyen pontozott, oldalt keskeny perembe fut ki. A pajzsocska finoman, a fedő finoman, de egyes részein durván pontozott. Hártyájuk többnyire hiányzik. A connexivumok felfelé állnak. Hasoldaluk erősen domború, pontozott, fényes, csak a légzőnyílások vonalában vannak azokkal váltakozó fénytelen foltok. Lábaik erősek, a hátulsó lábfej 1. íze jóval hosszabb, mint a 2. és 3. íz együttvéve.

A nemnek számos déli elterjedésű faja ismert, faunaterületünkön 2 faj él.

- 1 (2) Teste vörös-fekete mintás. Az előhát pereme és a fedő szegélye a tövén felfelé hajlik. Egyike legfeltűnőbb, legközismertebb poloskafajainknak (39. ábra). Feje, csápja és pajzsocskája fekete, vörös előhátán és félfedőjén fekete foltok vannak, a pászta majdnem teljesen fekete. A fedő kerek foltjának átmérője nagyobb, mint a fedő szélességének harmada. A potroh hátlemezei feketék, a connexivumok vörösek. Lábai feketék. Szárnyai különböző fejlettségűek lehetnek. Előfordul, hogy az első és hátsó szárny is teljesen kifejlődött (teljes szárnyú), vagy a hátsó szárny hiányzik, illetve a félfedő hártyája úgyszólván hiányzik, és a hátsó szárny is csökevényes (rövidszárnyú alak). Hasoldala fényes feketésbarna vagy fekete, a tor oldallemezei és a potroh vörösén szegélyezett. Miután alapszíne citromsárgától a vörösig változó lehet, és a fekete foltok alakja és kiterjedése is változó, számos változatát írták le. 10–12 mm.

A magas észak kivételével egész Európában elterjedt, a Mediterráneumban, Hátsó-Indiában, sőt Közép-Amerikában is kimutatták. Magyarországon mindenfelé előfordul, az Alföldön mégsem olyan gyakori, mint hegy- és domb-

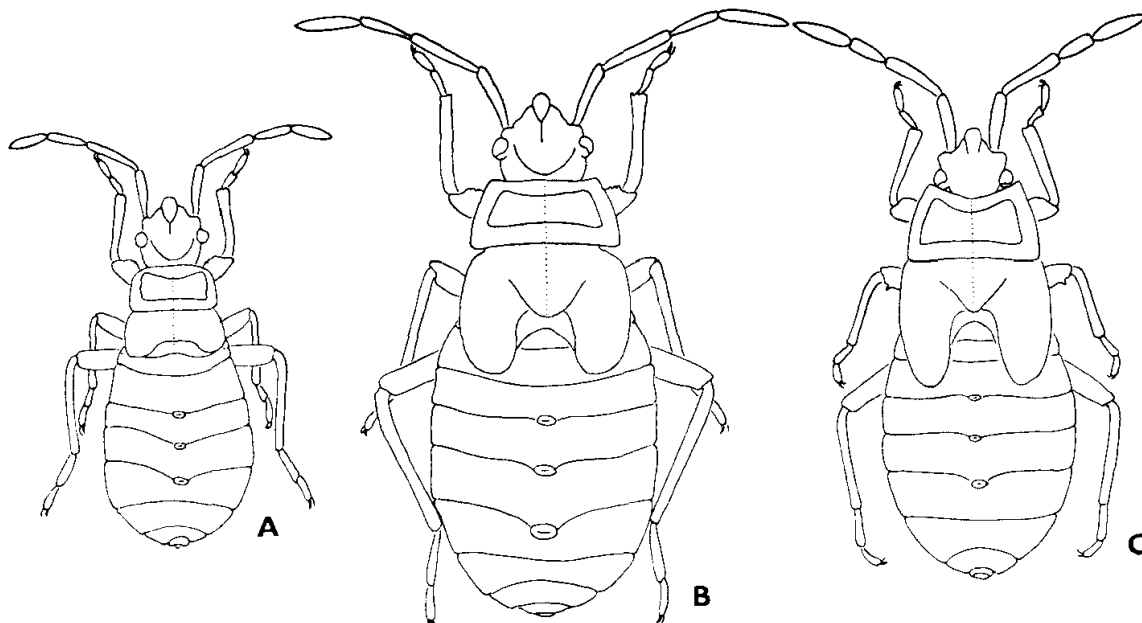
vidékeinken. Tápnövénye a hárs és számos mályvaféle, ezek termését fogyasztja. Mivel ezeket a növényeket gyakran ültetik parkokba, kertekbe, utak szélére, a fajjal gyakran találkozunk. Néha több száz egyed mászkál egy-egy öregebb hársfa törzsén, lárvák és imágók együtt. Lárvája hasonlít az imágóhoz, szintén vörösfekete színezetű (40. ábra: A, B). Feje fekete, az előhát fekete, vörösen szegélyezett. A szárnykezdemények élénk feketék, a potroh vörös, hátul szürkés. A bűzmirigyek 3 kivezetőnyílásának környéke fekete. Lárvai októberig találhatók, imágói telelnek át. Ezek már az első napfényes meleg napokon előmásznak sütékérezni, és a kora tavaszi verőfényen párzanak (vö. verőköltő). A párzó felek egymásnak háttal helyezkednek el. Mivel párzásuk órákon át tart (néha 24 órán túl is), gyakran van alkalmunk megfigyelni, ahogy — rendszerint a nagyobb testű nőstények — párjukat magukkal vonszolva mászkálnak (innen egyik népi neve: tolatóbogár). Fehér petéit a nőstény kéregrepedésekbe, avarba, mohábarakja. A lárvák nyár elején jelennek meg. A frissen kelt lárvák és imágók eleinte vörösek, a fekete szín csak fokozatosan jelenik meg rajtuk. Az utóbbi időben elterjedt mint kísérleti állat, mivel laboratóriumban könnyen tartható különféle magvakon és vízen — *Susztərbogár* (= *Verőköltő bodobács*)

apterus (LINNÉ 1758)

- 2 (1) **Teste barna-sárga mintás.** Az előhát pereme és a félfedő szegélye nem áll fel. Az előző fajnál valamivel kisebb. Feje, csápja, előhátának közepe, pajzsocskája, potroha és lábai barnásfeketék, az előhát hátsó része és a fedő barna. Az előhát és a fedő durván pontozott, ráncos szegélyén élénk sárga sáv húzódik. A pajzsocska elszórtan pontozott, finoman ráncolt. Szárnyainak fejlettsége az előző fajnál leírtakhoz hasonlóan változik. 7—9 mm.

Délkelet-Európában, Elő-Ázsiában elterjedt faj. Magyarországon számos lelőhelyről előkerült, de hegyvidékeinkről nem ismert. A kifejezetten meleg területek lakója, a talajon él. Egyes források szerint az akác magvát, illetve különböző lágyszárú növények termését szívja. Életmódja az előző fajéhoz hasonló, ősszel néha a felső talajrétegekbe ássa magát és ott telel át

marginatus (KOLENATI, 1845)

40. ábra. A: *Pyrrhocoris apterus* LINNÉ 4. stádiumú és B: 5. stádiumú lárvája — C: *Scantius aegyptus* LINNÉ 5. stádiumú lárvája (Eredeti)

2. nem: *Scantius* STÅL, 1865

Az előző nem fajihoz hasonlók, színezetük vörös-fekete. A szipóka-csatorna elől kiszélesedik, eleje felülről jól látszik. A csáp ízei nagyjából egyforma vastagok, bár a 2. íznek csak a viszonylag erősen vastagodó vége olyan, mint a többi íz. A csáp 2. íze jóval hosszabb, mint a 4. íz, a 3. íz a legrövidebb. Az előhát pereme és a fedő tövi szegélye nem vagy csak nagyon enyhén felhajló. Hasoldaluk nem fényesebb, mint a hátoldal.

A nemnek Európában 2 faja él, az egyik előfordulása lehetséges hazánkban is.

- — A fedő sárgászöld vagy vörös, közepén kerek, fekete folt van. A folt átmérője kisebb, mint a fedő szélességének harmada. A fej, a csáp, az előhát harántfoltja és a pajzsocska fekete, a pászta, a lábak és gyakran a fedő kerek foltja barna, a hártya barna. A középső combon fejlett tövisek lehetnek. 8—10 mm.

Mediterrán faj, mely keletre Turkesztánig elterjedt, előfordulása nálunk lehetséges. Talajon, kövek alatt, kifejezetten meleg helyeken él. Életmódja nem kielégítően ismert. Lárvája (40. ábra: C) az imágóhoz hasonló, vöröses színű

[aegyptus (LINNÉ, 1758)]

7. család: BERYTIDAE — SZÚNYOGPOLOSKÁK

Karcsú, erősen megnyúlt testű poloskák (42., 43., 46., 47. ábra). Csápjuk 1. ízének és combjaiknak vége megvastagodott, általában sötétebb is. Csápjuk hosszú, 4-ízű. Homlokukon gyakran keskeny, előreálló nyúlvány van, máskor erősen domború. Szemeik nem feltűnően nagyok, oldalt állnak. A pontszemek előtt harántbarázda húzódik. Az előhát megnyúlt, ritkán lapos, a teljes szárnyú példányoké domborúbb, mint a rövid szárnyúaké. A pajzsocska kicsiny, hátrafelé álló nyúlvány vagy hosszú tövis lehet rajta. A fedő elkeskenyedve hosszan hátranyúlik, a hártyán 5 ér van, melyek néha elmosódottak lehetnek. Lábaik vékonyak, hosszúak, a lábfej 1. íze jóval hosszabb a másikkal 2. ízénél.

Külsőjükben néha valóban szúnyogra emlékeztető poloskák. Legtöbb fajuk növényi nedveket szív, néhányuk az életmódja nem ismert. Általában napos, száraz területeken, tápnövényeik tövében vagy azok alatt találhatók a lárvák és imágók egyaránt, gyakran együtt is. Ritkán a növényekre is felkapaszkodnak. Lassú mozgásúak, mászásuk nehézkes, ritkán kapnak szárnyra. A nőstények petéiket a tápnövényre helyezik. Petéjük hosszú, hengeres, hosszában bordázott lehet, 4—6 kis mikropilaris nyúlvány lehet rajta (45. ábra: A). A lárvák (45. ábra: B, C) az imágókhoz hasonlítanak, 2 bűzmirigyük van, ezek nyílásai az 5. és 6. potrohszerv hátsó oldalán találhatók. Öt lárvaállapotuk van, általában évente 1 nemzedékük fejlődik és peteállapotban telelnek át.

Az egész világon a családnak nem egészen 200 fajt ismerjük, a palearktikus 10 nemből 5 nem faját élnek Magyarországon.

A n e m e k h a t á r o z ó k u l c s a

- 1 (4) A homlokon előreálló keskeny nyúlvány van, mely a szipóka tövén jócskán túlnyúlik (41. ábra: A). A pajzsocska tompa hegyben végződik (41. ábra: B) (1. alcsalád: *Berytinae*).

- 2 (3) A csáp 2. íze körülbelül 1,5-szer olyan hosszú, mint a 4. íz. A homlok nyúlványa előreáll, alsó szegélye ívelt (41. ábra: A)

1. nem: *Neides* LATREILLE, 1804

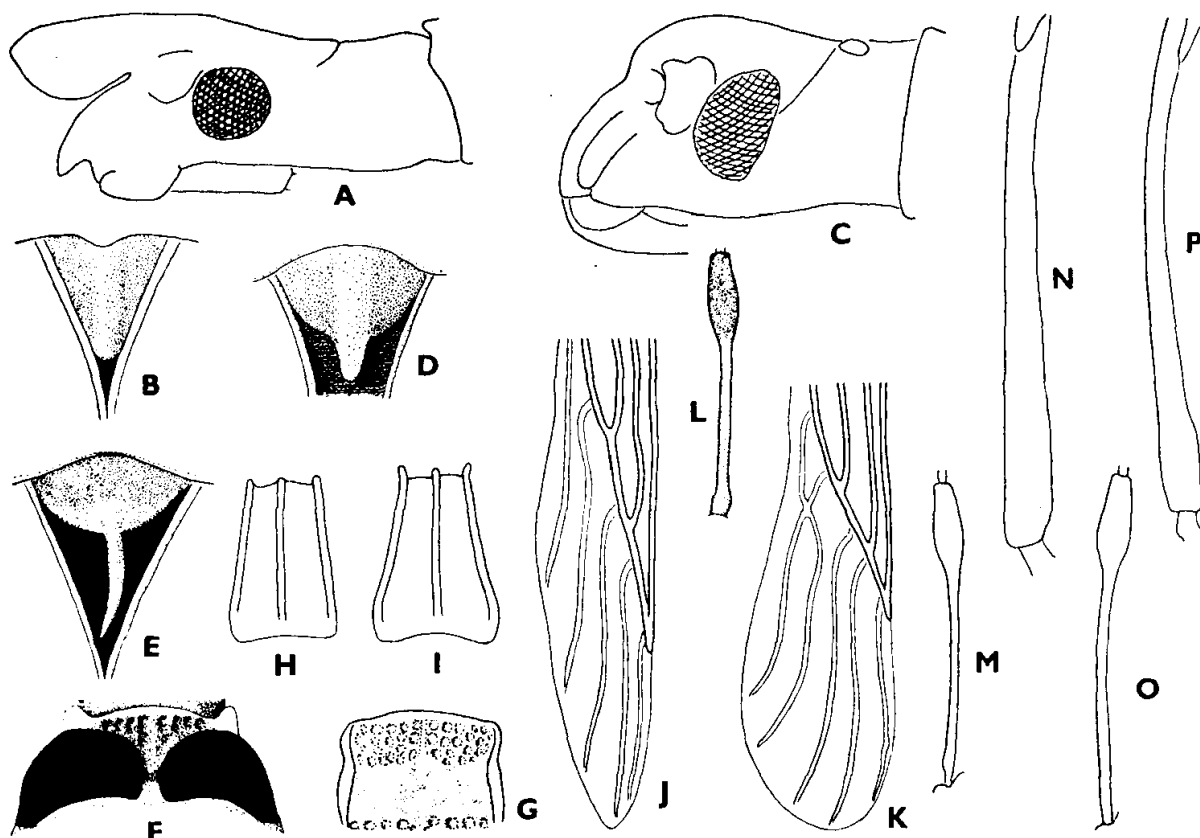
- 3 (2) A csáp 2. íze körülbelül fele olyan hosszú, mint a 4. íz. A homlok nyúlványa ráfekszik a homlokra, alsó szegélye éles kanyar után halad előre (44. ábra: A—I)

2. nem: *Berytinus* KIRKALDY, 1900

- 4 (1) A homlok lapos vagy domború, de nincs rajta előreálló nyúlvány (41. ábra: C). A pajzsocska töviszerű, tompa nyúlványban végződik vagy közepéből hátrahajló vaskos tövis áll ki (41. ábra: D, E) (2. alcsalád: *Metacanthinae*).

- 5 (6) A pajzsocska nyúlványa rövid, erős, hátrafelé áll (41. ábra: D). A csáp 3. íze 1,3-szer olyan hosszú, mint a 2. íz

3. nem: *Metatropis* FIEBER, 1859

41. ábra. A: *Neides tipularius* LINNÉ feje — B: *Berytinus hirticornis* BRULLÉ pajzsocskája — C: *Metatropis rufescens* HERRICH-SCHÄFFER feje és D: pajzsocskája — E: *Gampso-coris culicinus* SEIDENSTÜCKER pajzsocskája és F: előhátának elülső sarka — G: *Metacanthus annulosus* FIEBER előhátának elülső része — H: *Berytinus montivagus* MEYER-DÜR rövid szárnyú és I: teljes szárnyú alakjának előháta — J: *B. minor* HERRICH-SCHÄFFER és K: *B. striola* FERRARI szárnyereze — L: *B. crassipes* HERRICH-SCHÄFFER csápjának 1. íze — M: *B. signoreti* FIEBER csápjának 1. íze és N: *B. montivagus* MEYER-DÜR hátulsó combja oldalnézetben — O: *B. distinguendus* FERRARI csápjának 1. íze — P: *B. montivagus* MEYER-DÜR hátulsó combja oldalnézetben (Eredeti)

- 6 (5) A pajzsocska nyúlványa hosszabb, vékonyabb, feláll, illetve hátrafelé görbül (41. ábra: E). A csáp 3. íze nem hosszabb, mint a 2. íz.
- 7 (8) Az előhát elülső sarkain apró, sima felszínű kidudorodás van (41. ábra: F) 4. nem: *Gampsocoris* FUSS, 1852
- 8 (7) Az előhát elülső sarkain nincs ilyen apró kúp (41. ábra: G) 5. nem: *Metacanthus* COSTA, 1838

1. nem: *Neides* LATREILLE, 1804

Viszonylag nagy termetűek, karcsúak, lábaik, csápjuk nagyon vékony (42. ábra). A homlok nyúlványa előreáll, esetleg lefelé görbül, de nem fekszik a homlokra. A csáp 1. íze a leghosszabb, a 2. íz nagyjából 2-szer olyan hosszú, mint a 4. íz. Előhátuk nyújtott, csaknem téglalap alakú. A pajzsocska kicsiny, vége csúcsba fut ki. A félfedő a potrohon túlnyúlik, nagyon keskeny, a hártya sem szélesedik ki.

A nem 3 európai faja közül csak 1 él hazánkban, a másik 2 dél-európai és észak-afrikai elterjedésű.

- — Szalmasárga faj; feje, az 1. csápíz, a combok és a lábszár vége, valamint a lábfejek barnák. A homlok nyúlványa nem görbül sem lefelé, sem felfelé, előreáll. Feje nyújtott, szemei oldalt enyhén kidomborodnak (42. ábra). A csáp 1. íze körülbelül olyan hosszú, mint a 2. és 3. íz együtt, vége rövid szakaszon erőteljesen megvastagodott. A 4. íz fekete. Előháta hátrafelé egyenletesen emelkedik, hátulsó ötöde vízszintes. Fején és előhátán rövid, elfekvő, világos sörtézet van. Lábai hosszúak, a combok vége nem nagyon hirtelen vastagszik meg. Félfedői hosszúak, csúcsuk felé enyhén kiszélesednek. A fedő sárga, belső szegélyén sötétbarna foltok vannak. A hártya áttetsző, színtelen, az ereken barnás foltok lehetnek. 10—11 mm.

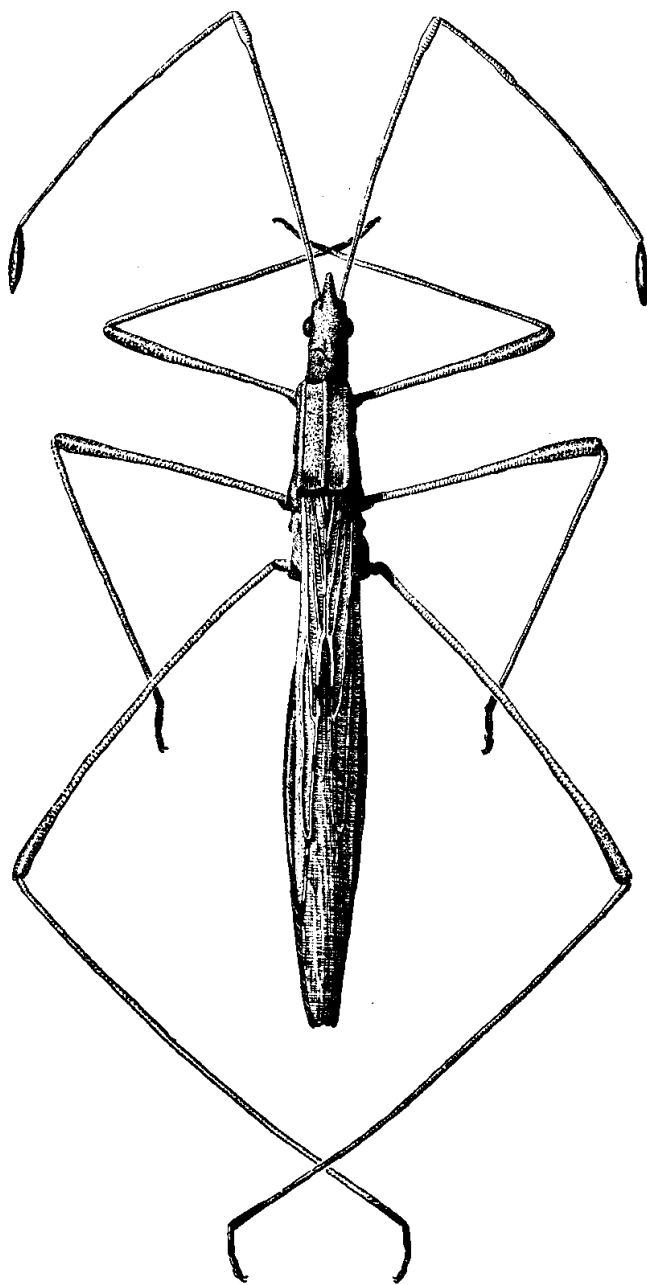
Egész Európában elterjedt, hazánkban is gyakori, mindenfelé megfogták. Napos helyeken, csarab (*Calluna vulgaris*), üröm (*Artemisia*), seprőzanót (*Sarothamnus scoparius*), gémmorr (*Erodium*), beléndek (*Hyoscyamus*) és ökörfarkkóró (*Verbascum*) alatt található. Imágóit március közepétől októberig fogták, s ez megerősíti az irodalmi adatokat, hogy tudniillik kifejetten telet át. Petéit tavasszal fűszálakra, illetve a tápnövényre rakja. A frissen kikelt példányok világosabbak, mint az áttelelték — K ö z ö n s é g e s s z ú n y o g p o l o s k a

tipularius (LINNÉ, 1758)

2. nem: *Berytinus* KIRKALDY, 1900

Közepes vagy kis méretű poloskák, karcsúak, általában sárgásbarna színűek (43. ábra). Homlokuk nyúlványa erősen megnyúlt, előreáll, felülről takarja a fejpajzsot és a pofákat. Fejük hátrafelé szélesedik. Csápjuk — a

többi szúnyogpoloskáéhoz viszonyítva — rövid. Előhátuk domború, de többé-kevésbé sík lapok határolják, melyek hosszanti tarajokban találkoznak. A középén és kétoldalt futó hosszanti tarajok meghosszabbításában az előhát

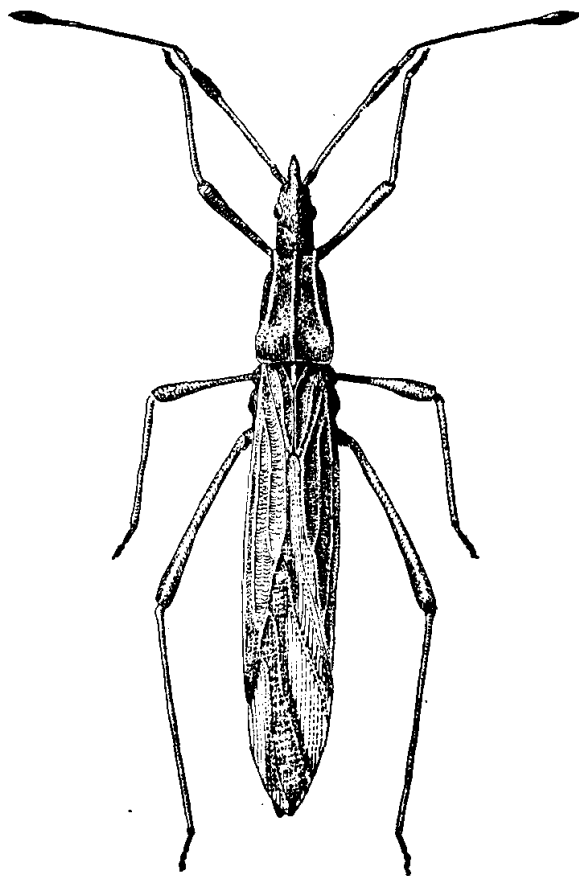

42. ábra. *Neides tipularius* LINNÉ nősténye (Eredeti)

elülső szegélyén 3 előreálló fog van. Lábaik is viszonylag rövidek, combjaik erősek, a combok vége különböző hosszúságban, illetve különböző mértékben megvastagodott, színe is jellemző lehet a fajokra. A pajzsocska viszonylag kicsiny, felülete domború. Félfedőjük gyakran megrövidült, a rövid és teljes szárnyú példányok előháta is jelentősen különbözik (41. ábra: H, I). A fedő csúcsa sötétbarna. A hártján az erek között elmosódó sávok lehetnek.

A nem 19 palearktikus faja közül hazánkban 9 faj került elő, 1 további előfordulása várható.

- 1 (2) A csápokon a csáp átmérőjénél jóval hosszabb, elálló szőrök vannak. Világos, sárgás színű állat. Feje hosszú, a homlok nyúlványa előremered (44. ábra: A). A csáp 1. ízének vége rövid szakaszon

43. ábra. *Berytinus montivagus* MEYER-DÜR hímje (Eredeti)

megvastagodott, itt barna, a 4. íz sötétbarna. Előháta nem túl domború, oldala egyenes. A pászta hegye és a fedőt belülről határoló szegély barna. A hártján hosszanti, hátrafelé szélesedő barna sávok vannak. A combok vége enyhén, egyenletesen vastagszik, oldalról kissé lapított. 7—9 mm.

Közép- és Dél-Európában, valamint Kisázsiában elterjedt faj, Magyarországról csak néhány példánya ismeretes (Budapest, Gödöllő). Száraz, homokos területeken mezei üröm (*Artemisia campestris*) alatt található. Kifejletten telet át. A nőstény petéit májusban rakja le, egyesével vagy párosával, a tápnövény szárára, levelére. Lárvai zöldek

hirticornis (BRULLÉ, 1835)

- 2 (1) A csápok kopaszok, vagy rövid elfekvő szőrözet van rajtuk.
- 3 (4) A homlok nyúlványa rövid, lekerekített (44. ábra: B). A csáp 1. ízének vége hirtelen megvastagszik, sötétbarna (41. ábra: L). A szipóka 3. íze túlnyúlik az előmell elülső szegélyén. Kis termetű, lapos, felülről nézve árpaszem alakú poloska. Színe okkersárga, a csáp 1.

és 4. íze, valamint a combok vége feketésbarna. Fején a pontszemektől a csápudorig hosszanti, lapos, világosabb dudor húzódik. Félfedője hátul kiszélesedik, a fedő és gyakran a pászta csúcsa is barna. A hártján a 2. és 3. ér között és a végén elmosódó barna folt van. 4,5—5,8 mm.

Eurosibériai faj, Magyarországon csak néhány példányát találták (Rákospalota, Balf, Holics, Bükk). Száraz helyeken madárhúr (*Cerastium*) fajokon él, kifejtetten telet át. Az új nemzedék nyár végére fejlődik ki

crassipes (HERRICH-SCHÄFFER, 1835)

- 4 (3) A homlok nyúlványa, ha rövid is, csúcsosabb. A csáp 1. ízének vége enyhébben vastagodott. A szipóka 3. íze nem éri el az előmell elülső szegélyét.
- 5 (6) A hátulsó comb legalább 1,1-szer olyan hosszú, mint a fej és az előhát együttvéve. A combok enyhén, egyenletesen vastagszanak (45. ábra: E). A nem legnagyobb hazai faja. Feje hosszú, a homlok nyúlványa fejlett, oldalnézetben püspöksüveghez hasonló (44. ábra: C). Csápja hosszú, az 1. íz a vége felé fokozatosan vastagszik, majd hengeres, a vége nem sötét, a 3. íz vége sötét. A rövid (keskeny) szárnyú példányok előhátának oldala egyenes (45. ábra: D), a teljes szárnyúaké kifelé ívelt, hátul feldomborodik (45. ábra: E). Lábai viszonylag hosszúak, combjai egyenletesen vastagszanak, végük világos. Félfedői a potrohon túl érnek, keskenyek, a rövid szárnyú példányoké hegyes csúcsban végződik. A hártja 2 belső ere rendszerint nem képez sejtet (mint a 41. ábra: J), a rövid szárnyú példányok keskeny hártáján az erek gyakran szorosan egymás mellett futnak, néha hosszú darabon egyesülnek. A pászta és a fedő csúcsa feketésbarna, a hártján barna folt van. 7—9 mm.

Eurosibériai faj, de Észak-Afrikában is előfordul. Hazánkban közönséges, homokos területeken, réteken, legelőkön sok helyen előfordul. Tápnövényei iglice (*Ononis*) fajok. Többnyire a növények tövében, illetve alattuk a talajon és az elszáradt növényi törmeléken mászkálva található. Petéit (45. ábra: A) a tápnövény szárára, levelére rakja. Lárvai a kifejtettekhez hasonlóan élnek, zöldek, az 5. stádiumú lárva homloknyúlványa az imágóéhoz hasonlít (45. ábra: B, C). Kifejtetten telet át, évente 1 nemzedéke fejlődik, lárvai a nyár derekán találhatók

clavipes (FABRICIUS, 1775)

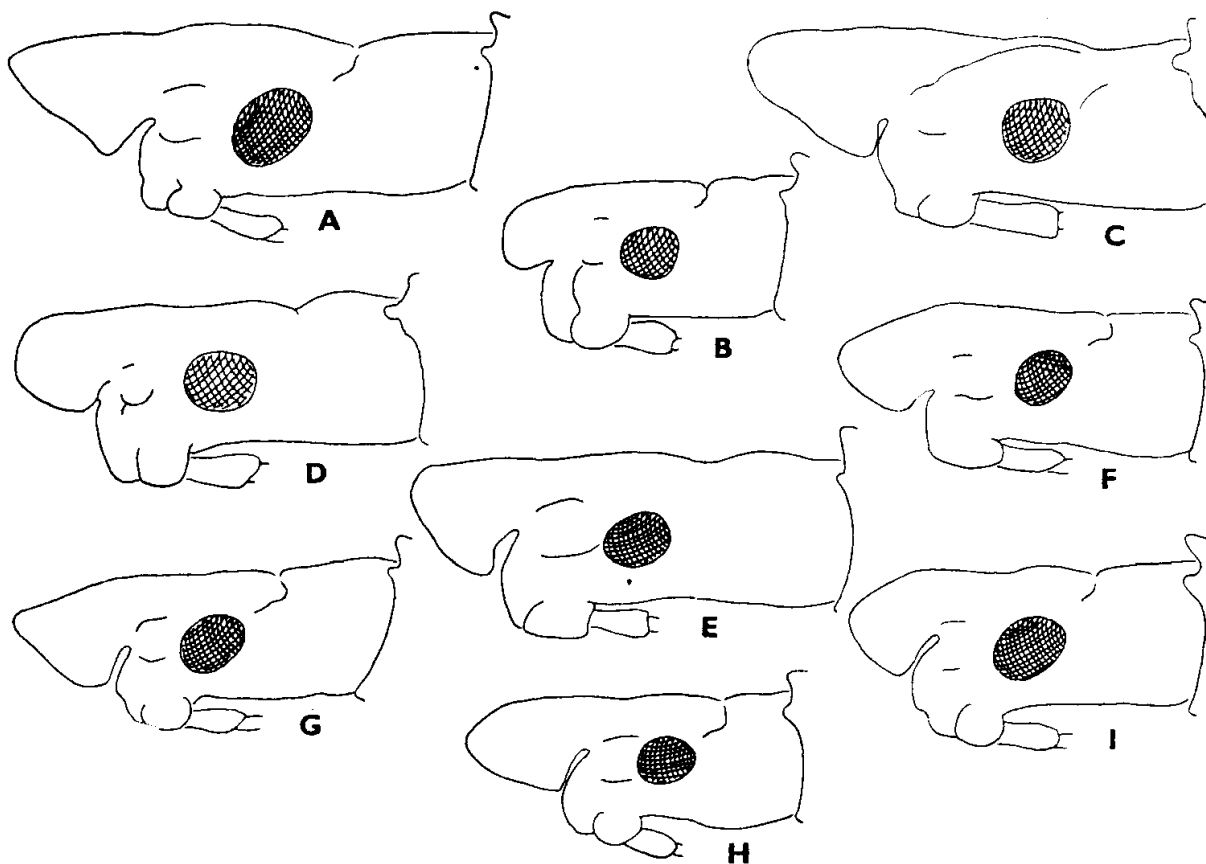
- 6 (5) A hátulsó comb legfeljebb körülbelül olyan hosszú, mint a fej és az előhát együttvéve. A combok gyakran hirtelen vastagszanak, s végük sötét. A homlok nyúlványa kisebb, mint az előző fajé.
- 7 (8) A hártja 2 belső ere közt nincs harántér, így ezek nem képeznek kicsiny sejtet (41. ábra: J) (a példányok egy kicsiny hányadánál ez a bélyeg nem áll). A homlok nyúlványa rövid, enyhén kúpos (44. ábra: D). Feje viszonylag rövid, a csápudor csúcsa és az összetett szemek hátulsó szegélye közti távolság nagyobb, mint a csápudor csúcsa és a homloknyúlvány csúcsa közti távolság. A csáp 1. ízének

vége erősen megvastagodott, sötét, a 3. íz vége fekete. Előháta lapos, trapéz alakú, a teljes szárnyú példányoké hátul feldomborodik. Lábai vékonyak, a combok vége erőteljesen megvastagszik, feketésbarna. A fedő csúcsa sötétbarna, a hártán az erek közt elnyújtott barnás foltok vannak. A rövid (keskeny) szárnyú példányok hártáján az egymáshoz közel futó erek összeolvadhatnak. 4—7 mm.

Az egész Palearktikumban elterjedt faj, hazánkban elszórtan csak néhány helyen fogták (Budapest, Kemence, Sátoraljaújhely). Száraz területeken pillangós-virágúak, pl. lóhere (*Trifolium*) alatt él. Kifejletten telét át, új nemzedéke nyár elején jelenik meg. Lárvai zöldek — *K i s z ú n y o g p o l o s k á*

minor (HERRICH-SCHÄFFER, 1835)

- 8 (7) A hártya 2 belső ere közt, a tövükhöz közel, harántér található (41. ábra: K). A homlok nyúlványa hosszabb, rendszerint kúpos (44. ábra: E—I).
- 9 (18) A csáp 3. ízének vége sötét, gyakran fekete. Ha világos, ez esetben a fejen oldalt nincsenek sötét csíkok.

44. ábra. A: *Berytinus hirticornis* BRULLÉ, B: *B. crassipes* HERRICH-SCHÄFFER, C: *B. clavipes* FABRICIUS, D: *B. minor* HERRICH-SCHÄFFER, E: *B. distinguendus* FERRARI, F: *B. striola* FERRARI, G: *B. signoreti* FIEBER, H: *B. geniculatus* HORVÁTH és I: *B. montivagus* MEYER-DÜR feje (Eredeti)

- 10 (15) A combok, de legalább a hátulsó comb egyenletesen vastagszik meg, a megvastagodott rész általában nem sötétebb, mint a tövi rész (41. ábra: N).
- 11 (12) A fejen oldalt sötét csíkok vannak, legalább az, amely az összetett szemeken halad át, feltűnő. A homlok nyúlványa elöl feltűnően lejt (44. ábra: F). A homlok nyúlványa viszonylag fejlett. A csáp 1. ízének csúcsi harmada vastagodott meg. A csáp egyszínű okkersárga, csak a 3. íz vége és a 4. íz feketésbarna. Az összetett szemek laposak. A trapéz alakú előhát a hátulsó sarkain feldomborodik. Lábai hosszúak, combjai erősek. A középső comb rövidebb, mint az előhát középvonalban mért hosszúsága. A lábak egyszínűek, csak a lábszár vége és a lábfejek sötétebbek. Félfedője széles, a pászta vége barna, a fedő vége feketésbarna. A hártya ereinek tövén kicsiny, az erek közt nagy, elnyújtott, gyakran egyenetlen körvonalú és sötétségű barna foltok vannak. 6—6,5 mm.

Mediterrán faj, melynek elterjedési területe északon felhatol a Kárpát-medencéig. Magyarországon mindössze Budapesten és Simontornyan gyűjtötték. Életmódja ismeretlen, a hazai kifejlett példányokat június közepén, illetve szeptember—októberben fogták

striola (FERRARI, 1874)

- 12 (11) A fejen oldalt nincsenek sötét csíkok. Ha a szemeken halvány csík haladna keresztül, ez esetben a hátulsó comb erőteljesebben megvastagszik. A homlok nyúlványa más.
- 13 (14) Az elülső comb ugyanolyan hosszú, mint az előhát a középvonalban. A csáp 1. íze hosszának körülbelül egyharmadában megvastagodott (41. ábra: M), általában ezen a részen sem sötét; az íz nincs 3-szor olyan hosszú, mint amilyen széles a fej az összetett szemek magasságában. Okkersárga, kis termetű. A homlok nyúlványa közepesen fejlett (44. ábra: G), gyakran csúcsos. A csáp egyszínű, csak a 3. íz vége és a 4. íz feketésbarna. Előháta sík, a hátulsó sarkak enyhén domborodnak. Rövid és teljes szárnyú alakja ismert, hazánkban eddig csak az utóbbi került elő. A félfedő egyszínű, a pászta és a fedő csúcsa sötét, a hártya erei mentén sötétbarna foltok lehetnek. Lábai egyszínűek, a 3. lábfejek feketésbarnák. 5,2—6,5 mm.

Európában, Kisázsiaiban és Észak-Afrikában elterjedt faj. Hazánkban néhány példányát találták, hegy- és dombvidékeinken (Budapest, Törökbálint, Bakony hegység, Velem). Életmódja ismeretlen

signoreti (FIEBER, 1859)

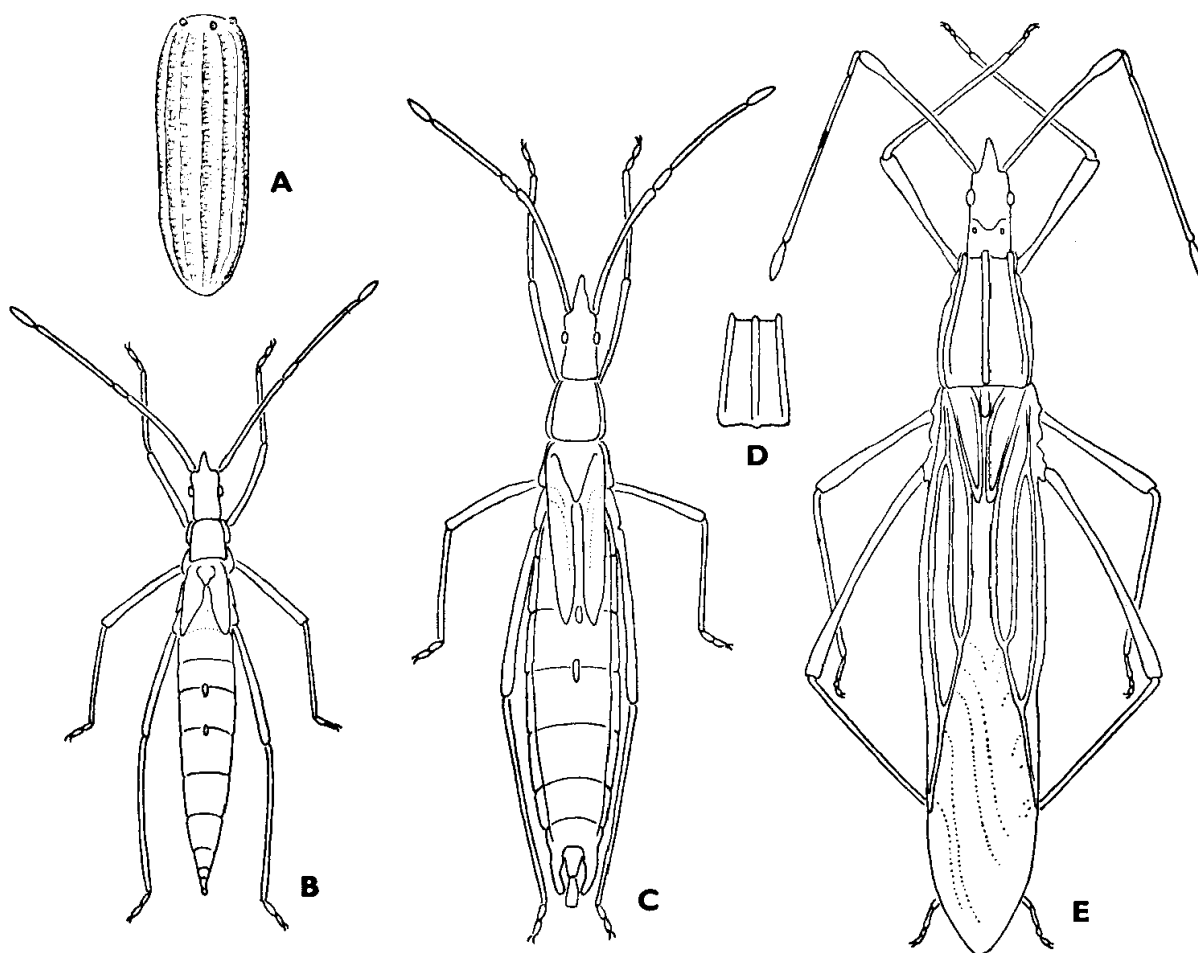
- 14 (13) Az elülső comb jóval hosszabb, mint az előhát a középvonalban. A csáp 1. íze hosszának körülbelül egynegyedében megvastagodott, itt általában sötétebb színű (41. ábra: O); ez az íz több mint 3-szor olyan hosszú, mint amilyen széles a fej az összetett szemek magasságában. Sárgásbarna, kis termetű szúnyogpoloska. A homlok nyúlványa többnyire magas (44. ábra: E). A pászta és a fedő csúcsa

sötétbarna, a hártya erei közt nyújtott barna sávok vannak. A hártya szegélye a 4. ér csúcsánál tompaszögben megtörik. Általában mindhárom lábfejíz barna. 6—7 mm.

Kevésbé ismert faj, eddig a Földközi-tenger északi partján fekvő országokból, Romániából és Magyarországról került csak elő. Egyetlen hazai lelőhelye (Sárszentmihály) az Alföldön van

distinguendus (FERRARI, 1874)

- 15 (10) Az elülső és középső comb a felénél, a hátulsó comb hosszának kétharmadánál erőteljesen vastagodni kezd (mint 41. ábra: P), a megvastagodott szakasz általában sötétebb színű.
- 16 (17) A homlok nyúlványa elöl lekerekített, nem hosszabb, mint amilyen magas (44. ábra: I). A combok megvastagodott része általában sötét színű, 1,5-szer olyan vastag, mint a vékony tövi szakasza. Kis termetű barnássárga faj (43. ábra). Feje nyújtott, összetett szemei gömbszerűen kiállnak. Az első 3 csápíz csúcsa és a 4. íz feketésbarna, vagy legalábbis sötétebb színezetű. Előháta enyhén domború. Combjai erősek, a 2. és 3. lábfejíz sötétbarna. A félfedők

45. ábra. A: *Berytinus clavipes* HERRICH-SCHÄFFER petéje, B: 4. stádiumú, C: 5. stádiumú lárvája, D: rövid szárnyú alakjának előháta és E: teljes szárnyú alakja (Eredeti)

hosszúak, végük lekerekített. A pászta csúcsa halvány, a fedő csúcsa sötétbarna. A hártya erei közt hosszú, határozott körvonalú barna foltok vannak. 5,8—6,8 mm.

A Földközi-tenger vidékén gyakoribb, de Skandináviáig felhatol. Magyarországon gyakori, főként hegy- és dombvidékeinken fordul elő. Száraz, gyakran homokos területek lakója, tápnövénye a komlós lucerna (*Medicago lupulina*). Kifejletten telél át, nyár elején petézik. Az új nemzedék nyár végén jelenik meg — **H e g y m á s z ó s z ú n y o g p o l o s k a**

montivagus (MEYER-DÜR, 1841)

- 17 (16) A homlok nyúlványa csúcsos, hosszabb, mint amilyen magas (44. ábra: H). A combok megvastagodott része általában nem sötétebb, 2-szer olyan vastag, mint a tövi szakasza. Kis termetű, okkersárga faj. Feje nyújtott, szemei gömbszerűen kiállnak. Az első 3 csápíz gyakran egyszínű világos, máskor az 1. és 3. íz csúcsa sötétebb, a 4. íz sötétbarna. Előháta keskeny, hátulsó sarkai feldomborodnak. Lábai vékonyak, a 2. és 3. lábfejíz sötét. A félfedők vége tompa aszimmetrikus csúcsba fut ki. A pászta és a fedő csúcsa sötét. A hártya erei közt a barna sávok néha hiányoznak, máskor a sávokat kerek, világos foltok szakítják meg. 4,5—5,5 mm.

Mediterrán faj, de elterjedési területe Szlovákiáig felhúzódik. Hazánkban nem túl gyakori, az Alföldön azonban számos helyen előkerült. Homokos, száraz területeken él, tápnövénye az apró lucerna (*Medicago minima*). Kifejletten telél át, az új nemzedék nyár közepén jelenik meg — **R é t i s z ú n y o g p o l o s k a**

geniculatus (HORVÁTH, 1885)

- 18 (9) A csáp 3. ízének vége világos. A fejen oldalt sötét csík húzódik az összetett szemek magasságában. Combjai egyenletesen vastagsznak meg. Közepes termetű sárgásbarna faj. Feje megnyúlt, a homlok nyúlványa magas, vége lekerekített, de lehet tompán csúcsos is. A csáp 1. ízének csúcsi negyede vastagodott meg, itt sötétebb. Az előhát hátrafelé szélesedik, hátulsó sarkai csak enyhén domborodnak ki. Lábai erősek, a combok töve vastag. A középső comb olyan hosszú, mint az előhát a középvonalban. A félfedő kiszélesedik, hátul ívelten csúcsos. A pászta csúcsa világos, a fedő csúcsa sötétbarna. A hártján lehet elmosódó, világosbarna sáv. 6,2—7,4 mm.

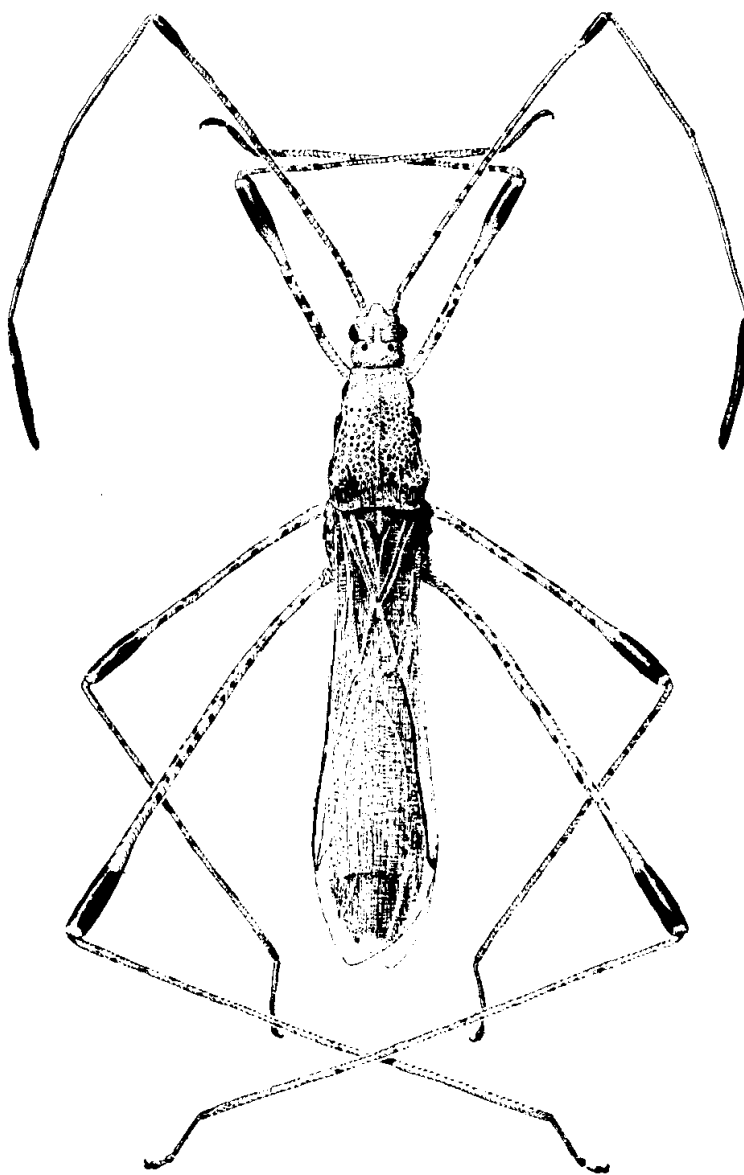
Az alig néhány példány alapján ismert faj a Kárpát-medencében (Deliblat, Duplaj, Lipik) és a Balkán-félszigeten fordul elő. Nálunk is előkerülhet

[**consimilis** (HORVÁTH, 1885)]

3. nem: **Metatropis** FIEBER, 1859

Közepes termetű, vörös színű poloskák. Lábaik, csápjuk hosszú, vékony (46. ábra). A homlokon nyúlvány nincs, domború, ezért a fejpajzs és a pofák felülről láthatók. Az előhát domború, hátul a középső taraj alatt is feldombo-

rodik. A pajzsocska kicsiny, félkör alakú, hátul vastag, enyhén felfelé álló nyúlványt visel. Félfedőjük áttetsző, a potroh végét eléri, a hártya erősen kiszélesedik.

46. ábra. *Metatropis rufescens* HERRICH-SCHÄFFER hímje (Eredeti)

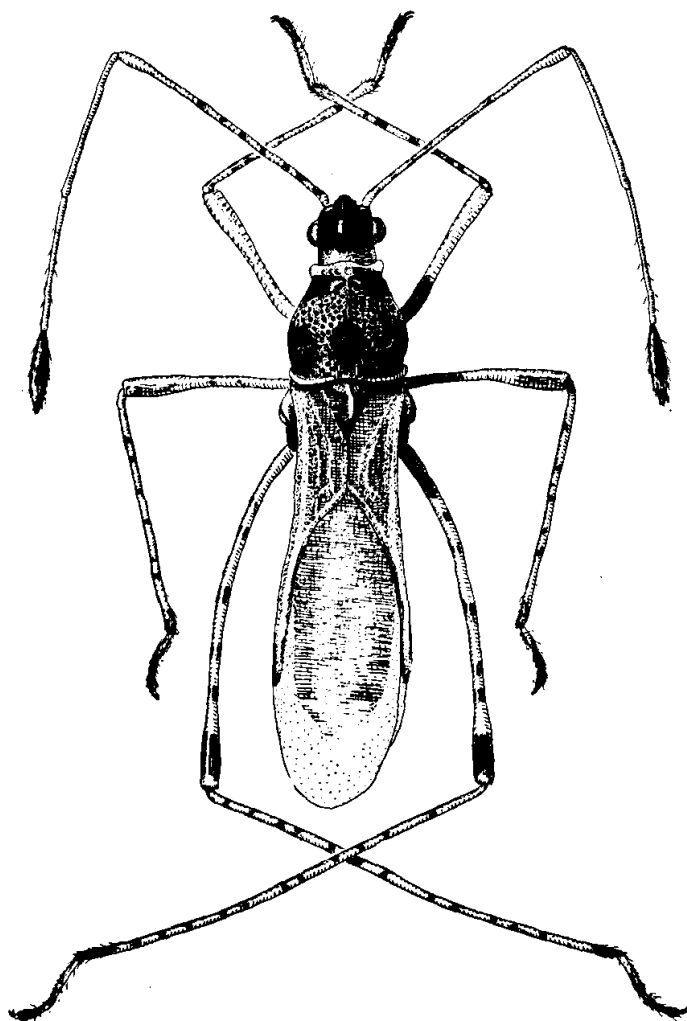
A nemnek Európában 1 faja él, ez nálunk is előfordul.

- — Viszonylag erőteljes testű, vékony lábú, vörösesbarna faj (46. ábra). Feje domború, az összetett szemek mögött, de a pontszemek előtt ívelt harántbarázda fut majdnem a közepéig. A csáp 1. íze hosszabb, mint a 2. és 3. íz együttléve, vége enyhén megvastagszik. A csáp 3. íze jóval hosszabb, mint a 2. íz. A 4. íz a legrövidebb, fekete. Előháta hátrafelé meredeken emelkedik, hátulsó ötöde hátrafelé erősen lejt. Lábai hosszúak, a combokon sötétbarna foltok vannak, végük megvastagszik, vörösesbarna. A félfedők fejlettek, a pajzsocska csú-

csától elkeskenyedve a fedők nagyon hosszan kifutnak. A hártya sárgás, áttetsző. 8—10 mm.

Egész Európában elterjedt faj. Hazánkban a Dunántúl több pontján (Zalai-dombság, Mecsek, Kőszegi-hegység, Bakony), illetve a Börzsönyben és Budapesten fogták, nem gyakori. Lomboserdőkben erdei varázslófűvön (*Circaea lutetiana*) él. Imágóit nálunk május és szeptember között gyűjtötték

rufescens (HERRICH-SCHÄFFER, 1835)

47. ábra. *Gampsocoris culicinus* SEIDENSTÜCKER nőténye (Eredeti)

4. nem: *Gampsocoris* FUSS, 1885

Kis termetű, szúnyogszerű poloskák (47. ábra). Fejük széles, fényes fekete, homlokuk domború, nyakuk gyakran sárga. Csápjuk hosszú, az 1. íz barna-sárga gyűrűk váltakoznak, az íz vége rövid szakaszon megvastagszik. A 4. íz sötét, vastag. Láruk hosszú, szintén barna gyűrűkkel, a combok erősek, végük enyhén megvastagszik. Előhátuk erősen domború, sárga, elülső részén a kétoldalt levő sima felszínű bemélyedések és a hátulsó sarkak, valamint a köztük levő dudor fekete. A pajzsocskán hosszú hátrafelé hajló világos tövis

van. A félfedők hosszúak, még a fedő erei is üvegszerűn átlátszóak. Teljes szárnyúak.

Egyes szerzők szerint ragadozók, mások szerint növényi nedveket fogyasztanak. A nemnek Európában 10 faja él, többnyire délen. Hazánkban 2 faj fordul elő.

- 1 (2) A potroh hasoldala fekete, legfeljebb a haslemezek hátulsó szegélye és sarka világos. Az előhát hátulsó sarka és középső fekete foltja közt a sárga szakasz nem vagy alig szélesebb, mint a középső fekete folt. A csáp 2. íze többnyire egyszínű sárga vagy sárgásbarna, ritkán halványbarna gyűrűk vannak rajta. Világosabb sárgásbarna faj, fekete mintázattal (47. ábra). Az előhát hátulsó sarka szélesen domborodik. A csápok feketék, hátulsó szegélyük sárgás. A potroh hátoldala és a connexivumok feketék. 4,1—4,7 mm.

Dél- és Közép-Európában elterjedt faj, Csehszlovákiától északra már nem fordul elő. Magyarországon szórványosan találták, elsősorban dombvidékeken. Tápnövényei: erdei tisztessű (*Stachys silvatica*), gyűszűvirág (*Digitalis ambigua*). Az imágók júniustól augusztusig kerültek elő

culicinus SEIDENSTÜCKER, 1948

- 2 (1) A potroh hasoldala piszkossárga (♂) vagy zöldessárga (♀), közepén fekete, elmosódó szélű sáv húzódik a potroh közepéig. Az előhát hátulsó-középső fekete foltja nagyon kicsiny, keskeny, jóval keskenyebb, mint a közte és a hátulsó sarkak közt levő sárga sáv. A csáp 2. ízén általában 4 barna gyűrű van. Az előző fajnál valamivel sötétebb alapszínű. Az előhát hátulsó sarkai keskenyen domborodnak ki. A csápok sárgásbarnák, a tövük lehet sötétbarna. A potroh hátoldalán széles fekete sáv húzódik, szegélye és a connexivumok sárgásak. 3,7—4,4 mm.

Egész Európában elterjedt faj, hazánkban ritka (Fót, Romhány, Zagyvapálfalva). 2 tápnövényét tartják számon, a tövises iglicét (*Ononis spinosa*) és a nálunk nem élő *O. repens*-t. A kevés előkerült példány alapján életmódjáról keveset lehet mondani, hazai példányait augusztustól októberig gyűjtötték —
T ü s k é s s z ü n y o g p o l o s k á

punctipes (GERMAR, 1822)

5. nem: *Metacanthus* COSTA, 1838

Kis termetű, karcsú poloskák, csápjuk, lábaik hosszúak, vékonyak. Fejük domború, a pontszemek előtt ívelt harántbarázda van. Az előhát elülső szegélye enyhén ívelt, sarkai lekerekítettek (41. ábra: G). Lábaik karcsúak, a combokon és a lábszárakon többnyire barna gyűrűk vannak. Pajzsocskájuk körszelet alakú, rajta hátrafelé-felfelé álló nyúlvány van. A félfedő töve keskeny, a fedő a pajzsocska csúcsától fokozatosan keskenyedve hosszan hátra nyúlik, a hártya kiszélesedik. A bűzmirigy nyílása hosszú csatornában folytatódik, mely a tor oldalán feltűnően kiáll.

A nem 3 európai fajából 2 él hazánkban.

- 1 (2) A fejtető elülső, a harántbarázda előtt levő része nem feltűnően domborúbb a hátulsó résznél. A lábakon és csápon halványbarna gyűrűzet van vagy még ez is hiányzik. A bűzmirigy csatornájának vége erősen hátrafelé görbül. A következő fajnál valamivel nagyobb, sárgás színű állat. Világos fején 5 hosszanti, sötétbarna sáv van, 1 a fej alsó középvonalában, 1—1 a toroktól, illetve az összetett szemektől halad kétoldalt hátrafelé. Előháta hátul feldomborodik, kiemelkedő hátulsó sarkai közt középen is dudoros. A combok vége erősen megvastagszik, világos. A pajzsocska nyúlványa erős. A félfedők egyszínű áttetsző sárgásbarnák, a fedő erein barna foltok lehetnek. A potroh hátoldalán pirosas foltok vannak. 8—9,5 mm.

Mediterrán faj, elterjedési területének északi határa hazánkban van. Magyarországon eddig egyetlen példányt fogtak, a múlt század végén Budapesten. Tápnövénye a borzas fűzike (*Epilobium hirsutum*). Életmódja ismeretlen

meridionalis COSTA, 1838

- 2 (1) A fej elülső, a harántbarázda előtt levő része erősen feldomborodik, sötétbarna, középen világos csíkkal. A lábakon és a csápon feltűnő barna gyűrűk vannak. A bűzmirigy csatornájának vége egyenes vagy enyhén előrehajlik. Sárgásbarna faj, barna mintázattal. A fejpajzs és a homlok sötétbarna, világos hosszanti csíkokkal. Előháta domború, hátulsó sarkai között kicsiny dudor van. A combok vége erősen megvastagszik, a vastag szakaszon barna gyűrű van. A pajzsocska nyúlványa vékony, enyhén felfelé görbül. A félfedő sárgásbarna, csak a fedő egyes erei vörösesbarnák. A hártya kiszélesedik, eléri vagy nagyon megközelíti a potroh végét. A potroh hátlemezeinek hátulsó részén sötét sáv húzódik. 5 mm.

Eddig csak a Kárpát-medencéből ismert faj, Magyarországon csak Kámról került elő. Életmódjáról semmit sem tudunk (= *breviceps* HORVÁTH, 1905)

annulosus FIEBER, 1859

8. család: PIESMIDAE — RECÉSPOLOSKÁK

Apró termetű, tojásdad, lapos testű poloskák (48. ábra). Előhátuk pereme, ritkán maga az előhát is, valamint a félfedő csipkézett, emiatt fajait sokáig a Tingidae családba sorolták. Fejük rövid, a pofák előre felé megnyúlva a fejpajzson túl végződnek (49. ábra: A). Csápjuk 4-ízű. Az előháton alacsony hosszanti tarajok vannak, oldalt perembe fut ki. Légzőnyílásaik a 2—5. potrohszelvény hátoldalán és a 6—7. potrohszelvény hasoldalán vannak. Lábfejeik 2-ízűek. A hímek ivarszelvénye a hátoldal felé nyílik, a 8. potrohszelvényben helyezkedik el, a paramerek kicsinyek (49. ábra: D). A nőstények 8. és 9. haslemeze középen felhasított, tojócsövük rövid (49. ábra: E).

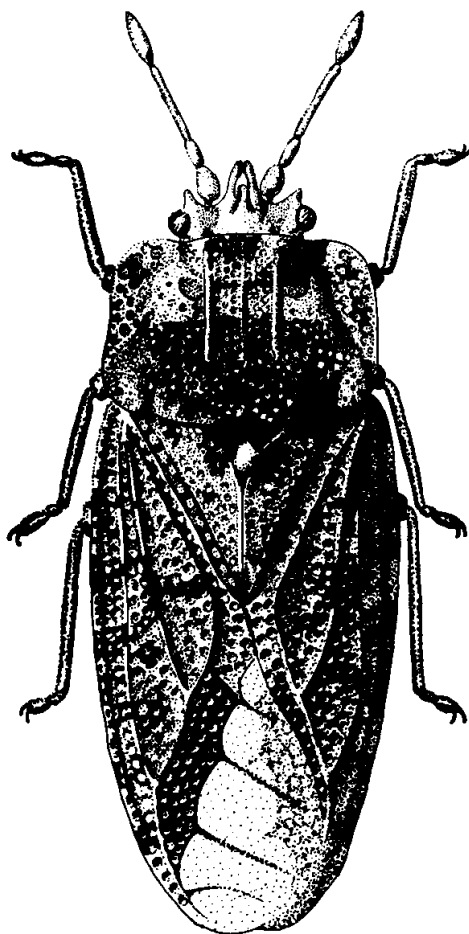
Só- és nitrogénkedvelő növények nedveit, elsősorban libatopféléket (*Chenopodiaceae*), székfűféléket (*Caryophyllaceae*) és amaránt-féléket (*Amaranthaceae*) szívogatnak. Az imágók és a lárvák a növények levelein, gyakrabban tölevélrózsákban vagy a növények alatt a talajon

találhatók. Lassan mozognak. Petéiket a tápnövény levelének fonákjára ragasztják. Petéik hosszú tojásdadok, egyik oldaluk domborúbb, a petén 5—6 mikropylaris nyúlvány van. A lárvák 4 stádiumon mennek keresztül, az imágókhoz hasonlóak, de csipkészetük nincs (37. ábra: C). Fejükön a pofák erősen megnyúltak. 2 bűzmirigyük van, melyek a 4. és 5. potroh-szelvény hátoldalán nyílnak. Többnyire kifejezetten telelnek át.

A családnak 3 neme ismert, faunaterületünkön csak 1 nem fajai fordulnak elő (= *Zosmenus* auct.).

1. nem: *Piesma* LEPELLETIER & SERVILLE, 1843

Apró termetű, lapos testű, változékony poloskák, hosszuk ritkán haladja meg a 3 mm-t. Színezetük többnyire sárga-világosbarna, néha élénkebb barna

48. ábra. *Piesma quadratum* FIEBER hímje (Eredeti)

folttokkal. Csápjuk körülbelül olyan hosszú, mint az előhát. A fejen csáp-dudor van, efölött az összetett szemek előtt szem előtti dudor is lehet. Az előrenyúló pofák a fejpajzson túlérnek, a hímeké hosszabb, mint a nőstényeké. Szemeik oldalt erősen kiállnak. Előhátuk ritkán lapos (egyes fajok rövid szárnyú példányain), többnyire azonban erősen domború, 2, 3 vagy 5 taraj található rajta. Az előhát oldalt csipkés perembe fut ki. Pajzsocskájuk kicsiny csúcsa megvastagszik, a félfedők közül többnyire kiemelkedik. A félfedők megrövidülhetnek, a hártya ilyenkor megrövidül, esetleg el is tűnik, a félfedő teljes egészében csipkés. A rövid szárnyú példányok félfedőin a pászta és a

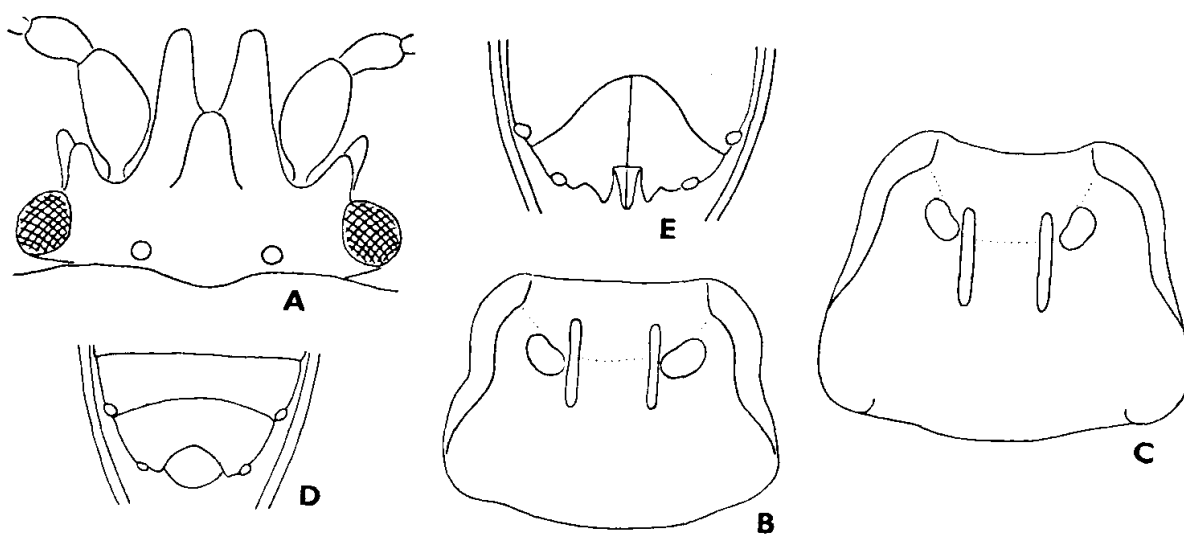
fedő teljesen összeforrt. A teljes és rövid szárnyú alakok közt az átmenetek egész sora lehetséges. A rövid szárnyú példányok pontszemei hiányoznak, helyüket barna foltok jelzik, előhátuk is gyengébben fejlett (49. ábra: B, C). Lábaik rövidek, erősek.

A nemnek a Holarktikumban és Afrikában mintegy 35 faja él, melyeket legújabban 3 alnembe soroltak. Magyarországon 2 alnem 6 faja ismert, 1 további faj előfordulása várható.

- 1 (4) Az előháton csak 2 hosszanti taraj van. A csápdudor fölött hiányzik a szem előtti dudor (50. ábra: A—D) (1. alnem: *Piesma* s. str.).
- 2 (3) A homlok egyenletesen domború. A csápdudorok rövidek és tompábbak (50. ábra: C, D). Az előhát keskenyebb, elülső része 1—1,25-szor olyan széles, mint a középvonalban mért hossza. Az előhát pereme keskenyebb, többnyire egy csipkesorral. A pofák a fejpajzson túlérnek, de végük ritkán hajlik befelé. A csápdudor és a pofák rendszerint világosak, a fej többi része sötét, a fejpajzs fekete. Az előhát hátulsó része domború, a rövid szárnyú példányoké kevésbé (49. ábra: B, C), elülső része világos, csak a tarajok végénél van 1—1 sötét kerek folt. A teljes szárnyú példányok félfedői a potrohon jócskán túlnyúlnak, a hártya egyszínű, erei sötétbarnák. A rövid szárnyú példányok félfedői a potrohon alig nyúlnak túl, a hártya is csipkézett, s a félfedők belső szegélye enyhén öblös, csak csúcsuk fedí egymást. A fedő töve világossárga, a félfedő többi része többé-kevésbé egyszínű piszkossárga. 2—3 mm.

Az egész Palearktikumban elterjedt faj, mely hazánkban is mindenfelé előfordul. Tápnövényei libatopfélék (*Chenopodiaceae*), melyeken, illetve azok tövén néha tömegesen található. Kifejletten telél át, imágóit itthon márciustól októberig gyűjtötték, lárvái a nyári hónapokban találhatók — K ö z ö n s é g e s r e c é s p o l o s k a

capitatum (WOLFF, 1804)

9. ábra. A: *Piesma kochiae* BECKER feje — B: *P. capitatum* WOLFF rövid szárnyú és C: teljes szárnyú alakjának előháta — D: *P. quadratum* FIEBER hímjének és E: nőstényének potrohvége alulról (Eredeti)

- 3 (2) A homlok közepén enyhén domború, kétoldalt sík vagy homorú. A csápdudorok hosszabbak, gyakran hegyesek (50. ábra: A, B). Az előhát szélesebb, elülső része 1,18—1,28-szor olyan széles, mint a középvonalban mért hossza. Az előhát pereme gyakran két csipkesorral, ha az egyik sor rendszertelen is. A pofák a fejpajzson jócskán túlnyúlnak, hegyük gyakran befelé görbül (50. ábra: A, B). A fej többnyire világosabb, mint az előző fajé, a pofák világos foltja a fejpajzsot gyakran körülfogja. Az előhát domború, elülső szegélye világos, a szegély hátulsó határán 2 sötét folttal. A teljes szárnyú példányok félfedői a potrohon jócskán túlnyúlnak. A rövid szárnyú példányok félfedői is túlnyúlnak a potrohon, de csak kismértékben, a hártya nem csipkés, de megrövidült és keskenyebb. A fedő töve világos, az erek között és a szegélyén elszórtan világos foltok vannak. A hártya egyszínű, erei sötétebbek. 2,3—3,1 mm.

Az egész Palearktikumban elterjedt faj. Magyarországon a nem egyik leggyakoribb faja, mindenfelé előfordul. Életmódja az előző fajéhoz hasonló —
N y a k a s r e c é s p o l o s k a

maculatum (LAPORTE, 1832)

- 4 (1) Az előháton legalább 3 taraj van, bár a középső taraj néha nehezen vehető észre, csak a csipkézet alapján ismerhető fel, vagy a középső taraj rövid. A csápdudor töve fölött szem előtti dudor is van (49. ábra: A) (2. alnem: *Parapiesma* PERICART, 1974).
- 5 (12) Az előháton 3 taraj van.
- 6 (7) Az előhát peremének széle ívelt vagy egyenes, legfeljebb enyhén és egyenletesen öblös (48. ábra). Homloka közepén domború, oldalt ellaposodik, a csápdudorok tompák, kicsik. A pofák vége befelé görbül, a hímeké hosszabb, mint a nőstényeké. A tarkább példányokon a fejpajzs oldalain sötét sáv húzódik. A csáp 1. íze körte alakú, vastag, a 3. íz körülbelül 1,5-szer olyan hosszú, mint a 4. íz. Az előhát pereme kétsoros, közepén, ahol az előhát oldala beöblösödik, leggyakrabban 3-soros. A frissen kikelt példányok világosak, fokozatosan színesednek ki. Az előháton néha sötét foltok vannak, hátulsó része többnyire sötétebb piszkossárga, elülső sarkain gyakran világos folt van, mely a peremre is áttérjed. A pajzsocska legtöbbször fekete, a hegye világossárga. A félfedők megrövidülhetnek, a rövid és teljes szárnyú példányok közt számos átmenet lehet, de a hártya, ha mégoly keskeny is, megmarad. A fedő töve és a szegélye a pászta csúcsa mögött világos, a fedő többi részének mintázata az egyszínű világossárgától a sárga foltos gesztenyebarnáig változatos lehet. A tarka példányokon a fedő szegélyét váltakozó sárga-barna mintázat díszíti. A hártya erei sötétek, az erek közt ritkán füstszerű foltok vannak. 2,1—3,3 mm.

Európában és Ázsia nyugati területein elterjedt faj, amely sok helyen elszaporodva komoly mezőgazdasági károkat is okoz, elsősorban tengerparton vagy sós, szikes területeken. Magyarországon is gyakori, de szerencsére mint kártevő nem olyan jelentős. Szívása nyomán a levél kifakul, elhervad. Erős fertőzés

esetén levéltorzulás, szakállgyökerűség lép fel, a répagyökerek üregesek lesznek. Vírusátvivőként is jelentős.

Tápnövényei libatop (*Chenopodium*) fajok, a dárdás laboda (*Atriplex hastata*) és néhány haszonnövény, például cukorrépa, takarmányrépa, metélőmangold, spenót. Az áttelelt imágók április—májusban rajzanak, először vad növényeken táplálkoznak, s csak később keresik fel a termesztett növényeket. Májusban párzanak, a különböző ivarok egymásratalálását a hím ciripelése is elősegíti. Ilyenkor a hím a félfedőn levő strigiljét az első hátlemezen levő kitinléchez dörzsöli. A nőstény május végétől augusztusig petézik, petéit levelek fonákjára rakja. A peték sárgák, rövidek, 6 mikropilaris nyúlványuk van. Az új nemzedék 2 hónap alatt fejlődik ki, imágói júliustól találhatók. Kedvező időjárás esetén évente 2 nemzedéke is kifejlődhet. Egyes szerzők tévesen szinonimizálták a *P. capitatum*-mal — R é p a p o l o s k a

quadratum (FIEBER, 1844)

- 7 (6) Az előhát peremének széle az előhát oldalának beöblösödésénél kivágott (50. ábra: E).
- 8 (9) A csáp 3. íze 1—1,3-szer olyan hosszú, mint a 4. íz. Az előhát hátulsó sarkai szürkék, vagy a kiszínesedett példányokon feketék. A hátulsó csípők közt levő nyúlvány keskeny (50. ábra: F). A fej enyhén domború. A pofák töve vastag, végük felé keskenyednek, többé-kevésbé egyszínűek. Előháta domború, hátulsó sarkai csak az egészen világos példányokon nem sötétebbek, az oldalsó tarajok elülső vége mellett sima felszínű sötét bemélyedés van. A perem elöl gyakran 1 csipkesorral. A pajzsocska szürkésbarna, vége világosabb. A félfedő töve világos, a fedő szegélyén, ha nem egyszínű, 6—8, a pászta csúcsán pedig 1 sötétebb barna folt van. A félfedők különböző mértékben megrövidülhetnek, a hártya azonban mindig megmarad. 2,1—2,6 mm.

A fajt magyarországi anyag alapján írták le, azóta Ausztriából, Csehszlovákiából, Németországból és Törökországból került elő. Nálunk elsősorban az Alföldről, homokos területekről került elő. Tápnövénye az apróvirágú hab-szekfű (*Silene parviflora*) és a kései szekfű (*Dianthus serotinus*). Kifejletten tel el, áprilistól szeptemberig fogták. Lárvját lásd: 37. ábra: C

silenes (HORVÁTH, 1888)

- 9 (8) A csáp 3. íze legalább 1,4-szer olyan hosszú, mint a 4. íz. Az előhát hátulsó sarkai barnás színűek vagy nem sötétek. A hátulsó csípők közt levő nyúlvány szélesebb (50. ábra: G).
- 10 (11) Teste sárga-barna foltos, a félfedő szegélyén 6—8 barna folt van. A hátulsó csípők közti nyúlvány széles (50. ábra: G). Viszonylag nagy termetű. A fejtető kidomborodik, a fej oldalt ellaposodik. A csápdudorok rövidek, a pofák már hosszabbak, belső oldaluk sötét, végük befelé hajolhat. Az előhát hátulsó sarkai sötétebbek, színük sötétbarna is lehet. Az előhát peremén a hálószemek nagyok, egy sorban állnak, elöl és a beöblösödésnél állhatnak 2 sorban. Az oldalsó tarajok elülső vége mellett sötétebb sima ovális folt van. A pajzsocska csúcsa kiemelkedik. A félfedő töve világos, a világos

rész közepén a fedő szegélyén kisebb barna folt van. A pászta csúcsa barna. Rövid szárnyú formáját nem ismerjük, de a hártya enyhén megrövidülhet. A hártya ereinek töve barna. 2,8—3,3 mm.

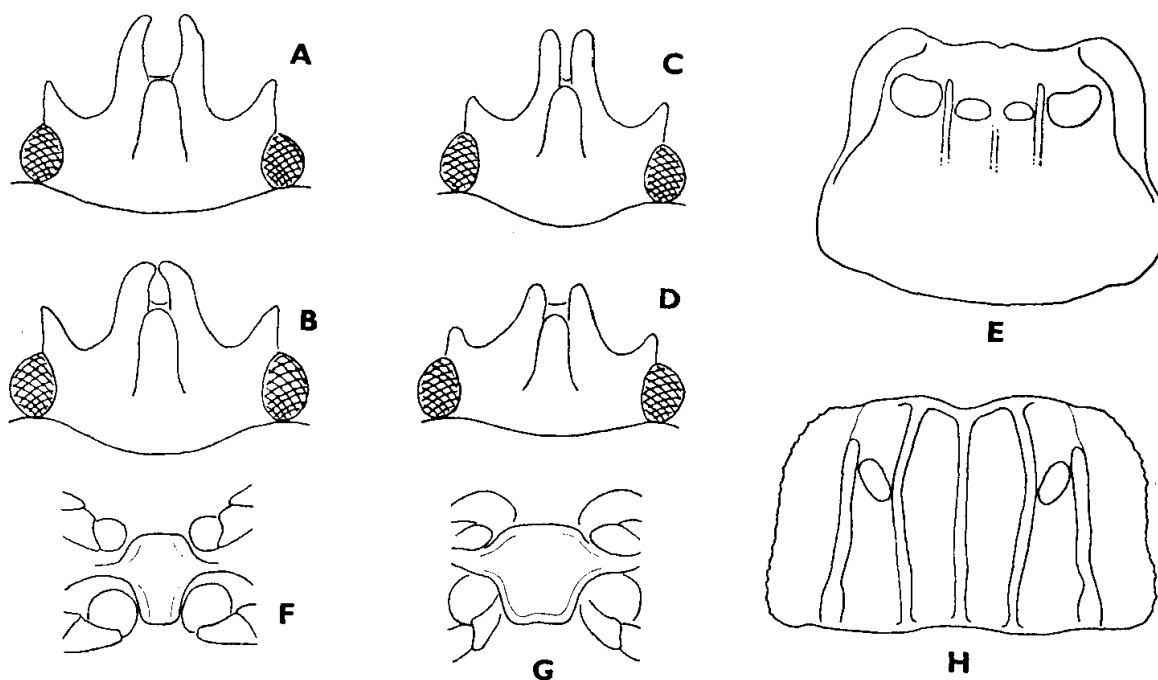
Euroturáni faj, elsősorban Dél-Európában gyakori. Magyarországon az egyik leggyakoribb faj. Elsősorban szikes és sós területeken él, az Alföldön sok helyről előkerült, de a Dunántúlról is ismerjük néhány lelőhelyét. Tápnövénye a homoki ballagófű (*Salsola kali*). Évente két nemzedéke fejlődik, kifejetlen telét át, nálunk márciustól október végéig gyűjtötték

salsolae (BECKER, 1867)

- 11 (10) Teste csaknem egyszínű világossárga, legfeljebb világosbarna foltok vannak az előháton és 4—6 folt a félfedő szegélyén. A hátulsó csipők közti nyúlvány valamivel keskenyebb, mint az előző fajon. Termete kisebb. Feje erősen domború, a csápudorok változó-nyak. Az előhát domború, a középső taraj többnyire elmosódott, csak a csipkázat eloszlása jelzi. Az oldalsó tarajok elülső vége mellett ovális, az előhát hátulsó sarkain pedig elmosódó világosbarna folt van. A fedők egyszínűek, csak a szegélyükön lehetnek világosbarna foltok, a hártya sötétebb. 2,1—2,6 mm.

Eurosibériai faj, Dél-Európában a leggyakoribb. Irodalmi adatok szerint Magyarországon is él, a közlés alapja az Adriai-tenger partján fogott néhány példány (Carlopage). Tápnövénye a kopasz porcika (*Herniaria glabra*). Évente egy nemzedéke fejlődik, kifejetlen telét át

[*variable* (FIEBER, 1864)]

50. ábra. A: *Piesma maculatum* LAPORTE hímjének és B: nőstényének feje — C: *P. capitatum* WOLFF hímjének és D: nőstényének feje — E: *P. salsolae* BECKER előháta — F: *P. silenes* HORVÁTH és G: *P. salsolae* BECKER utómellének nyúlványa — H: *P. kochiae* BECKER rövid szárnyú alakjának előháta (Eredeti)

- 12 (5) Az előháton az oldalsó tarajoktól oldalt van még 1—1 rövidebb taraj (50. ábra: H). A rövid szárnyú példányok félfedői nem nyúlnak egymás fölé, belső szegélyük egyenes. Apró termetű, a fej nagyon rövid, széles. A pofák a végük felé vékonyodnak, a csápudorok rövidek, a szem előtti dudorok erősek, ritkán a csápudornál is vastagabbak. A csáp 1. íze körte alakú, vastag, a 3. íz vékony. A fejpajzs kiemelkedik a pofák közül, rendszerint sötétebb, vagy két oldalán szürkésfekete folt van. Az előhát tarajai fejlettek, feltűnőek, a perem széles, 1—2 soros, szegélye oldalt beöblösödik, ritkán csaknem egyenes. A rövid szárnyú példányok előháta hátul nem emelkedik a pajzsocska és a félfedők szintje fölé, a pajzsocska jól látszik. Az előhát tarajain és a félfedő erein barna, elszórt foltok vannak. A teljes szárnyú példányok félfedője jól fejlett, a potrohon jóval túlér. A hártya erei erősek, tövükön barna folt van. A rövid szárnyú példányok félfedője a potroh végéig ér vagy éppen túlnyúlik rajta, az egész félfedő csipkés. 1,9—2,6 mm.

Délkelet-európai faj, mely Magyarországon is él, főként a Duna—Tisza közéről került elő, de gyűjtötték a Dunántúl több helyén is. Teljes szárnyú példányai viszonylag ritkák. Tápnövénye az irodalom szerint a pamacslaboda (*Eurotia ceratoides*), mely a hazai botanikai irodalom szerint hazánkban egyedül a Fejér megyei Nagyhörcsögpusztán fordul elő, továbbá seprőfű (*Kochia*) fajok. Kifejletten telet át, nemzedékszámát nem ismerjük

kochiae (BECKER, 1867)

Ára: 24,— Ft

MAGYARORSZÁG ÁLLATVILÁGA

eddig megjelent füzetek:

(A sorozat 1—150. füzetének adatait lásd a 151. füzethez mellékelt tájékoztatóban)

151. *Dr. Tóth László*: Holyvák II. — Staphylinidae II.
VII. kötet (Coleoptera II.) 6. füzet, 110 oldal 54. ábra (1982. IV. 30.)
152. *Dr. Jenser Gábor*: Tripszek — Thysanoptera
V. kötet (Insecta) 13. füzet, 192 oldal, 85 ábra (1982. IV. 30.)
153. *Zombori Lajos*: Levéldarázs-alkatúak II. — Tenthredinoidea II.
XI. kötet (Hymenoptera I.) 3/A. füzet, 144 oldal, 69 ábra (1982. X.10.)
154. *Dr. Steinmann Henrik*: Függelék (Mutatók) — Appendix (Indices)
XV/A. kötet (Diptera II.) F. füzet, 27 oldal (1983. IV. 30.)
155. *Dr. Tóth László*: Holyvák V. — Staphylinidae V.
VII. kötet (Coleoptera II.) 9. füzet, 69. oldal 38. ábra (1983. IV. 30.)
156. *Dr. Szabó Jenő és Delyné dr. Draskovits Ágnes*: Lepkeshúnyogok—Redős szúnyogok — Psychodidae—Ptychopteridae
XIV. kötet (Diptera I.) 4/C. füzet, 88 oldal, 70 ábra (1983. IV. 30.)

MAGYARORSZÁG ÁLLATVILÁGA

készülő füzetek:

VIII. kötet (Coleoptera III.) 15. füzet:
W. H. Rücker: Különbözőcsápú bogarak VI. — Diversicornia VI.

VII. kötet (Coleoptera II.) 11. füzet:
Dr. Tóth László: Holyvák VII.—Staphylinidae VII.